

**T.C.**  
**MARMARA ÜNİVERSİTESİ**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ**  
**ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA OKUL VE  
VELİLERİN BİRBİRLERİNDEN BEKLENTİLERİNİN  
KARŞILIKLI OLARAK BELİRLENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**İsmail YURTSEVER**

**İstanbul**

**Kasım, 2019**

**T.C.**  
**MARMARA ÜNİVERSİTESİ**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ**  
**ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA OKUL VE VELİLERİN**  
**BİRBİRLERİNDEN BEKLENTİLERİNİN KARŞILIKLI**  
**OLARAK BELİRLENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**İsmail YURTSEVER**

**Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZDEMİR**

**İstanbul**

**Kasım, 2019**

## TEZ ONAY SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

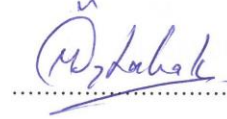
Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZDEMİR



Üye Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ALPAYDIN



Üye Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÖZTABAK



Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.



Prof. Dr. Ömer ÇAHA  
Enstitü Müdürü

## BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**İmam Hatip Ortaokullarında Okul ve Velilerin Birbirlerinden Beklentilerinin Karşılıklı Olarak Belirlenmesi**” adlı çalışmamın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.



İmza

İsmail YURTSEVER

## ÖNSÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Dr. Ali ÖZDEMİR'e, eğitim alanında dersleriyle bize vizyon katan çok değerli hocalarıma, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

İsmail YURTSEVER

İstanbul – 2019



## ÖZET

### İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA OKUL VE VELİLERİN BİRBİRLERİNDEN BEKLENTİLERİNİN KARŞILIKLI OLARAK BELİRLENMESİ

İsmail YURTSEVER

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZDEMİR

Kasım-2019, 133 + XIV Sayfa

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören öğrenci velilerinin okuldan beklentileri ile bu okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin velilerden beklentilerinin karşılıklı olarak belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu araştırma nitel bir araştırma olup olgu bilimi deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan okul yöneticileri (Müdür- Müdür Yardımcıları), Zümre Başkanı Öğretmenler ve bu okullarda çocukları öğrenim gören öğrenci velileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunu ise Kartal ilçesinde bulunan İmam Hatip Ortaokullarında çalışan 5 okul müdürü, 5 müdür yardımcısı, 5 öğretmen ve 15 veli oluşturmuştur. Araştırma Nitel bir çalışma olduğu için veri toplama aracı olarak “Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır:

Görüşmeler sonucunda velilerin okula katılımı ile eğitimin amaçlarına ulaşmasının daha kolay olacağı, velilerin okulun demokratik bir şekilde yönetilmesinde önemli rol oynadığı, velilerin okulun işleyişine dışarıdan bakabildikleri için okulun eksiklerinin fark edilmesini sağladığı, velilerin okulların karar mekanizmasına dahil edildiği müddetçe okula kaynak sağlayabilecekleri ve veli katılımının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca veli, öğretmen ve okul idaresinin uyumlu olmasının eğitimin verimliliğine olumlu yansıtacağı, velinin okula katılımının düzenli olarak gerçekleşmesi gerektiği ve bu katılımın gerçekleşmesi sonucunda okulda eğitim gören öğrencinin okulda velisini gördüğünde sorumluluk bilincinin artacağı, velilerin öğrencilerin ödev ve sınavları hakkında bilgi sahibi

olmalarının, öğrencilerin davranışlarını ve duygu değişimlerini yakından takip etmelerinin önemli olduğu ve ailesi okula katılım göstermeyen öğrencilerin katılım gösteren öğrencilere göre daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Velilerin öğrencilerin okulda öğrendiklerini evde tekrarladıklarından emin olması gerektiği ve öğrencinin evde rahat bir şekilde ders çalışabilmesi için huzurlu bir ortam oluşturması, çocuklarını İHO'ya göndermeden önce öğrencileri psikolojik olarak hazırlaması gerektiğini ve bu hazırlığın İHO'ya başlayan öğrenciler için oldukça önemli olduğu, ayrıca öğrencisini İmam Hatip Okullarına gönderen velinin çocuklarını maddi ve manevi olarak desteklemesi gerektiği ve sadece öğrencinin değil velilerin de İmam Hatip Okullarına uygun hareket etmesi gerektiği, öğrencilerin İmam Hatip vizyonuna uygun olarak gelmesinin öğrenci ve okulun başarısında büyük öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda kişisel gelişimini tamamlamış ve milli ve dini değerler eğitimi almış bir birey olması için çocuğunu İHO'ya kayıt yaptırdığı, liseye hazırlık için İHO'ya gönderildiği, İmam hatip Okullarında akademik derslerin yanında dini derslerinde verildiği için İmam Hatip Okullarına gönderildiği, İmam Hatip Okullarının model bir eğitime sahip olması ve İmam Hatip Ortaokullarında dil eğitimiyle beraber dini eğitiminde verilmesinin çocuğun bu okula kayıt yaptırmasında önemli bir rol oynadığı, öğrencinin kendi cinsleriyle birlikte eğitim görmesini ve dini eğitimini iyi bir şekilde almasını istedikleri, konusunda velilerin düşünceleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** İmam Hatip Ortaokulu, veli, okul, beklenti

## **ABSTRACT**

### **RECIPROCAL DETERMINATION OF EXPECTATIONS AMONG SCHOOL AND PARENTS IN RELIGIOUS VOCATIONAL SECONDARY SCHOOLS**

İsmail YURTSEVER

Masters, Educational Administration and Supervision

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Ali ÖZDEMİR

November-2019, 133 + XIV Pages

This research aims reciprocal determination of the expectations from school as parents whose children study at Religious Vocational Secondary Schools dependant on Ministry of National Education and expectations from parents as principals and teachers who work at these schools. This research is a qualitative research and conducted in phenomenology pattern. Universe of the study is composed of the school principals (Principal-Assistant Principals) and Leaders of Group Teachers working at Religious Vocational Secondary Schools in Kartal province of İstanbul and parents whose children study at these schools. Target group is 5 school principals, 5 assistant principals and 5 teachers working at Religious Vocational Secondary Schools in Kartal and 15 parents. As this research is a qualitative study, “Semi Structured Observation Form” is used as data collection tool. Obtained results from the research are as follow:

Following the meetings, it is concluded that it will be easier to achieve the educational goals with parents’ involvement in schools, that parents play an important role in democratic school management, that because parents can have an external perspective on school process, they help to notice the shortcomings of school, that parents can provide fund as long as they are included in the decision-making process and that parent involvement is important. Moreover, it is concluded that rapport between parent, teacher and school principals will have positive effect on education efficiency, that parent involvement in school needs to be regular and as a result of this involvement, students’ sense of responsibility will increase when they see their parents at school, that it is significant that parents have information about



students' homework and exams and they follow closely the changes in students' emotions and behaviors, that when compared, students whose parents do not involve in schools face more problems than students whose parents do.

It is deduced that parents need to ensure the students review what they have learned at school and provide a peaceful environment at home for students to study comfortably, that they need to prepare students mentally before sending them to Religious Vocational Secondary Schools and this preparation is really significant for students who start at RVSS. Moreover, it is concluded that parents who send their students to Religious Vocational Secondary Schools need to give their children both moral and material support, and that not only students but also parents should behave properly for Religious Vocational Secondary Schools, that it has great significance on students' and school's success that students come with the vision of religious vocational schools.

As a result of the interviews, it is inferred that parents enroll their children in Religious Vocational Secondary Schools for them to be individuals who have fulfilled their self-improvement and who have taken national and religious values education and it is also concluded that parents send their children to RVSS for preparation for high school, and the fact that RVSS give religious education besides the academic lessons, have a model education and give both language education and religious education has a great role on enrolling these schools and parents want their students to have education with same gender and to have a good religious education.

**Keywords:** Religious Vocational Secondary School, parent, school, expectation

## İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI .....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT .....	vi
İÇİNDEKİLER .....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR .....	xiv

### BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ .....	1
1.1. Problem .....	3
1.2. Araştırmanın Amacı .....	6
1.3. Araştırmanın Önemi .....	6
1.5. Sayıtlar .....	7
1.6. Sınırlılıklar .....	7
1.7. Tanımlar .....	7

### İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. İmam Hatip Ortaokulları .....	8
2.1.1. Tarihsel Süreç.....	8
2.1.2. Açılış Amaçları .....	16
2.1.3. Günümüzde İmam Hatip Ortaokulları .....	17
2.1.4. İmam Hatip Ortaokulları ve Din Eğitimi .....	18
2.1.4.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi .....	20
2.1.4.2. Kur'an-ı Kerim Dersi .....	20
2.1.4.3. Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi.....	21
2.1.4.4. Temel Dini Bilgiler Dersi.....	21
2.1.5. Üst Öğrenime Geçişte İmam Hatip Ortaokulları .....	21
2.2. Okul Çevre İlişkileri.....	22

2.3.Okul Veli İlişkileri .....	27
2.3.1.Eğitimde Ailenin Rolü ve Katkısı .....	27
2.3.2.Aileler ve Eğitime Katılım .....	31
2.3.3.Ailede Eğitime Katılımı Engelleyeabilecek Durumlar .....	34
2.3.3.1.Çocuğa Karşı İlgisizlik.....	34
2.3.3.2.Çocukla İletişim Sorunları .....	35
2.3.3.3.Gerçekle Örtüşmeyen Beklentiler .....	36
2.3.3.4.Bir Başkasıyla Kıyaslanma .....	36
2.3.3.5.Huzursuz Aile Ortamı .....	37
2.3.3.6.Uygun Çalışma Ortamının Olmaması.....	37
2.3.3.7.Anne Babanın Ölümü veya Parçalanmış Aile Ortamı .....	38
2.4.İlgili Araştırmalar.....	38
2.4.1.Yurt içinde Yapılan Araştırmalar.....	38
2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar .....	44

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

<b>YÖNTEM.....</b>	<b>48</b>
3.1. Araştırmanın Modeli .....	48
3.2. Çalışma Grubu.....	48
3.3. Verilerin Toplanması.....	49
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik .....	51
3.5. Verilerin Analizi ve Güvenirlik .....	52

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

<b>BULGULAR.....</b>	<b>53</b>
4.1.Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri.....	55
4.1.1.Velinin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler .....	55
4.1.1.1.Veli Katılımı İle Eğitimin Amaçlarına Ulaşması Kolaylaşır .....	55
4.1.1.2.Öğrenci Daha Nitelikli Olur .....	56
4.1.1.3.Veli Eğitime Müdahale Etmemelidir .....	57
4.1.1.4.Veli Katılımı Yetersizdir .....	57
4.1.1.5.İHO Velisinin Farklı Beklentileri.....	58
4.1.1.6.Veli Katılımını Destekleyici Çalışmalar .....	59

4.1.1.7.Okulun İhtiyaçlarını Karşılamaı .....	61
4.1.2.Velilerin Sorumlulukları İle ilgili Beklentiler .....	62
4.1.2.1.Veliler Çocuklarını Takip Etmelidir .....	62
4.1.2.2.Veli Çocuğu İHO ya Hazırlamalıdır .....	63
4.1.2.3.Okul İle İşbirliği Yapmalıdır .....	65
4.1.2.4.Veliler Seminerlere Katılmalıdır .....	65
4.1.2.5.Veliler Sorumluluklarının Farkında Olmalıdır .....	66
4.1.2.6.Fiziksel İhtiyaçları Karşılmalıdır .....	67
4.1.3.Veliden Beklentiler .....	68
4.1.3.1.Öğretmenle İletişim .....	68
4.1.3.2.Okul Faaliyetlerine Katılım .....	69
4.1.3.3.Projelere Katılım .....	69
4.1.3.4.Veli Okulu Takip Etmelidir .....	70
4.1.3.5.Veli Öğrencinin Manevi Gelişimini Takip Etmelidir .....	71
4.1.3.6.Veliler Çocuklarına Sorumluluk Vermelidir .....	72
4.1.4.Velilerden İstenenler .....	73
4.1.4.1.Ekonomik Katkı .....	73
4.1.4.2. İşbirliği .....	74
4.1.4.3.Okula Sahip Çıkmalı .....	76
4.1.4.4.Görüşleri İle Katkı Sağlamalı .....	76
4.1.4.5.Çocukları İle Zaman Geçirmelidir .....	78
4.1.4.6.İHO ya Özgü Beklentiler .....	78
4.2.Velilerin Beklentileri .....	81
4.2.1.Velilerin Öncelikli Amaçları .....	82
4.2.1.1.İHO Programına Güvenmek .....	82
4.2.1.2.Çocuğun İmam Hatip Atmosferini Yaşaması İçin .....	83
4.2.1.3.Dinini Öğrenmesi İçin .....	83
4.2.1.4.Çocuğumun Ahlaklı Olması İçin .....	84
4.2.1.5.Karma Okullar Yerine Ayrı Okul Olduğu İçin .....	85
4.2.2.Velilerin Okuldan Beklentileri .....	86
4.2.2.1.Konferanslar Verilmelidir .....	86
4.2.2.2.Dini Öğretici Faaliyetler Yapılması .....	87
4.2.2.3.Okul Dışı Etkinlikler Düzenlenmesi .....	87

4.2.2.4.Öğretmenlerin Örnek Olması .....	88
4.2.2.5.Örnek Şahsiyetler Tanıtılabilir .....	89
4.2.3.Çocuklara Yaşam Becerileri Kazandırmaya İlişkin Düşünceler .....	90
4.2.3.1.Öğrencilerin Yetenek Alanları Tespit Edilmelidir .....	90
4.2.3.2.Sanat Çalışmaları Yapılması .....	91
4.2.3.3.Kişisel Gelişimler Desteklenmeli .....	91
4.2.3.4.Sınıf İçi ve Okul İçinde Grup Çalışmaları .....	92
4.2.3.5.Pratik Çalışmalar Yapılmalı .....	92
4.2.3.6.Sosyal Etkinliklerin Çeşitlendirilmesi .....	93
4.2.3.7.Kitap Okutulması .....	93
4.2.4.Akademik Başarı .....	94
4.2.4.1.Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli .....	94
4.2.4.2.Anketler Düzenlenmeli .....	95
4.2.4.3.Merkezi Sınavlara Hazırlamalı .....	96
4.2.4.4.Ödevler Verilmeli .....	96
4.2.4.5.Ahlaki ve İslami Duygu ve Düşüncelerinin Arttırılması .....	96
4.2.4.6.Rehberlik Servisinin Verimli Ders Çalışma Yöntemiyle İlgili Çalışmalar Yapması .....	97
4.2.4.7.Öğrencilerin Seviyelerine Göre Ders Anlatmak .....	97
4.2.5.8.Okuldan Beklenen Ders Dışı Etkinlikler .....	98
4.2.5.9.Sosyal Faaliyetler Yapılmalı .....	99
4.2.5.10.Diğer Beklentiler .....	101

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

<b>TARTIŞMA VE ÖNERİLER .....</b>	<b>104</b>
5.1. Sonuçlar .....	104
5.2. Tartışma .....	106
5.2.1.Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri .....	106
5.2.1.1.Velinin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler .....	106
5.2.1.2.Velilerin Sorumlulukları İle ilgili Beklentiler .....	109
5.2.1.3.Veliden Beklentiler .....	111
5.2.1.4.Velilerden İstenenler .....	112
5.2.1.5.İHO ya Özgü Beklentiler .....	112

5.2.2.Velilerin Beklentileri.....	113
5.3. Öneriler .....	119
5.3.1.Öğrencilere Öneriler.....	119
5.3.2.Velilere Öneriler .....	119
5.3.3.Öğretmenlere Öneriler .....	120
5.3.4.Okul Yöneticilerine Öneriler.....	121
5.3.5.Politika Yapıcılara Öneriler .....	121
<b>KAYNAKLAR .....</b>	<b>122</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>131</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>133</b>

## TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1 Görüşme Yapılan Kişiler .....	48
Tablo 4.1 Temalar, Alt Temalar ve Kodlar .....	53
Tablo 4.2 İlişkisel Beklentiler .....	54
Tablo 4.2.1 Velilerin Beklentilerine İlişkin Temalar .....	81



## KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Akt	: Aktaran
Çev	: Çeviren
Ed	: Editör
İHO	: İmam Hatip Ortaokulu
s.	: Sayfa
vd	: Ve Diğerleri





# BİRİNCİ BÖLÜM

## GİRİŞ

Tarih boyunca dünya siyasetinde ve ekonomisinde söz sahibi olmak isteyen milletler her zaman en büyük yatırımlarını eğitime yapmışlardır. Bu anlamda eğitim harcamalarını tüketim yerine yatırım olarak gören ülkelerin eğitime yaptıkları yatırım yetiştirilmiş nitelikli insan gücüne dönüşmüş ve böylelikle dünyada diğer milletlere göre daha fazla sahibi olmuşlardır.

Eğitimin insan için en verimli yatırımlardan biri olduğu söylenebilir (Sönmez, 2002). Günümüz dünyasında bilgi geçmişte olduğundan çok daha önemli bir yer tutmaktadır. Nitelikli insan gücüne sahip toplumların diğer toplumlara üstünlük elde etmesinin altında bilgiye ulaşmaları yatmaktadır. Bilgiye ise eğitime yaptıkları yatırımla ulaştıkları görülmektedir. İletişim çağı diye adlandırdığımız ve içinde yaşadığımız bu dönemin bugün için en pahalı hizmeti bilgi pazarlaması olmuştur. Bacasız fabrika diye nitelenen bilgi üretimini elinde tutmaya çalışan dünyanın gelişmiş ülkeleri en fazla yatırımı yetiştirilmiş nitelikli insan gücüne yapmaktadır.

Dünyadaki bilgi toplumuna yönelik değişimin yaşanması nitelikli insana olan ihtiyacı artırmıştır. Bu ihtiyacı giderecek en önemli sistem eğitim sistemidir. Eğitim sistemi öğrencisiyle, öğretmeniyle, yönetici ve velisiyle bir bütündür. Birbirinden etkilenmektedir. Tek başına bir unsurun niteliği eğitimin kalitesini yükseltmeye yetmeyecektir. Okulların başarılı olabilmesi için çevre ile eşgüdümün sağlanması, çevreyi yakından izlemesi, çevre ile olan iletişimin okula da yansıtılması konusunda okul yöneticisi, öğretmenler ve ailelere önemli görevler düşmektedir (Yiğit ve Bayraktar, 2006: 1). Modern dünyada hızına ulaşmakta zorlandığımız kavramlardan biride değişimdir. Bu hızlı değişimden toplumun her alanında olduğu gibi eğitimde nasibini almıştır. Eğitimde yenilikleri takip etmek eskiye göre daha çok önem arz etmektedir. Toplumun her alanındaki bu hızlı değişimlere ayak uydurmak ve bu değişimleri faydaya çevirmek sadece eğitime yapılacak yatırımla yani yetiştirilmiş insan gücüyle sağlanabilir.

Hızla değişen çevresel koşullar ve toplumsal dinamizm bağlamında yeni nesillerin daha nitelikli yetiştirilebilmesi için eğitim sürecinin, bugünün ve yarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerekir (Gökçe, 2000: 204). Öğrencilerin okuldaki başarı düzeyleri üzerinde etkili faktörlerden biri de aile ve çevre faktörüdür. Okul ile daha çok iletişim içerisinde olan ailelerin öğrencilerinin başarısı okul ile daha az iletişim kuran öğrencilerin başarısına göre yüksek olmaktadır. Aile okul ile işbirliği içerisinde olduğunda öğrencinin problemine daha hızlı çözüm bulunabilmekte, aynı zamanda muhtemel yaşanabilecek problemlere karşıda önceden tedbir alınabilmektedir.

Okul aile ve çevre ile iç içe bir kurumdur. Okullar bulunduğu çevrenin sosyal ve ekonomik unsurlarından etkilenmektedir. Aile ve çevrede yaşanan olumlu ve olumsuz durumlar okula yansımakta ve okullar bu durumdan etkilenmektedir. Aile ve çevre ilişkilerinden etkilenen okullar yine aile ve çevre ilişkilerini etkilemektedir.

Eğitim ailede başlayıp okulda devam eden bir süreçtir. Bu süreçte okul kadar aileye de önemli görevler düşmektedir. Okul ile aile arasında işbirliği sayesinde okulun başarı seviyesi artmakta ve bu oranda da eğitimin kalitesi artmaktadır. Verimli bir eğitim iklimi ailelerin okul ilişkilerine önem vermesi ile gerçekleşebilecektir. Okullar toplumun ihtiyaçlarına göre bireyler yetiştiren kurumlardır. Bu bağlamda okulun toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bulunduğu toplumu yani velileri iyi tanınması gerekmektedir. Bu ise velilerin okul ile okulunda veliler ile sıkı iletişim kurmasıyla gerçekleşebilir. Öğrencinin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önem ile ilişkilidir.

Eğitim-öğretim sürecinde, aile ve okul arasında sağlanan etkili bir işbirliği ve etkileşim sürecinin gerek öğrenci başarısı gerekse okul başarısı açısından birçok getirisi vardır. Öğrencilerin okul başarıları ve sosyal gelişimleri üzerinde etkili faktörler bulunmaktadır. Kuşkusuz, aile öğrencilerin her türlü gelişimini ve akademik başarısını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir (Balkar, 2009: 106). Çocukları ile ilgilenen, sorunlarını çözmeye çalışan, okulla iş birliğini geliştiren ailelerin çocuklarının başarısı ilgilenmeyen ailelere göre çok daha yüksektir (Rosenblatt ve Peled, 2002: 349-367). Çocuğun gelişiminde kendi dışında birçok etken rol oynamaktadır. Çocuğa verilen

fırsatlar, motivasyonlar, öğretmen ve ailenin rehberliği ve işbirliği ile çocuğun tüm alanlarda sağlıklı gelişimi sağlanabilir (Atabey ve Tezel Şahin, 2011: 794). Anne-babalar ve eğitimciler çocuğu çok değişik alanlardaki (kişisel, sosyal, duygusal ve akademik) becerilerini ortaya çıkarmak için yeterince bilgilendirmeli ve bu becerileri evde deneyip geliştirebileceği ortamlar hazırlamalıdır. Her çocuk aile ortamında edindiği bilgi, beceri, değer ve tutumla okula gelmektedir. Bu nedenle velinin, çocuğa duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesi için fırsat tanınması, sorularını özenle dinleyerek cevaplandırması, düşüncelerine saygı duyarak özgün ve farklı düşünmeye teşvik etmesi, günlük hayatta karşılaştığı sorunlara yaratıcı çözümler bulması için cesaretlendirmesi, ürettiği her türlü ürünü önemseyerek yetersiz kaldığı alanlarda onu desteklemesi beklenmektedir (Karaman, 2007: 1). Veliler, okul yönetimi ve öğretmenlerden çocuklarının eğitiminde kendilerine yardımcı olmalarını, kendilerinin okul yönetiminde söz sahibi olmalarını, okulda verilen eğitimin kalitesinin artırılmasını ve öğrenci başarısının sağlanmasını talep etmektedirler. Velilerin öğretmenlere yönelik beklentileri ise öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, öğrencileri yönlendirebilmeleri, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını yakından tanıyarak onlarla ilgilenmeleridir (İpek, 2011: 71). Kuşkusuz, aile faktörü öğrencilerin her türlü gelişimini ve akademik başarısını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Bu açıdan, ailelerin çocuklarının gelişimini ve başarı durumunu yakından takip etmesi ve okul süreçlerine katılımı büyük önem taşımaktadır (Akbaşlı ve Kavak, 2008). Bu bağlamda araştırmanın konusu olan İHL’lerde çalışan yönetici ve öğretmenler ile velilerin öğrencilerinin başarısı konusunda okuldan, bir anlamda okul yönetimi ve öğretmenlerden neler beklediğinin, aynı şekilde okulun velilerden neler beklediğinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

### **1.1.Problem**

Eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli iki paydaşı okullar ve velilerdir. Veli, yani aile öğrencinin biyolojik gelişimini tamamladığı ilk kurumdur. Okul çağının başlamasıyla öğrencinin gelişim evreleri okulda devam eder. Öğrencinin okulda şekillenmeye başlayan geleceği üzerinde ailenin önemi çok büyüktür. Okulun başlaması ile birlikte aile kavramı veli kavramına dönüşür. Çocuğun okul çağına gelmesi ile

birlikte ise ailede başlayan eğitim bir anlamda okula devrolur ve öğrencinin kişisel anlamda geliştirilmesi ve meslek edindirilmesi amaçlanır.

Okullarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri çoğu zaman öğrencilerin başarıları ile ilişkilendirilmektedir. Eğitim öğretim sürecinde zaman zaman hedeflenen amaca ulaşmaya engel durumlar ortaya çıkabilmektedir. Hedeflenen amaca ve öğrencilerin beklenen başarı düzeyine ulaşamamalarına etki eden unsurlardan birisinin de paydaşların birbirlerinden beklentilerinin tam olarak belirlenmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okulların en fazla etkilediği ve etkilendiği toplumsal çevre unsurunun, öğrenci aileleri olduğu söylenebilir (Özyürek, 1983). Geçmişte görülen en önemli eksiklerden biri okullarda veli görüşlerine yeterince değer verilmemesi, velilerin eğitim sürecine dahil edilmemeleri, veli okul ilişkilerinin istenen düzeye ulaşmaması nedeniyle okul yöneticileri ve öğretmenler arasında öğrencilerin gelişimine katkı yapacak birlikteliğin sağlanamamasıydı. Ancak son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığının Okul Aile Birliklerini daha işlevsel hale getirmesi, okullarda yapılan veli toplantılarında veli görüş ve önerilerinin daha kolay iletebilmesi, okul idarelerince öğretmenler için ayrılan “veli görüşme saatleri” uygulaması okul veli ilişkilerini oldukça iyi seviyelere ulaştırmıştır.

Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okulun dışında aile de iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynar. Bu yüzden eğitim açısından okul-aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir (Erdoğan, 2000: 142). Farklı dönemlerde çocuk yetiştirme ile ilgili farklı yöntemler ve teknikler ortaya çıksa da, çocuğun sosyal ve kültürel normlara göre aile içinde rolü değişse de, anne-babaların çocuklarının geleceği ile ilgili beklentilere sahip olduğu gerçeği değişmez (Bakanay, 2014). Bu bağlamda velilerin öğrencilerinin başarısı konusunda okuldan bir anlamda okul yönetimi ve öğretmenlerden neler beklediğinin, aynı şekilde okulun velilerden neler beklediğinin araştırılması önemli görülmüştür. Bu önemden hareketle de bu araştırma yapılmıştır. Eğitim alınan kurumun akademik yeterliliği ve fiziki şartlarının arzu edilen düzeyde olması ya da bir başka ifadeyle kalitesi, öğrenci için hedeflenen amaçlara ulaşmada en belirleyici etkenlerdir. Bu nedenden dolayı veliler bahsedilen özelliklere sahip okulları tercih etmeye çalışırlar. Eğitim çağındaki genç

nüfusun yoğunluğu, yetişmiş insan gücüne olan gereksinim, ekonomik kaygılar, bir üst öğrenime geçişte uygulanan sınav sistemleri velilerin öğrencileri için iyi okul arayışını ve çocukları için iyi bir gelecek beklentilerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Ülkemizde yaşanan hızlı dönüşümler ve gelişmeler her alanda etkisini gösterdiği gibi eğitim alanında da etkisini göstermiştir. Eğitimde yaşanan bu dönüşüm sonrasında yeni düzenlemeler yapılmış ve bu kapsamda eğitimde 4+4+4 sistemi getirilmiştir. Getirilen bu sistem ile birlikte imam hatip ortaokulları 2012 yılından itibaren tekrar açılmaya başlamıştır. 2012 üniversite sınavları da dâhil uygulanacak katsayı oranları Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından meslek liseleri ve düz liseler için eşitlenmiştir. Katsayı eşitlemesi ortaokuldan sonra İmam Hatip Lisesi tercihi yapacak olan öğrenciler ile birlikte velilerin ilkokulu bitiren çocuklarına İmam Hatip Ortaokulunu tercih etmelerinde önemli bir etken olmuştur.

Öğrencilerin okul seçiminde veli tercihleri de önemli bir yer teşkil etmektedir. Çocuklarına İmam-Hatip Ortaokullarını tercih eden velilerin yukarıda bahsi geçen akademik yeterlilik ve fiziki şartlarının arzu edilen düzeyde olmasının yanında dini tutumları ve milli ve manevi değerlere bağlı çocuk yetiştirme istekleri de bu okulları seçmelerinde önemli rol oynamaktadır. Velilerin çocuklarını bu okullara gönderme nedenleri doğal olarak bu okullardan birtakım beklentiler içerisine girmelerine sebep olacaktır. Aynı şekilde kuruluş amacı ve misyonu gereği İmam Hatip Ortaokullarının da kendilerini tercih eden velilerden beklentilerinin olacağı kaçınılmazdır.

2012 yılında uzun bir aradan sonra büyük beklentilerle yeniden açılmış olan İmam Hatip Ortaokullarında veliler tarafından yukarıda bahsi geçen tercih edilme amaçlarına ulaşılabilmesi için okul ve velilerin birbirlerinden beklentilerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu araştırmanın problemini “İmam Hatip Ortaokullarında Okul ve Velilerin Birbirlerinden Beklentileri Nelerdir” sorusu oluşturmaktadır.

## **1.2.Araştırmanın Amacı**

Araştırmanın amacı, İmam Hatip Ortaokullarında çalışan yönetici ve öğretmenler ile öğrenci velilerinin birbirlerinden beklentilerinin neler olduğunun belirlenmesidir. Araştırma sonucunda ortaya çıkacak olan sonuç ve öneriler ile; İmam Hatip Ortaokullarında öğrencisi bulunan velilere çocuklarının eğitim sürecine daha bilinçli ve sağlıklı katılım sağlamaları, okul – veli iş birliği ile eksik görülen kısımların karşılıklı olarak iyileştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

## **1.3.Araştırmanın Önemi**

Okullar, toplum tarafından farklı beklentilerin olduğu ve günlük siyasi gündemden çabuk etkilenebilen toplumsal açık sistemlerdir (Şişman, 2010: 29). Okulların ve velilerin birbirlerinden beklentilerinin araştırılması daha iyi eğitim ortamlarının sağlanabilmesi için gerekliliktir. Araştırma konumuzu oluşturan İmam Hatip Ortaokulları ile ilgili toplumsal beklentiler diğer okullardaki beklentilerden farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların neler olduğu konusuna bu araştırmada bir nebze ışık tutacaktır. Bu araştırma ile ortaya konacak bulguların; Velilerin, İmam Hatip Ortaokullarından beklentilerinin belirlenmesine, dolayısıyla bu okulların, eğitim öğretim, kültürel ve sosyal faaliyetler, milli ve manevi değerlere bağlılık ve her şeyden önce iyi bir insan yetiştirmek gibi çalışmalarını gözden geçirmelerine, böylece okulu geliştirme çalışmalarına katkı sağlamalarına, Okulların; veliler aracılığı ile öğrencilerin beklentilerine ulaşarak zayıf kalan yönlerini güçlendirmelerine ve İmam Hatip Ortaokullarında eğitim kalitesinin gelişmesine katkıda bulunacağı, Ayrıca beklentilerin karşılıklı olarak belirlenmesi sonrasında velilerin öğrencilerini gönderdikleri bu okullara karşı aidiyet duygularının gelişeceği, yine bu okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin yönetim ve eğitim öğretim faaliyetlerinin kolaylaşacağı düşünülmektedir. Araştırma ile akademik anlamda başarılı, aynı zamanda milli ve manevi değerlere bağlı öğrenciler yetiştirmeyi kendisine hedef olarak belirlemiş olan İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenleri kendilerini ve okullarını veli gözüyle görme ve değerlendirme imkanı bulmaları ve velilerin beklentilerinin tespit edilmesi ile bu beklentilerin karşılanmasına yönelik adımlar atılması mümkün olabilir.

#### **1.4. Varsayımlar**

- 1.Görüşme soruları araştırmanın amacına uygundur.
- 2.Görüşme yapılan kişiler verdikleri cevaplarda gerçek düşüncelerini yansıtmışlardır.
- 3.Belirlenen araştırma yöntem ve deseni amaca uygundur.

#### **1.5. Sınırlılıklar**

- 1.Araştırma 2018-2019 öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2.Araştırma görüşme yapılan kişilerin görüşleri ile sınırlıdır.
- 3.Belirlenen amaca uygun olarak hazırlanmış sorulara verilen cevaplar ile sınırlıdır.
- 4.Araştırma Kartal ilçesinde bulunan 8 İmam Hatip Ortaokulu ile sınırlıdır.

#### **1.6. Tanımlar**

**İmam Hatip Ortaokulu (İHO):** MEB'na bağlı İmam Hatip programını uygulayan ilkokuldan sonraki eğitim kademesidir.

**Beklenti:** Bir olgunun sonunda olması umulan, gerçekleşmesi beklenen şey.

## İKİNCİ BÖLÜM

### KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde İmam Hatip Ortaokullarının oluşum sürecine ilişkin tarihsel süreç, eğitim programları ve ilgili araştırmalar verilmiştir.

#### 2.1. İmam Hatip Ortaokulları

##### 2.1.1. Tarihsel Süreç

İmam Hatip Okullarının ilk defa ortaya çıkışı Osmanlı devletinin son dönemlerine rastlamaktadır. Tevcihi Cihat Nizamnameleriyle vaiz yetiştirmek amacıyla açılan ve Medresetü'l-Vâizîn ismi verilen öğretim kurumları 1912 yılında faaliyete geçmiştir. İmam ve hatip yetiştirmek maksadıyla açılan Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ kurumları ise 1913 yılında öğretime başlamıştır. İmam Hatip Okullarının tarihsel sürecine açıldığı dönemler ve bu dönemlerde bu okullara verilen isimler üzerinden bakmak doğru olacaktır.

**Medresetü'l-Vâizîn:** 6 Şubat 1912 tarihinde yayımlanan bir nizamname ile İslam dininin medeniyet kurup, kurduğu medeniyeti yaşatan bir din olduğu belirtilmiş, onun faziletlerini, erdemlerini ve güzelliklerini insanlık âlemine anlatabilecek kâmil insanlar, başka bir ifadeyle 'İslam tebliğcileri' yetiştirmek amacıyla Medresetü'l Vâizîn kurumu açılmıştır. Medresetü'l-Vâizîn'in müfredatı din dersleri ağırlıklı olmasına rağmen edebiyat, tarih, coğrafya, matematik, geometri, hukuk bilgisi, sağlık bilgisi, felsefe, astronomi, sosyoloji, iktisat gibi dersler de azımsanmayacak ölçüdedir. Medresetü'l-Vâizîn'i bitirenler askeri birliklerin imamlığı ile vaizlikte görev alabiliyordu (Öcal, 2011).

Medresetü'l Vâizîn'in eğitim süresi dört yıldır, müdür ve öğretmenlerini Evkaf Nezareti tayin edecekti. Bu medreseye her yıl sınavla 40 öğrenci alınacaktı. Medresetü'l Vâizîn'e öğrenci kabul edilirken 20-35 yaşları arasında olmak, sağlıklı olmak, kekeme olmamak, vücudunun noksan olmaması gibi şartlar aranmaktaydı. Bu şartlara ek olarak



öğrenci medreseyi bitirdikten sonra Evkaf Nezaretinin gösterdiği yerde 4 yıl süre ile hizmet yapacaktı. Medresetü'l Vâizîn'den mezun olabilmek için Makamı Meşihat ve Harbiye Nezareti'nden seçilmiş olan ikişer mümeyyiz huzurunda bitirme sınavlarına girilecek, başarılı olanlar asker imamlığı ve vaizlik gibi görevlere verilecekti. Medresetü'l Vâizîn savaş döneminde ortaya çıkan bir medrese olduğundan dolayı beklenen başarıyı gösterememiştir. Bu medreseden de istenilen başarı elde edilemeyince ıslahat çalışmalarına başlanmıştır (Doğan, 1998: 426-428).

**Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ:** Osmanlı Devleti 1913 yılında Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ'yı açmıştır. O dönemde mevcut imam ve hatip sayısında eksikliğin olması, yeterli nitelikte imam ve hatip bulunmaması gibi durumlar söz konusuydu. Daha nitelikli, bilinçli ve bilgili imam ve hatip yetiştirmek amacıyla bu kurumlar açılmıştır. Bu medreselerde yalnızca dini ağırlıklı eğitim uygulanmıştır (Öcal, 2011).

İmamlar, Osmanlı Devletinde cemaate namaz kıldırmanın yanı sıra buldukları yerlerde nüfus ve tapu işleri, öğretmen olmayan yerlerde muallimlik ve halkla devlet arasında aracılık yapma gibi görevleri de üstlenmişlerdir. Hatipler ise Cuma ve bayram namazlarında halka hutbe okumakla ve halkı bilinçlendirmekle görevlendirilmiştir. Medresenin belirli bir kademesinden ayrılmış olanlar bu görevleri üstlenmişlerdir. Hatiplik, her hafta değişik konularda Arapça hutbe okumayı gerektirdiğinden imamlığa göre daha iyi bir eğitim almayı gerektiriyordu. Aldıkları maaşlar, görevlerinin diğerlerine göre daha kolay görülmesi sebebiyle düşüktü ve geçimlerini sağlamalarına yetmiyordu. Bu durum hatipleri ve imamları geçimlerini sağlamak için başka işler yapmaya sevk ediyordu. İmam ve hatiplerin görevleri dışında farklı işlerle uğraşmaları toplum nazarında gözden düşmesine neden oluyordu (Doğan, 1998: 428-429). Bu gibi sıkıntıları gidermek için 1913 yılında Medresetü'l-Eimme ve ve'l-Huteba açılmıştır. Bu medrese, "İmam ve Hatipler" ile "Ezan ve İlahi" olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur. Bu medrese de kendisinden beklenen performansı ortaya koyamamış ve 1919 yılında aynı adlarla iki şube olarak "Medresetü'l-İrşad" adı altında birleştirilmiştir. Yönetimi ise Makam-ı Meşihat'e bağlı olan Darü'l-Hikmeti'l- İslamiyye'ye bırakılmıştır (Doğan, 1998: 429).

1913'de İmam Hatip yetiştirmek üzere açılan ve daha sonra "Medresetü-l Vaizin" ile birleştirilerek "Medresetü-l İrşad" adını alan "Medresetü-l Eimmeti ve Hutaba" bugünkü İmam Hatip Liseleri'nin kökeni olarak kabul edilmektedirler. Bu okullar ömürlerini Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na kadar sürdürmüşler (Bozan, 2004).

**Medresetü'l İrşâd:** Medresetü'l Vâizîn ve Medresetü'l- Eimme ve'l- Hutebâ 1919 yılı sonlarında Medresetü'l İrşâd adı altında iki şube olarak birleştirilmiştir (Dinçer, 1974: 19). Daha önce yönetimleri Evkaf Nezaretine ait olan bu iki medrese birleştirildikten sonra yönetimleri Makam-ı Meşihat'e bağlı olan Dârül-Hikmeti'l-İslâmiyye'ye verilmiştir (Doğan, 1998: 429).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde açmış olduğu bu medreselerde ağırlıklı olarak din eğitimi verilmekteydi. Bu medreseler günümüzde varlıklarını sürdüren İmam-Hatip Liseleri ile teşkilat ve ders programı açısından büyük benzerlikler göstermekteydi. Bu durum İmam-Hatip Liselerinin ilk şeklinin Osmanlı'nın son dönemi olan 2. Meşrutiyet yıllarında ortaya çıktığını göstermektedir (Zengin, 2002: 171).

Medresetü'l-İrşâd, medreselerin kapatılış tarihi olan 1924'e kadar açık kalabilmiş bu tarihe gelindiğinde diğer medreselerle birlikte kapatılmıştır.

**İmam Hatip Mektepleri (1924-1930):** 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile Türkiye'de dini eğitimin durumu şekil almaya başlamıştır. 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ülke genelindeki tüm eğitim ve öğretim kurumlarının, bütçeleriyle birlikte Maarif Vekaleti'ne bağlanmasını öngörmüştür. Tümü yedi madde olan kanunun 4. maddesi ise din görevlisi eğitimi düzenlemiştir.

1924 yılında İstanbul, Edirne, Erzurum, Isparta, Eskişehir, Ödemiş, Urfa, Amasya, Afyon, Antalya, Ankara, Bolu, Bursa, Balıkesir, Hopa, Bozok, Tire, Harput, Şavşat, Sivas, Gaziantep, Kastamonu, Uşak, Kayseri, Konya, Maraş, Niğde, Manisa ve Kütahya olmak üzere 29 yerde İmam-Hatip Mektepleri açılmıştır.

Tevhîd-i Tedrîsât Kanununun kabulüyle İmam Hatip Mektepleri fiilen öğretime başlamıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde bu mektepler açılmıştır. Ancak bu mekteplerin ömrü de uzun olmamıştır. Çeşitli gerekçeler gösterilerek Eylül 1930 tarihinde İmam Hatip Mektepleri de kapatılmıştır (Öcal, 2011).

**İmam Hatip Kursları (1948-1951):** 21 Mayıs 1948 tarihinde İmam Hatip Yetiştirme Kursları açılması önergesi kabul edilmiştir. Bu kursların süresi 10 aydır. Türkiye genelinde toplamda 10 tane de kurs merkezi açılmıştır. Kursun programı Fıkıh hariç dini dersleri içerirken, bunun yanında tarih, coğrafya, Türkçe gibi kültür derslerine de yer verilmesine rağmen matematik ve fen grubu dersleri hiç verilmemiştir (Öcal, 2011).

1948 yılında çalışan din adamlarını bilgilendirmek ve günün ihtiyaçlarına göre ortaokul mezunu, askerliğini yapmış olanların devam edebileceği din adamı yetiştirmek için on il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı İlk Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı on ay süreli İmam-Hatip Kursları açılmıştır. 15 Ocak 1949 tarihinden önce İstanbul ve Ankara'da, hemen sonra Afyonkarahisar, İzmir, Isparta, Kayseri, Kastamonu, Adana, Trabzon ve Urfa'da İmam-Hatip kursları açılmıştır (Ünsür, 2005: 150-151).

İmam-Hatip Kurslarının açılması ile bu kursların hangi kuruma bağlı olması ve denetlenmesi üzerinde birçok tartışma yaşanmıştır. Bazı kesimler bu kursların Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olması gerektiğini dile getirirken bazı kesimler ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olması gerektiğini söylemiştir. Dönemin Bingöl milletvekili Tahsin Banguoğlu ve Kocaeli milletvekili Nihat Erim medreselerin kapatılmasından sonra medreselerde çalışan hocaların Diyanet İşleri Başkanlığı'nda toplandıklarını belirtmişlerdir. Anılan kişiler bu kursların Diyanet'e bağlanmasının skolastik düşüncenin tekrar yeşereceği, gerçekleşen inkılaplardan geri gidileceği, medrese skolastiği ile müspet ilim zihniyetinin tekrar oluşacağı düşüncesiyle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak açılmasını sağlamışlardır (Gökçaftı, 2005: 173-174).

Bu kurslar mevcut imam ve vaizlerden başka kimsenin rağbet göstermemesinden dolayı 1951 yılında İmam-Hatip Okullarının açılmasıyla kapanmıştır (Gökçaftı, 2005: 178).

**İmam Hatip Okulları (1951- 1971):** 1950 yılında Demokrat Partinin iktidara gelmesi sonrasında açılan İmam Hatip Okullarının açılış amacını dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri konu ile ilgili şu ifadelerle dile getirmiştir: "İmam Hatip Okulları açılması zaruretine kaniyiz. Çünkü, Türk Milleti'ne hitap edecek olgun, kültürlü, hatip ve imamların yetiştirilmesini arzu ediyoruz." (Cumhuriyet, 3 Ocak 1951).

Okullarda okutulan din derslerinin ve Kuran Kurslarının yetersiz kalmasından dolayı 13 Ekim 1951 tarihinde 601 sayılı Müdürler Komisyonu kararı ile birinci devresi ilkokula dayalı dört yıl, ikinci devresi üç yıl olan ve bir bütün teşkil eden yedi yıl süreli İmam-Hatip Okulları açılmıştır. İlk etapta Maraş, Kayseri, Konya, Adana, İstanbul, Ankara, Isparta olmak üzere yedi ilde açılmıştır (Ünsür, 2005: 156).

1951 yılında Özel Okullar Müdürlüğü'ne bağlı olarak açılan yedi adet İmam-Hatip Okulu 876 öğrenci ve 27 öğretmenle eğitim-öğretime başlamıştır (Ünsür, 2005: 156-166).

İmam-Hatip Okulları ilkokula dayalı 4 yıllık eğitim kurumları olarak açılmıştır. İmam-Hatip Okulları 1954-1955 eğitim öğretim yılı sonunda ilk mezunlarını verdikten sonra 3 yıllık lise kısmı da açılmıştır. Böylece İmam-Hatip Okulları 4+3=7 yıllık bir ortaöğretim kurumu haline gelmiştir (Gökçaftı, 2005: 189).

İmam-Hatip Okullarının yönetim ve eğitim öğretim faaliyetleri ilk zamanlar Özel Okullar Müdürlüğü tarafından yürütülürken 1958-1961 yılları arasında ise Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. Daha sonra bu faaliyetleri yürütmek üzere 10 Temmuz 1961 tarihinde 1044 Bakanlık Mucibi ile Din Eğitimi Müdürlüğü kurulmuş, 29 Nisan 1964 tarih ve 26540 sayılı Bakanlık Mucibince bu daire Din Eğitimi Genel Müdürlüğü haline getirilmiştir (Ünsür, 2005: 157).

12 Mart 1971 muhtırası sonrasında kurulan Nihat Erim Hükümeti programında İmam-Hatip Okulları ile ilgili "İmam-Hatip Okulları ortaöğretime uyacak şekilde ıslah edilecektir" denilmiştir. 13 Ekim 1951 tarihinde 601 sayılı Müdürler Komisyonu kararı ile birinci devresi ilkokula dayalı dört yıl, ikinci devresi üç yıl olan ve bir bütün teşkil

eden yedi yıl süreli olarak açılan İmam-Hatip Okulları, 4 Ağustos 1971 tarihinde 225 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile ortaokula dayalı 4 yıl süreli İmam-Hatip Okullarına dönüştürülmüştür (Ünsür, 2005: 176).

1973 yılında çıkartılan ve 1739 sayılı yasa olarak bilinen Milli Eğitim Temel Kanununun 32. maddesinde o güne kadar İmam Hatip Okulu olarak anılan okullara İmam Hatip Lisesi adı verildi. 1739 sayılı yasanın 32. maddesinde şu ifadelere yer verildi:

*İmam - hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.*

14 Haziran 1973 tarihinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun kabulü ile İmam-Hatip Okulları, İmam-Hatip Liselerine dönüştürülmüştür. Bu kanun ile İmam-Hatip Liseleri yeni haklar elde etmiş ve ortaöğretim içindeki yerini almıştır (Ünsür, 2005: 178-179).

Yine bu kanunla İmam-Hatip Liselerinin orta kısımları tekrar açılmış ve imam-hatip orta kısım 3 yıl, lise kısmı 4 yıl olarak kabul edilmiş ve böylece İmam-Hatip Liselerinin 7 yıllık yapısı muhafaza edilmiştir (Cebeci, 2005: 181).

Bu dönemde İmam-Hatip Okullarının programlarında da daha önceki gibi meslek dersleri ile kültür dersleri arasındaki 40/60 oran devam ettirilmiştir (Ünsür, 2005: 178).

**Anadolu İmam-Hatip Liseleri:** İlk Anadolu İmam-Hatip Lisesi 1985-1986 eğitim öğretim yılında İstanbul'da açılmıştır. Bu okul yurtdışında işçi olarak çalışanların çocukları için Almanca ağırlıklı ve yatılı olarak açılmıştır. 1989-1990 eğitim öğretim yılında ise bu lisenin İngilizce bölümü açılmıştır. Bu lise ilk zamanlarında Beykoz'da eğitim öğretime devam ederken daha sonra İstanbul'un Kartal ilçesindeki asıl yerine taşınmıştır. İstanbul Kartal Anadolu İmam-Hatip Lisesi dışında Konya, Bursa, Bozyazı, Güngören ve Isparta Anadolu İmam-Hatip Liseleri de açılmıştır (Ünsür, 2005: 223).

Çocuklarının din adamı olmasından ziyade dini değerleri özümsemiş bireyler olarak yetişmesini, ama bunu yaparken de, zamanın gereği olarak yabancı dil konuşabilmesini, günümüz teknolojisini kullanabilmesini ve dönemin yükselen değerlerinden çocuklarının haberdar olmasını isteyen insanların talepleri doğrultusunda kurulan ve gelişen Anadolu İmam-Hatip Liseleri kısa zamanda yaygınlık kazanmıştır (Gökaçtı, 2005: 237).

1997 yılında ülke genelinde ilköğretimde sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçiş olan bir yasa çıkartıldı. Çıkartılan bu yasa ile İmam Hatip Liselerinin orta kısmı kapatılınca sadece lise kısmı kalmış oldu. Sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasası olarak da bilinen bu yasa sonrasında İmam Hatip Liselerinin orta kısmının kapatılmasıyla beraber zamanla lise kısmında da öğrenci sayısı hızla düştü. Öğrenci sayısının hızlı bir şekilde düşmesine sebep olan bir diğer husus ise üniversiteye girişte uygulanan katsayı düzenlemesidir.

4306 sayılı kanun yürürlüğe girdikten sonra 1997-1998 öğretim yılından itibaren İmam Hatip Ortaokulları kademeli bir şekilde kapanma sürecine girmiş oldu. İmam Hatip Liselerinin temel unsuru olan ortaokul kısımları, düz İHL'lerde 1999-2000 eğitim öğretim yılında, Anadolu İHL'lerde ise 2000-2001 eğitim öğretim yılında tamamen kapanmıştır ( Ünsür, 2005: 231).

1997 yılına gelene dek İHL'nin öğrenci sayısının orta öğretim kurumları içindeki oranı en çok eleştirilen konulardan biri olmuştur. 1995-1996 yılında İmam Hatip Liselerindeki öğrenci sayısı diğer liseler içindeki en yüksek oranına ulaştı. Söz konusu öğrenim yılında her on lise öğrencisinden biri İHL'de okuyordu. 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasasıyla İHL'nin orta kısımlarının kapanması ve 30 Temmuz 1998'deki kararla YÖK'ün getirdiği katsayı farklılığı İmam Hatiplerden hızlı kaçıışı başlattı. 2003-2004 öğrenim yılında İHL öğrencilerinin orta öğretimdeki oranı 2.3'e düştü (Bozan, 2007; Özcan, 2004).

16 Ağustos 1997 tarihi İHL için bir dönüm noktası oldu. Bu tarihte çıkarılan sekiz yıllık zorunlu kesintisiz eğitim yasası diğer orta öğretim kurumları gibi İHL'nin orta kısımlarının da kapanması demektir. Yasadan üç gün sonra 174 sayılı MEB Talim

ve Terbiye Kurulu'nun kararı ile İHL, bir yılı hazırlık üç yılı normal eğitim olmak üzere dört yıllık liseler haline dönüştürüldü. 1996-1997 öğrenim yılında İHL'nin orta ve lise kısmında toplam 511 bin 501 öğrenci öğrenim görürken bu sayı 1997-1998 öğrenim yılında 178 bin 46'ya düştü. Bu yaklaşık olarak yüzde 65'lik bir azalma demektir. Bu yıldan sonra İHL öğrenci sayısı her yıl düşüş gösterdi (Bozan ve diğerleri, 2004).

1997 yılından itibaren İmam Hatip Okullarındaki öğrenci sayısı üniversiteye girişte bu okullara uygulanan katsayı meselesi nedeniyle sürekli olarak azaldı. Bu durum katsayı uygulamasındaki eşitsizlik düzeltilinceye kadar devam etti. 2012 yılında yapılan yasal düzenleme ile 8 yıllık kesintisiz eğitim yerine, 12 yıllık kademeli zorunlu eğitim getirilerek 12 yıllık süreç üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkokul, ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise olarak düzenlenmiştir. 1739 sayılı kanununun 25. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir:

*“İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkan veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam hatip ortaokullarında lise eğitimi destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur. Ortaokul ve liselerde Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur. Bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler ile imam hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar için oluşturulacak program seçenekleri Bakanlıkça belirlenir.”*

Yapılan bu düzenleme ile 1997 yılında 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulaması ile kapatılan İmam Hatip Ortaokulları yeniden açılmıştır. Bu kanuna uygun olarak 2012-2013 eğitim öğretim yılında ülke genelinde çok sayıda İmam Hatip Ortaokulu açılmıştır. Bu okulların bir kısmı bağımsız olarak ayrı müdürlükler şeklinde, bir kısmı ise İmam Hatip Lisesi ya da Anadolu İmam Hatip Lisesi bünyesinde aynı müdürlüğün yönetiminde ortaokul kısımları şeklinde açılmıştır.

### 2.1.2. Açılış Amaçları

İmam Hatip Ortaokullarının açılış amacı Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün İmam Hatip Okulları Tanıtım Kitapçığında şu şekilde ifade edilmektedir.

“İmam hatip ortaokulları, imam hatip liselerine bir temel teşkil etmek ve ön hazırlık aşaması olmak üzere açılmıştır.”

([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf) )

İmam Hatip Okullarının açılış amacını dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri ise şu ifadelerle dile getirmiştir: "İmam Hatip Okulları açılması zaruretine kaniyiz. Çünkü, Türk Milletine hitap edecek olgun, kültürlü, hatip ve imamların yetiştirilmesini arzu ediyoruz." (Cumhuriyet, 3 Ocak 1951).

31.07.2009 tarih ve 27305 sayılı Resmî Gazetede İmam-Hatip Okullarının amacının öğrencilerin:

a) Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesini,

b) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesini,

c) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak üzere hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını,

ç) Zihninde; insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlaka ve kültürel mirasa saygıya dayanan bir anlayışın oluşmasını,



d) İmamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılmasını,

e) İlgi, istek, yetenek ve başarılarına göre hem mesleğe hem de yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

f) Yabancı dil öğrenerek alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini sağlamaktır. Olduğu ifade edilmiştir.

### 2.1.3. Günümüzde İmam Hatip Ortaokulları

11 Nisan 2012 Çarşamba günü Resmi Gazetede yayımlanıp, 6287 sayılı kanun olarak yürürlüğe giren “ İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” sonrasında 4+4+4=12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesi ile öğrenim süresi 4 yıl olan bağımsız İmam-Hatip Ortaokulları açılmaya başlanmıştır.

2012 yılı itibarıyla Türk eğitim sisteminde, İHL’leri de yakından ilgilendiren önemli ve köklü değişimler söz konusu olmuştur. Bu değişimlerden biri olan ve kamuoyunda 4+4+4 Eğitim Yasası olarak bilinen 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, din eğitimi alanında yaşanan en önemli gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. 20 Şubat 2012 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan ve 30.03.2012 tarihinde yasalaşan, 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 11.04.2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle İHL’ler açısından yeni bir dönemin başlangıcının adımları atılmış oldu. Yürürlüğe giren bu yeni yasa ile birlikte ‘222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’, ‘1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’, ‘3308 sayılı Mesleki Eğitimi Kanunu’ ile ‘2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’nda birtakım değişiklikler meydana geldi (Bahçekapılı, 2012: 189).

Çıkarılan bu yeni yasanın bahsedilmesi gereken en önemli yeniliklerde biri de ortaokulların, müstakil kurumlar hâle getirilerek, öğrenciler için farklı öğrenme alanlarının yeni programa dâhil edilmiş olmasıdır. İlgili kanunun 3. Maddesinde; “İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar halinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte

kurulabilir.” hükmüne yer verilmiştir. (http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm.) 30 Mart 2012 tarihli ve 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” la birlikte yeniden açılarak İmam Hatip Ortaokulu statüsü kazanmıştır. İlgili yasa çerçevesinde yapılan düzenlemelerden sonra dördüncü sınıfı bitiren öğrencilere rahatlıkla İmam Hatip Ortaokuluna gidebilme imkânı sağlanmıştır. Yürürlüğe giren yasa ile dört yıllık ortaokulları, ortaokullar ve İmam Hatip Ortaokulları olarak ikiye ayırmıştır; esnek ve kademeli yapısıyla İmam Hatip Ortaokulları mezunlarına istedikleri lise türüne gitme hakkını da vermiştir. Ülkemizde 2018-2019 öğretim yılı itibariyle 755 bin 965 öğrenci İmam Hatip Ortaokullarında eğitim öğretim görmektedir.

#### **2.1.4. İmam Hatip Ortaokulları ve Din Eğitimi**

İmam Hatip Ortaokullarında diğer ortaokullarda okutulması zorunlu olan derslerden biri olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin yanında Din, Ahlak ve Değerler Alanı Dersleri de okutulmaktadır. Bu dersler Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleridir. Okutulan bu derslerle öğrencilerin temel iman esasları, ibadetler, ahlaki değerler ve toplumsal ilişkilerde gösterilmesi gereken insani vasıfları doğru kaynaklardan ve emin ellerden öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

2018-2019 Eğitim Öğretim Yılından itibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulanmakta olan haftalık ders çizelgesinde bu derslerin ders saatleri şu şekilde yer almaktadır.

T.C.  
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

<b>İMAM HATİP ORTAOKULLARI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ</b>						
(2018-2019 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulanacaktır.)						
DERSLER		SINIFLAR				
		5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	
<b>ZORUNLU DERSLER</b>	Türkçe	6	6	5	5	
	Matematik	5	5	5	5	
	Fen Bilimleri	4	4	4	4	
	Sosyal Bilgiler	3	3	3	-	
	T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	2	
	Yabancı Dil	3	3	4	4	
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	2	2	2	
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	
	Müzik	1	1	1	1	
	Beden Eğitimi ve Spor	2	1	1	1	
	Teknoloji ve Tasarım	-	-	2	2	
	Bilgi Teknolojileri ve Yazılım	2	2	-	-	
	Rehberlik ve Kariyer Planlama	-	-	-	1	
	Kur'an-ı Kerim	2	2	2	2	
	Arapça	2	2	2	2	
	Peygamberimizin Hayatı	2	2	2	2	
	Temel Dinî Bilgiler	-	1	1	-	
	<b>ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI</b>		<b>35</b>	<b>35</b>	<b>35</b>	<b>34</b>
<b>SEÇMELİ DERSLER</b>	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Okuma Becerileri (1)	1	1	-	(1) / (2)
	Dil ve Anlatım	Yazarak ve Yazma Becerileri (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)	1	1	1	(1) / (2)
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)	-	-	1	(1) / (2)
		Yabancı Dil	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)	1	1	1
	Fen Bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Matematik Uygulamaları (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Cevre Eğitimi (1)	-	-	1	(1) / (2)
		Bilgi Teknolojileri ve Yazılım (2)	-	-	1	(1) / (2)
	Sanat ve Spor	Görsel sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (2)	1	1	1	(1) / (2)
		Müzik (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)	1	1	1	(1) / (2)
		Drama (2)	1	1	-	(1) / (2)
		Zekâ Oyunları (2)	1	1	1	(1) / (2)
	Sosyal Bilimler	Halk Kültürü (4)	1	1	1	(1) / (2)
		"Şehrimiz..." (1)	1	1	1	(1) / (2)
		Ortak Türk Tarihi (1)	-	-	-	(1) / (2)
Medya Okuryazarlığı (1)		-	-	1	(1) / (2)	
Hukuk ve Adalet (1)		-	1	1	(1) / (2)	
Düşünme Eğitimi (2)		-	-	1	(1) / (2)	
<b>SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI</b>		<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	
<b>TOPLAM DERS SAATİ</b>		<b>36</b>	<b>36</b>	<b>36</b>	<b>36</b>	

1 / 2

İmam Hatip Ortaokullarında okutulan Din, Ahlak ve Değerler Alanı ders kitapları ve bu derslerin öğretim programları Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta olup bu hazırlıklar aşamasında üniversiteler ile işbirliği yapılmaktadır.

Okullarda verilen din eğitimi ve öğretimi devletin denetim ve himâyesi altında yapılmaktadır. İmam Hatip Ortaokullarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler derslerinin özellikleri, okutulma amaçları ve derslerden beklenen kazanımlar Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün İmam Hatip Okulları Tanıtım Kitapçığında şu şekilde ifade edilmektedir. ([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf))

#### **2.1.4.1.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi**

Türkiye çok kültürlü yapısıyla kendi içerisinde farklı kültür ve dinlerin öğretimine önem vermektedir. Bu doğrultuda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi mezhep ve dinlere objektif bir yaklaşım ile farklılıkları tanımayı, anlamayı ve onlarla empati kurmayı hedeflemiştir. Ayrıca bu dini oluşumların her biri İslam Dini içinde bir zenginlik olarak kabul edilmiştir. ([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf))

#### **2.1.4.2.Kur'an-ı Kerim Dersi**

Bu derste Kur'an-ı Kerim'in lafzen okunuşu ve ana hatlarıyla içeriği hakkında bilgi verilmektedir. Özellikle Kur'an-ı Kerim'in Müslümanların hayatındaki yeri ve önemi, peygamber kıssaları, yüzünden okuma ve tecvid konuları, Kur'an kavramları, Kur'an'ın lafız olarak doğru ve düzgün okunuşunu içermektedir. Kur'an-ı Kerim dersi öğretim programıyla öğrencilerin;

- Kur'an-ı Kerim'in hayatımızdaki yerini fark etmeleri,
- Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumaları,
- Bazı sure ve ayetleri kurallarına uygun olarak ezberlemeleri,
- Kur'an-ı Kerim'in içeriği hakkında bilgi sahibi olmaları,
- Kur'an-ı Kerim'i severek ve isteyerek okuma, anlama ve ezberlemeleri

amaçlanmaktadır ([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf) )

#### **2.1.4.3.Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi**

Hz. Muhammed'in Hayatı dersi öğretim programı geliştirilirken Kur'an-ı Kerim, hadis, siyer ve tarih kaynakları esas alınmıştır. Öğretim Programında Hz. Muhammed'in hayatının tematik olarak anlatımı öne çıkarılmıştır. ([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf))

#### **2.1.4.4.Temel Dini Bilgiler Dersi**

Temel Dini Bilgiler dersi, temel kaynaklardan İslam dininin esaslarının doğru öğrenilmesi için gerekli bilgileri içerir. Öğrencilerin din hakkında genel bilgiler edinmelerini, ibadet uygulamaları ile ilgili eksikliklerini tamamlamalarını hedef alır. ([http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf))

İmam Hatip Ortaokullarında din eğitimi, sadece bu okullarda okutulan dini dersler ile sınırlı kalmamaktadır. Din eğitimine ilişkin verilen derslere konu olan dini ve ahlaki öğretiler öğrencinin okuldaki ve okul dışındaki yaşantısıyla ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda öğrendiklerini içselleştirmeleri ve yaşantılarına yansıtılmaları için okulda görev yapan yönetici, öğretmen, personel ve ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Aynı şekilde İmam Hatip Ortaokullarında düzenlenen kültürel ve sosyal etkinlikler ile dini etkinliklerin, öğrencilerin dini ve ahlaki değerleri kazandırmada büyük katkıları olduğunu söylemek mümkündür.

İmam Hatip Ortaokullarında öğrenciler arasında "Kur'an-ı Kerimi Güzel Okuma Yarışmaları", "Ezbere Hadis Okuma Yarışmaları", "İlmihal Bilgi Yarışmaları", "Ezan Okuma Yarışmaları", "Kur'an-ı Kerim'den Hayat Ölçüleri: Kırk Ayet" ve "Peygamberimizden Hayat Ölçüleri: Kırk Hadis" etkinlikleri düzenlenmektedir. Düzenlenen bu etkinliklerle öğrencilerin dini ve ahlaki değerleri edinmelerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

#### **2.1.5.Üst Öğrenime Geçişte İmam Hatip Ortaokulları**

İmam Hatip Ortaokulunu bitiren öğrenciler ilgi, istek ve başarı durumlarına göre Anadolu İmam Hatip Lisesi, Fen lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki

ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Liselerine gitmektedirler. İmam Hatip Ortaokulundan sonra öğrenciler lise öğrenimlerine sınavla öğrenci alan liselerde veya sınavsız öğrenci alan liselerde devam edebilmektedirler. Sınavsız öğrenci alan Anadolu İmam hatip Liselerine ve diğer liselere yerleşmek isteyen öğrenciler ikametlerine en yakın okullara yerleştirmektedir. Sınavla öğrenci alan Anadolu İmam Hatip Liseleri ve diğer liselere yerleştirme işlemleri ise öğrencilerin 8.sınıfın sonunda Bakanlık tarafından yapılan Liselere Geçiş Sınavında (LGS) başarılı olup ilgili liselere girebilecek puanı almaları sonrasında tercih sırasına ve puan üstünlüğüne göre yapılmaktadır. Öğrenciler, aynı zamanda İmam Hatip Ortaokulu sonrasında Liselere Geçiş Sınavında başarılı olmaları ve istemeleri halinde kendi şehirleri dışında Türkiye'nin bütün illerindeki sınavla öğrenci alan Anadolu İmam Hatip Liselerine ya da diğer lise türlerine geçiş yaparak lise eğitimlerine devam etmektedirler.

## **2.2.Okul Çevre İlişkileri**

Okul girdisini çevreden alıp belirli bir eğitim sürecinden sonra çıktısını yine çevreye veren sosyal bir örgüttür. Bu nedenle eğitim kurumları çevre ile sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde. Çevre okul ilişkileri; okul ile içinde bulunduğu çevre arasındaki karşılıklı etkileşimin tüm unsurlarını içermektedir. Okulun çevreden bağımsız olarak düşünülmesi imkansızdır. Okulun amacına ulaşip topluma faydalı olabilmesi çevresiyle etkili bir iletişim kurmasına bağlıdır.

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır (Yiğit ve Bayrakdar, 2006: 1). Eğitim kurumları toplumsal açık sistemlerdir. Toplumsal açık sistemler, insan unsurunu içinde yaşadığı toplumdan alır ve bir çeşit işleme sürecinden sonra topluma sunar. Açık sistemler, enerjik yapıları sayesinde çevresini etkilediği gibi karşılıklı olarak çevresinden de etkilenir. Çevre ise bu sistemin ayrılmaz bir parçasıdır. Okul çevreden ayrı olarak düşünülemez. Okul, faaliyetlerini belirli bir toplumsal çevrede devam ettirmek durumundadır. Okul, kendi alt sistemleriyle uyumlu olduğu kadar aynı zamanda üst sistemi oluşturan unsurlardan biri olan çevresiyle de istikrarlı ve uyumlu ilişkiler geliştirdiği sürece başarılı olabilir. Öğrenci, hayatının büyük bir kısmını aile, okul ve toplumsal çevre olmak üzere üç temel alanda sürdürür (Şişman ve Turan, 2004: 198). Okulu bir örgüt olarak

düşündüğümüzde iç ve dış paydaşları birbirinden bağımsız düşünmemiz mümkün değildir. Çünkü bu örgütte iç ve dış paydaşlar sürekli olarak birbirleriyle ilişki içerisinde. Okuldaki öğrenci okul için ne anlam ifade ediyorsa aynı şekilde öğrencinin velisi olan ve çevreyi yani toplumu oluşturan insanlarda bir o kadar anlam ifade etmektedir.

Bir örgütün iç çevresini, örgütte oluşan ortam; dış çevresini ise örgütle etkileşen diğer tüm sistemler oluşturur. Okulun etkili bir şekilde görevini yapması, onun iç çevresiyle olduğu kadar dış çevresiyle de etkileşim içinde olmasıyla sağlanır. Çetin'e (2003: 40) göre okul çevre ilişkileri iyi düzenlenirse öğrencilerin toplumsal programlara katılımı artacaktır. İyi koordine edilmiş toplumlarda öğrencilerin ve ailelerin kültürel, sosyal ve eğitimsel kazanımları daha sağlıklı ilerleyecektir.

Toplum, birtakım hizmetlerle okulu, öğrencileri ve aileleri destekler ve güçlendirirken; okullar, aileler ve öğrenciler de toplumu destekler. Bu etkileşim karşılıklıdır. Okullar; yerel meslekler ve olaylarla ilgilenme, okul sonrası bakım sağlama, ileri eğitime yardımcı olma, mevcut kapasite ve tesislerinden başkalarını yararlandırma ile diğer toplum temelli faaliyetler ile topluma destek sağlama yoluyla toplumun gelişmesine katkıda bulunur (ACSSO, 2007). Okulun en önemli görevlerinden biri de toplumdaki yenileşme ve gelişmeye katkı sağlamaktır. Okul çevre ile ilişkilerini artırdığında toplumdaki yenileşme ve gelişmeye katkı sağlayabilecek, toplumun ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapabilecektir.

Konu okul-çevre ilişkileri açısından değerlendirildiğinde sadece okulun ya da sadece çevrenin tek başına yenilikçi olması yeterli değildir. Yenileşme ve gelişmeden tam anlamıyla söz edebilmek için tüm unsurların birlikte değişmesi gerekir. Bu bağlamda okul, bir yönüyle öğrencileri, diğer yönüyle de aileleri değişime ve yenileşmeye hazırlayarak, yeni bir toplumun oluşumu için gerekli yapı, ortam ve koşulları hazırlamak gibi önemli bir sorumlulukla karşı karşıyadır. Okul, topluma yönelik bu önemli sorumluluğu ailenin yardımı ve iş birliğiyle gerçekleştirebilir. Okul, hem kendi etkililiğini sağlayıp sürdürebilmek, hem de etkili bir öğrenme öğretme ortamı oluşturabilmek için aileyle ilişkilerini geliştirmek zorundadır. Okulun çevreyle ilişkilerinin olumlu olması durumunda her türlü çevresel kaynaktan yararlanması daha kolay olur (Şişman ve Turan, 2004: 199). Çevre okul ilişkilerinin iyi düzenlenebilmesi

ve işbirliğinin güçlü olabilmesi için okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öncü olmaları gerekmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin içinde buldukları konum gereği çevrenin okula ilişkin beklentileri üzerine bilgi ve öngörü sahibi olmaları gerekir. Çevrenin okuldan beklentilerinin yerine getirilmesinde eğitim yöneticilerine büyük sorumluluklar düşmektedir.

Okul-çevre ilişkileri konusunda okul yöneticisinin sorumluluklarını şu noktalarda toplamak olanaklıdır (Aydın, 2004):

- Çevre kalkınmasının desteklenmesi
- Çevrenin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi
- Öğretim programının yorumlanması
- Çevrenin eğitimi desteklemeye özendirilmesi

Okulda halkla ilişkiler, velilerin tek yönlü okulla ilgilenmeleri ile geliştirilemez. Bu ilişkiler karşılıklı ve güçlü bir iletişim yardımıyla geliştirilebilir. Çevresiyle sürekli ve çok yönlü etkileşim içerisinde bulunan okul, halkla ilişkileri geliştirmede girişimci ve öncü bir rol üstlenmelidir. Öğretmenin etkili olabilmesi için ekonomik, sosyal, kültürel açıdan okul çevresini iyi analiz etmesi, kaynaklarını, zayıf ve güçlü yönlerini iyi tanınması gerekir. Öğretmen, toplumsal liderlik rolünün gereği olarak sadece öğrenci ile değil aynı zamanda sosyal çevre ile de olumlu ilişkiler ve iş birlikleri kurmalıdır. Okul, bu süreçte öğretmene gereken desteği ve yardımı sağlamalıdır (Sışman ve Turan, 2004: 200).

Okulların ihtiyaçlarının karşılanmasında merkezi bütçeden gönderilen ödeneklerin yetersiz gelmesi, okullarda yeterince yardımcı personel bulunmaması gibi eksiklikler okulların buldukları çevreyi dinamik tutmaları ve harekete geçirmeleriyle karşılanabildiği görülecektir.

Çevre-okul ilişkilerinin temel unsurlarını iyi kavramak okulun çevreye, çevreninde okula olan desteğinin daha yüksek düzeye ulaşmasını sağlama adına önemli katkı sunacaktır.

Okul-çevre ilişkilerinin temel boyutlarını; okula ailenin katılımı, ailenin okul yönetimine katılımı, baskı grupları ile ilişkiler, okulun çevreye katkıları, çevrenin okula katkıları, halkla ilişkiler, yeni iletişim teknolojileri ve okul olarak ele almıştır. Aydın



(2004: 162). Ailelerin okula destek anlamında okula katılımı hem velisi olduğu öğrencinin gelişimi hem de yürütülen eğitim öğretim hizmetlerinin kolaylaşması adına önem arz etmektedir.

Aile katılımı, ana-babaların çocuklarının gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için düzenlenmiş etkinliklerin bütünü olarak tanımlanabilir (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005). Kaliteli bir eğitime ulaşmak için sağlıklı bir öğretmen-veli iş birliğine, sağlıklı bir iş birliği içinse tarafların birbirleriyle açık iletişim kurmalarına ve çocukların önemini çok daha iyi kavramalarına ihtiyaç vardır (Şahin ve Ünver, 2005). Çevre okul ilişkilerini güçlendirmek, çevrenin okula desteğini alabilmek, okulun çevreye kolay ulaşabilesini sağlamak adına yapılan çalışmalardan biride okullarda Okul Aile Birlikleri kurulmuştur. Kurulan Okul Aile Birlikleri aracılığıyla velilerin ve diğer eğitim gönüllüsü destekçilerin katkısını almak hedeflenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde birliğin görev ve yetkileri; okulla aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak olarak sıralanmıştır (MEB: 2005). Toplumların kalkınmasının toplumu oluşturan insana yapılan yatırımlarla olduğu muhakkaktır. İnsana yapılacak yatırımın başında ise ona iyi bir eğitim vermek gelmektedir. Okulda verilen eğitimin yanında insanların örgün eğitimin dışına çıktıktan sonrada sürekli olarak yeni şeyler öğrenme ihtiyaçlarının bulunması, hızla gelişen teknolojik hayata uyum sağlamaları için eğitim öğretimde sürekliliğe ihtiyaç vardır. Bu bağlamda sürdürülebilir bir eğitim öğretim için okulun toplumla iç içe olması, çevresel faktörleri her daim dinamik tutması gerekmektedir.

Eğitimde çevrenin etkili bir rolü bulunmaktadır. Eğitim kurumları işlevlerini çevre ile paylaştıklarında okul-çevre ilişkileri gelişecektir. Okul-çevre ilişkilerinin gelişmesi neticesinde çevrenin okulu sahiplendiği görülecektir. Çevre tarafından sahiplenilen okul topluma kendisinden beklenen hizmeti verebilecektir. Okullar eğitim-öğretim kurumları olmanın yanında aynı zamanda çevrenin kültür merkezi haline gelmelidir. Okullarda öğrencilerin yanında okul çevresine yönelik kültürel ve sosyal faaliyetler düzenlenmesi gerekmektedir. Okullarda düzenlenecek bu faaliyetler

sayesinde okulun en fazla etkileşim içerisinde olduğu çevrenin ve toplumun eğitimine katkı sağlanmış olacaktır.

Okulun çevreye yapabileceği katkıları Geray şu şekilde ele almaktadır:

- \* Çocuk suçluluğunu önleyecek eğitim çalışmaları
- \* Özürlü ve yaşlıların ekonomik hayata katılmalarını sağlayacak becerilerin kazandırılması
- \* Kadınlara yönelik ev ekonomisi çalışmaları
- \* Gençliğe yönelik sosyal çalışmalar
- \* Müzik ve tiyatro gibi sanatsal çalışmalar
- \* Çocuk oyun yerleri sağlanması ve çocuk bakımı
- \* Okuma-yazma öğretimi
- \* Yetişkin eğitimi
- \* Okuma odalarının kurulması
- \* Kitaplıkların halka açılması
- \* Sportif çalışmalar
- \* Teknik öğretim ve beceri kazandırma kursları
- \* Üretilen ürünlerin kredi ve pazarlamasında yardım ve destek (Geray, 1996):

Çevrenin okuldan beklentileri olduğu gibi, okulun da çevreden beklentileri vardır. Çevrenin okuldan göreceği faydanın daha fazla olabilmesi için çevrenin okula katkı vermesi bir beklenti olduğu kadar bir zorunluluk ve gerekliliktir.

Sosyal sorumluluk bilinci içindeki kişi ve kurumların, okullara sağlayacağı katkılar çok önemlidir. Aşağıda, bu tür katkılara bazı örnekler verilmiştir (Aydın, 2004):

Yerel yönetimler: Okulun çevre düzenine, temizliğine, yoksul öğrencilere yardımda; okulun bakım ve onarımına ilişkin hizmetlerde,

Diğer kamu kurumları: Hizmet alanlarına göre, öğrencilerin sağlığı, güvenliği, çeşitli konularda bilinçlendirilmeleri, okulun gereksinimi olan aynî ve nakdî katkının sağlanması konularında,

## **2.3.Okul Veli İlişkileri**

### **2.3.1.Eğitimde Ailenin Rolü ve Katkısı**

Eğitim, sadece insanı bütün yönleriyle geliştirmek değil aynı zamanda onun insani ve nitelikli bir hayat sürdürmesini de sağlamaktır (Şişman, 2010). Eğitimde yapıtaş görevini gören okullar, nitelikli insan yetiştirmede ve ülkenin refah düzeyinin artırılmasında hayati bir önem taşımaktadır (Dikbaş, 2008). Eğitim görevini gören kurumlar sadece okullarla sınırlamaz. Eğitim görevini gören kurumların başında aile kurumu gelmektedir. Aile, doğan her çocuğun ilk eğitimini aldığı, henüz daha okul çağı gelmeden lehine ve aleyhine olan birçok durumu öğrendiği ilk eğitim kurumudur.

Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okulun dışında aile de iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynar. Bu yüzden eğitim açısından okul-aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir (Erdoğan, 2000). Aile, birbirine kan veya akrabalık bağıyla bağlı olan bir kurumdur. Belirli hak ve ödevlere sahip bireyler tarafından oluşturulmakta ve ortak değerler barındırmaktadır. Geniş anlamda aile aynı soya mensup veya evlilik yoluyla birbirlerine bağlı kişilerin tamamıdır. Daha dar anlamda ise bir erkek ile kadın veya varsa çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimidir.

Hedgos, aileyi “Çevremizde dünyaya bakışımızı oluşturan, içinde yaşadığımız deneyimleri kazandıran evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla tek bir hane halkı oluşturan karı-koca, anne-baba, çocuklar ve kardeşler olarak her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı etkileyen, ortak bir kültür oluşturan, paylaşan ve sürdüren bireyler grubudur” şeklinde tanımlamıştır (Hedgos, 1997: 147).

Aile, çocuğun doğumundan itibaren ilk karşılaştığı ve içinde gelişimini sürdürdüğü bir kurumdur (Gürhan, 2004: 114). Çocukların okul ortamında kazandıkları becerilerin ev ortamında pekiştirilmesi ve geliştirilmesi, okul-ev tutarlılığının

sağlanması ve ailelerin okul ortamının etkili bir ögesi haline gelebilmesi eğitim sürecinin en önemli hedefidir (Akkök, 2004: 257).

Aile toplumun en küçük sosyal birimidir. Yaşadığımız toplumda devlete kadar uzanan kurumlar zinciri içerisinde aile diğer kurumların güçlü olmasını sağlayan en temel birimdir. Toplumlar nesillerini ancak ve ancak aile kavramıyla koruyabilirler. Ailenin en önemli işlevlerinden biri ise geleceğe sağlıklı nesiller yetiştirmektir. Sağlıklı ve güçlü bir aile yapısı sağlam bir toplum yapısının oluşması demektir. Güçlü aile yapısı ise ancak sağlam kişilikli bireylerle kurulabilir.

Ailelerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmaları çocukların hayata dair bir takım becerileri kazanmalarına yardımcı olacaktır. Hayata dair bir takım temel becerileri kazanmış çocukların okul çağına geldiklerinde okul hayatına alışmakta zorluk çekmedikleri gözlenmektedir.

Aile içindeki etkileşimin gelecekte başarılı kişilerarası iletişim kurma ve sürdürme becerisini geliştirmede önemli bir rol üstlendiği söylenebilir. Ailedeki iletişim modeli, çocukların çeşitli durumlar karşısındaki yaklaşımlarına rehberlik etmektedir. Çocuğun yaşamının başlangıcından itibaren annenin duyarlılığı ve çocukla kurduğu iletişim çocuğun kendisine bakan kişiyle kurduğu sevgi bağı etkiler. Farklı sevgi biçimine sahip kişiler farklı iletişim modellerine sahip olmaktadır. Genel olarak güven içinde olan kişiler, akıcı, tutarlı ve duygusal olarak açık biçimde iletişim kurmaktadır. Buna karşı güvenli bir ortamda olmayanlar, tutarsız, akıcı olmayan biçimde iletişim kurarlar ve karşısındaki kişinin mesajlarını görmezden gelirler (Kaypakoğlu, 2010: 152). Aile öğrencinin hayata hazırlanması ve yetiştirilmesi açısından en önemli kurumlardan biridir. Aile tarafından çocuğa gösterilecek ilgi, yapılacak yatırım sadece onun kendisine değil aynı zamanda gelecekte mensubu olacakları toplumu da ilgilendirmektedir. Öğrenci ailesiyle geçirdiği zaman dilimi öğrencinin bedensel, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla çocuğun aile içindeki gelişim düzeyi sonraki süreçte eğitim hayatını da etkilemektedir.

Eğitim, belli bir mekana bağlı olmadan gerçekleştirilebilen canlı bir süreçtir. Yeri, sadece okul ve öğretmenle belirlenmemelidir. Ailelerin de, öğrenci verimliliğindeki yeri bu nedenle çok önemlidir. Çünkü çocuğu okul dışında etkileyen ana unsur genelde, aileleridir. Aslında doğrusu da budur. Eğitim, bütüncül bir işleyiş

olduğu için, aileler de bu bütün içinde önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden ailelerin bu konuda ellerinden geleni yapmaları gerekir. Ailelerin, okuldaki formal yaşantıları destekleyici çalışmalara katılmaları doğru olur. Ayrıca öğrenmeyi okul dışında da sürdürecektir altyapıyı hazırlamaları ve oluşturulacak öğrenme ortamlarını bizzat kurgulamaları gerekir. Etkili bir öğrenme, eğitim ve öğrenme sürekliliğinin devamı ölçüsünde pekişir. Aileler bu pekiştirmeyi informal olarak yapabilecek doğal öğretmenlerdir (Erdoğan, 2006: 13-14).

Anne-babalar, yaşamın tüm alanlarında çocuğun gelişiminde etkili olmaktadır. Okul çağına gelindiğinde ise bu etki, okul başarısına yönelik boyutuyla daha da önem kazanmaktadır. Çocukların okul başarılarında okulun fiziki ve psikolojik ortamı kadar, ailelerin evde sağladıkları ortam ve koşullarda önemli oranda etki etmektedir (Karaman, 2007: 19). Ailenin eğitimin, öğrenmenin ve okulun önemine dair takındıkları olumlu tutum ve davranışlar çocuğun eğitime ve okula karşı olumlu bakış açısı geliştirmesine ve öğrenme sürecine katkı sağlayacaktır. Ailenin bu tutum ve davranışı öğrencinin okulda başarılı olmasına etki edecektir. Çünkü insan olumlu yargı geliştirdiği bir durumu benimseyip ondan fayda görme yoluna gitmektedir.

Öğrencilerin başarıları ve öğrenme düzeyleri üzerine yapılan bir araştırmada, öğrencinin kabiliyeti, motivasyonu, öğretim hizmetinin niteliği, öğretim süresi ve öğrenme çevresinin, ailenin ekonomik statüsünden çok daha etkili olduğu belirtilmiş olmakla birlikte: ailelerin, okulun önemine ilişkin geliştirdikleri yargı ve değerler, çocuğun öğrenmesinde ve öğrendiklerini uygulamasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Okula karşı geliştirilen bu tür değer yargıları ve tutumlar çocuğun öğrenme sürecinde enerjisini öğrenmeye odaklamasında güdüleyici bir rol oynamaktadır (Beydoğan, 2006: 76).

Okul ve aile, çocuğun yetiştirilip hayata kazandırılması konusunda benzer amaçlar doğrultusunda çalışan kurumlardır (Argon ve Kıyıcı, 2012: 81). Aile tarafından öğrenmeye teşvik edilen çocukların okul başarılarında artış görüleceği kaçınılmazdır. Bu anlamda aileler çocuklarını okul ve öğrenme için güdülemeli ve onlara uygun çalışma ortamları hazırlamalıdır. Uygun çalışma ortamı hazırlanan, yeteneklerini ortaya çıkaracak desteği alan çocukların okul başarılarının arttığı görülecektir. Aynı şekilde öğrenciler buldukları ortamlarda fikirlerini, duygu ve düşüncelerini rahatça

ifade edebildiklerinde özgüvenleri artacak, bu ise başarılarını artırıp ortaya verimli ürünler koyabilmelerinde etkili olacaktır.

Okul başarısını etkileyen faktörlerin başında aile nitelikleri ve ailenin çocuğa verdiği destek ilk sırada yer almaktadır. Bunlar çocuğa ders çalışma olanağı tanıma, bilgi kaynaklarına ulaşma konusunda yardımcı olma, yeteneklerini ortaya çıkarıcı, geliştirici ortamlar ve malzeme sağlama, ortaya çıkardığı ürünleri önemseme gibi etkenlerdir. Ailesi tarafından öğrenmeye ve başarılı olmaya güdülenen, çalışma ortamı sağlanan, düşüncelerine saygı gösterilen, fikirlerini açıkça söyleme olanağı tanınan öğrenci yaratıcılığa teşvik edilmekte ve desteklenmektedir. Aile ortamında duygu ve düşüncelerine değer verilen çocuk, çevresindeki diğer bireylerle etkileşime girdiğinde özgüveni yüksek olarak kendini belli etmektedir (Karaman, 2007: 19).

Günümüzün eğitim anlayışı da, ailenin çocuğun eğitimi üzerindeki önemli etkisinden hareketle, aileyi ve öğretmeni daha aktif bir şekilde işbirliğine itmektir (Can, 2009). Ailenin eğitime katkısı noktasında en önemli hususlardan biride çocuğun eğitim sürecini okulla birlikte takip etmesidir. Öğretmenlerle iletişim içerisinde olarak öğrenciye okuldan verilen ödev ve sorumlulukları yerine getirmesine yardımcı olmalıdır. Ödev ve sorumlulukları ailesi tarafından takip edilen öğrencilerin okul başarıları takip edilmeyen öğrencilere göre daha fazla olacaktır.

Ailelerin çocukların başarısına katkıda bulunma sorumluluklarını yerine getirmeleri için öncelikli olarak nitelikli bir çalışma ortamı hazırlamaları gerektiği belirtilmektedir (Kay, 2007: 21). Öğretmen –aile işbirliği, öğretmenin aileyi yakından tanımasını sağladığı gibi ailenin de okul ve öğretmeni tanımasını sağlayacaktır (Vural, 2004: 36).

Ailesinin okul ile ilişkisinin yoğun olduğunu bilen bir öğrenci, diğerlerine oranla daha sorumludur. Çünkü kendisiyle ilgili gelişmelerin sıkça aileye yansıtacağı farkındadır (Ünlü, 2005). Ailelerin çocuklarına ev içerisinde verecekleri sorumluluklar onların okul hayatını etkilemeyecek düzeyde sorumluluklar olmalıdır. Okulu ikinci plana atacak görev ve sorumluluklar vermekten kaçınmaları gerekmektedir. Aksi takdirde eğitim hayatının sekteye uğramasına varıncaya kadar bir takım ciddi sorunlarla karşılaşılabilir.

Çocukların okul başarılarına ya da okula devam etmelerine etken olan bir durum da ev içinde üstlendikleri sorumlulukların boyutudur. Özellikle kız çocuklar için, annenin sağlıklı olduğu ya da çalıştığı durumlarda ev işlerini üstlenmek ve okulu ikinci plana atmak gibi bir durum söz konusu olabilmektedir. Bu yönelim kısa zaman içinde çocuğun okuldan kopmasına yol açmaktadır (Uyan Semerci, vd., 2012: 83).

### **2.3.2. Aileler ve Eğitime Katılım**

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biriside ailelerin çocuğun eğitimine katılımıdır. Ailelerin eğitime katılımı; çocuğun eğitim sürecinde ihtiyaçlarının ailesi tarafından temin edilmesi, eğitiminin yakından takip edilmesi ve okulun ve öğretmenlerin aileler tarafından desteklenmesi olarak tanımlanabilir.

Ev ve okul ortamı, çocukların gelişiminde belki de en etkili ve destekleyici çevrelerdir (Rogers, Theule, Ryan, Adams ve Keating, 2009). Öğrencilerin okul başarılarını artırmak hem ailelerin hem de okulun ortak sorunudur (Tutkun ve Köksal, 2000, 216). Öğrenme-öğretme ile okul başarısını artıran faktörler üzerinde yapılan araştırmalar, okul-aile dayanışmasının başarıyı artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteriyor. Aile içi uyum çok önemlidir. Ayrıca ailenin destekleyici yaklaşımı ve okul etkinliklerine katılım çeşitliliği, okul başarısını olumlu yönde etkiler. Eğer öğrenmeyi, zaman ve mekandan bağımsız olarak gerçekleşen, sürekliliği olan bir süreç olarak düşünürsek, öğrenmenin aynı zamanda sadece okulla sınırlı kalmayacağını da anlayabiliriz. Okulla başlayan öğrenme, aile ve yakın çevreyle gelişerek devam eder. Burada önemli olan eğitimin kesintisiz bir şekilde sürmesidir. Başarı kişisel temeller üzerinde yükselen bir takım işidir. Bu takım öğrenmeleri destekler ve yön verir (Erdoğan, 2006: 15-16). Ailenin okula katılımı hakkında yapılan araştırmalarda ailelerin okulların birer stratejik ortağı oldukları görülmektedir.

Eğitim ve öğretimin istenilen düzeye ulaştırılabilesi okul ve aile arasında sıkı bir ilişki kurulmasına bağlıdır. Aileler öğrencilerin okul başarısını artırabilmek için okul ile işbirliği içerisinde olmalıdırlar. Okul ile işbirliği içerisinde olan ailelerin çocuklarının başarılarının arttığı görülmektedir.

Okul ve aile, çocuğun yetiştirilip hayata kazandırılması konusunda benzer amaçlar doğrultusunda çalışan kurumlardır. Amaçları ortak olan bu iki kurumun

birbiriyle etkileşim içinde olması kaçınılmazdır (Argon ve Kıyıcı, 2012: 81). Çocuk zamanının önemli bir kısmını ailesi ile birlikte geçirmekte ve aile içindeki birçok olgu ve olaydan etkilenmektedir. Aile çocuğun informal eğitiminin gerçekleştirildiği, okullar ise formal eğitimin verildiği kuramlardır. Toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi büyük önem taşımaktadır (Atabey ve Tezel Şahin, 2011: 794). Okul ve ailenin amacı, çocuklara daha iyi bir eğitim ortamı hazırlamak olduğundan, okul ve aileler arasındaki işbirliği hem öğretmenin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştıracak hem de anne-baba eğitimi yoluyla çocuklardan beklenen davranış değişikliklerinin kalıcı olmasını sağlayacaktır (Kandır, 2001, akt. Can, 2009).

“Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır.” (Ergin, 2007: 34). Son yıllarda nüfusun büyük kısmının büyük kentlerde toplanması, ebeveynlerin her ikisinin de iş hayatına dahil olması ailelerin çocuklarının eğitim süreçlerini takip etmelerine zaman zaman engel teşkil edebilmektedir. Bu durumda olan ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımlarına engel olacak hususlar konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. Okul aile işbirliğinin yararları gün geçtikçe daha da anlaşılır hale gelmiştir. Ailelerin eğitime katılımı, öğrencilerin okul başarısını artırmanın yanında onların sosyal ve duygusal yönlerinin gelişmesine de katkısı sağlamaktadır.

“ Okullar ve aileler, çocukların psikolojik ve eğitsel gelişimini etkileyen önemli kaynaklardır ve iyi sonuçlar sadece bu iki kurumun ortak çalışmaları ile olabilir.” (Başaran ve Koç, 2000,s.2.). Ailelerin çocuklarının eğitimlerini yakından takip etmeleri, okulda yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumları öğrenmelerine, okulda yaşadıkları sorunlara en kısa sürede çözüm üretmeye ve okullarına ve öğretmenlerine karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Aileleri tarafından eğitimleri ile ilgilenilen çocuklarda sorumluluk bilincinin geliştiği görülmektedir. Sorumluluk bilinci gelişen öğrenciler okuldaki programı daha sıkı takip edecek ve hedeflerine ulaşmak için daha fazla gayret göstereceklerdir. Okulda öğrenilenlerin evde tekrarı öğrenmenin kalıcı olması adına önemlidir. Velilerin



çocuklarının okulda öğrendiklerini düzenli olarak takip etmeleri, öğrenilen bilgilerin evde tekrarını sağlamaları öğrencilerin okul başarısına katkı sağlayacaktır.

Günümüzün eğitim anlayışı da, ailenin çocuğun eğitimi üzerindeki önemli etkisinden hareketle, aileyi ve öğretmeni daha aktif bir şekilde işbirliğine itmektedir (Can, 2009). Çocukların okul başarısı için fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında duygusal ihtiyaçlarının da karşılanmış olması oldukça önemlidir. Ailenin çocuğa göstereceği sevgi, ilgi ve şefkat sayesinde çocuk kendisini güvende hissedecektir. Ailesi tarafından sevgi ve ilgi ile yaklaşılacak çocukların okul başarılarının ilgisiz ve sevgisiz çocuklara nazaran daha fazla olacağı görülecektir.

Anne-babalar ve eğitimciler çocuğu çok değişik alanlardaki (kişisel, sosyal, duygusal ve akademik) becerilerini ortaya çıkarmak için yeterince bilgilendirmeli ve bu becerileri evde deneyip geliştirebileceği ortamlar hazırlamalıdır. Her çocuk aile ortamında edindiği bilgi, beceri, değer ve tutumla okula gelmektedir. Bu nedenle velinin, çocuğa duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesi için fırsat tanınması, sorularını özenle dinleyerek cevaplandırması, düşüncelerine saygı duyarak özgün ve farklı düşünmeye teşvik etmesi, günlük hayatta karşılaştığı sorunlara yaratıcı çözümler bulması için cesaretlendirmesi, ürettiği her türlü ürünü önemseyerek yetersiz kaldığı alanlarda onu desteklemesi beklenmektedir (Karaman, 2007: 1).

İnsanları bir araya getiren ve bir arada tutan en güçlü bağ olan sevgi, en güzel şekilde ailede yaşanır (Özkan, 2005: 29).

“Hiçbir kurum çocuğun büyüme çağında gereksinimi olan sevgiyi, güveni, morali, sıcak aile ortamını ona aile ocağı kadar veremez.” (Sağtürk, 2001: 3). Ailelerin çocuklarına ilişkin bazı prensipleri bilmeleri ve çocuklarına bu prensipler doğrultusunda yaklaşmaları çocuğa verilecek desteğin sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Velilerin çocuklarıyla bu prensipler üzerine iletişim kurmaları çocukların okul başarısına katkı sağlayacaktır. Ailelerin çocuklarının eğitimine katılma isteği duymalarının nedenlerini tespit etmek önem arz etmektedir. Bu nedenlerin tespitinin yapılması okul – aile ilişkileri için sağlıklı bir zemin oluşturacaktır.

Ailelerin okula katılımını artırmak adına okul yönetimlerine ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Okul yönetimleri ailelerin okula katılımını sağlamak

üzere çeşitli çalışmalar ortaya koymalıdır. Yapılacak bu çalışmalar sayesinde ailelerin okula olan katılımını artırmak neticesinde okuldaki yönetim ve eğitim öğretim işlerinin kolaylaştığı görülecektir. Öğretmenlerin okulda yapılacak çalışmalara velileri de katmaları, veli görüşmelerini veli toplantıları ile sınırlı tutmamaları ailelerin okula katılımının artmasına, dolayısıyla öğrencilerin okul başarılarına katkı sağlayacaktır.

Okul yönetimi de anne-baba ve öğretmen ilişkisini yakından incelemeli, okulda uygulanacak program hakkında karar alırken öğretmen kadar anne-babaya da etkin bir rol verilmelidir (Bursalıoğlu, 2010). Gelişmiş ülkelerde, aile katılım programları aracılığıyla, anne-babalar da eğitim sürecine etkin olarak katılmakta ve okulla birlikte çocuklarının akademik, kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaktadır (Çeviş, 2002). Ailelerin okula katılımı hususunda okulların farklı bakış açıları olduğu görülmektedir.

Ailelerin okula katılımı konusunda okulların bakış açısını yansıtan belli başlı üç görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki; okul ailenin katılımını ister; ikincisi, okul aile katılımını istemez; üçüncüsü ise, okul yalnızca gerektiğinde aile katılımını ister (Coulombe, 1995). Diğer yandan, günümüzün modern karmaşık toplumlarında pek çok aile, çocuklarının eğitiminde temel rol oynadığının ve onların gelişimine tek başına katkıda bulunamayacağını farkındadır (Özkara, 2002). Ailelerin okula katılımını ve işbirliği sürecini engelleyecek olan bazı unsurlar bulunmaktadır (Fiders ve Lewis, 1994; akt; Pehlivan, 2000: 111).

### **2.3.3.Ailede Eğitime Katılımı Engelleyebilecek Durumlar**

Zaman zaman ailenin eğitime katkısına engel olabilecek durumlar ortaya çıkabilmektedir. Ortaya çıkabilecek bu durumları ailelerin önceden öngörmesi ve gerekli tedbirleri zamanında almaları sayesinde çocuklarının eğitimlerine yeteri katkıyı sağlayabileceklerdir. Bunları şu alt başlıklarla sıralayabiliriz.

#### **2.3.3.1.Çocuğa Karşı İlgisizlik**

Çocuğun eğitim sürecinde başarıya ulaşmasındaki en önemli unsurların başında ailenin ilgisi gelmektedir. Bazı aileler, eğitimi okulun görevi olarak düşünmekte ve çocuklarını okula göndermekle üzerlerine düşeni yaptıklarını düşünmektedirler.

Çocuklarının okulda olduğunu bilmek onlar için yeterlidir. Çünkü onlara göre okul, öğrencilerin eğitimi için her türlü görevi üstlenmesi gereken bir kurumdur. Çocuğunun duygu ve düşüncelerini önemsemez, ilgiyi genelde maddi ihtiyaçların karşılanması olarak algırlar. Velisi olduğu öğrencinin dersleriyle, ödevleriyle, arkadaş çevresiyle, okula devam edip etmemesiyle ilgilenmezler. Hatta veli toplantılarına bile düzenli katılmazlar. Bu davranışlarda bulunan ailelerin çocuklarında davranış bozuklukları, okula ve sosyal çevreye uyumsuzluk ve başarısızlık sıklıkla görülmektedir.

Ailelerin çocuklarının eğitimlerine karşı ilgisiz olmaları sadece onların başarılarını olumsuz yönde etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda çocukların okuldaki diğer davranışlarını da olumsuz etkilemektedir (Wyrick ve Rudasill, 2009: 850).

Aileleri tarafından ilgi gösterilen çocuklar, görev ve sorumlulukları hususunda daha dikkatli davranacak ve daha iyi motive olacaktır. Kasatura'nın (1991) 144 başarılı, 144 başarısız lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin büyük çoğunluğu ailelerinin kendileriyle ilgilenmesinden memnun olacaklarını ve sık sık okula gelmelerini istediklerini ifade etmişlerdir.

### **2.3.3.2.Çocukla İletişim Sorunları**

Ailede yaşanan iletişim sorunları ailenin çocuğunun eğitimine yeterince katkı sağlayamamasına sebep olmaktadır. Ailelerin çocuklarıyla iletişim konusunda yeterince beceri geliştirmemeleri, onlarla iletişim kurarken yeterince sabır göstermemeleri problemi daha da çözümsüz hale getirmekte ve öğrencinin eğitim hayatına pozitif katkı yerine olumsuz katkı yapmaktadır. İletişim sorunlarının en fazla görüldüğü dönem ise ergenlik dönemidir. Bu dönem öğrencilerde psikolojik ve fizyolojik değişimlerin hızla arttığı arttığı bir dönemdir. Yine bu dönemde aileden daha çok arkadaş çevresi ve akranlar öğrenci üzerinde aileden daha etkili olabilmektedir. Ergenlik dönemi öğrenciler için okulla ve dersle ilgilerini kolayca koparabilecek uyarıcıların çok yoğun olduğu bir dönemdir. Karşı cinse ilginin artması, edinilebilecek kötü arkadaşlar ve kötü alışkanlıklar, okula devamsızlıklar, çeteleşmeler, kavgalar bu dönemde çok daha fazla görülmektedir. Aile fertleri arasındaki iletişimin düzgün olması, anne-baba-çocuk ilişkilerindeki denge, kişilikli bireylerin yetişmesine katkıda bulunur.

Çocukta sağlam bir özkimlik duygusu, ancak dengeli, samimi, sıcak, saygı gösterilen, güvenilen, sorumluluk verilen bir aile ortamında yetişen çocuklarda mümkün olabilir (Yavuzer, 2001: 131.) Aile ortamında yaşanan ilişkiler, olgunlaşmakta olan ergenin kişilik yapısını biçimlendirmesinde rol oynamaktadır (Nar, 2006: 101) Ergenlik döneminde bireyler fikirlerini özgürce ifade etmek ve saygı görmek isterler. Sürekli nasihat verilmekten, eleştirilmekten ve düşüncelerinin önemsiz görülmesinden hoşlanmazlar. Ailelerin bu dönemde gençlerle kuracağı sağlam iletişim sayesinde yaşanması muhtemel sıkıntılar minimum düzeyde yaşanacak veya hiç yaşanmayacaktır. Ailenin çocuğa bu dönemde daha sabırlı davranması, onu anlamaya çalışması önemlidir.

### **2.3.3.3.Gerçekle Örtüşmeyen Beklentiler**

Ailelerin bir kısmı gerçekçi olmayan beklentiler nedeniyle çocuklarını yeterince tanıyamamaktadırlar. Çocuğunun ilgi ve yeteneklerini tanıyamayan aileler zamanla onları büyük strese sokmakta ve sonunda başarısızlıkla sonuçlanacak bir yola itmektedirler. Ailenin bu tutum ve davranışlardan uzak durmaması durumunda çocuğunun eğitimine katkıda bulunması mümkün olmayacaktır.

Bazı anne-babalar çocuklarının yeteneklerini, kapasitelerini ve ilgilerini tanımadıkları için onlardan gerçekçi olmayan yüksek bir başarı beklentisi içine girmektedirler (Gürhan, 2004: 16).

### **2.3.3.4.Bir Başkasıyla Kıyaslanma**

Bazı aileler her çocuğun yaratılışla gelen bir takım yeteneklerinin ve kapasitesinin olduğunu gözden kaçırmaktadırlar. Bu durum ise hemen peşinden kıyaslanmayı getirmektedir. Çocuğun veya öğrencinin ailesi tarafından bir başkasıyla kıyaslanması onun eğitimine herhangi bir katkı yapmayacağı gibi ileri gitmesine de engel olacaktır.

Anne ve baba, çocuğun bireysel kapasitesinin elverdiği oranda yapabileceğinin en iyisini yapmasını bekler. Burada önemli olan çocuğun başarılarının saygıyla karşılanması, buna karşılık hazır ve yeterli olmadığı bir takım şeyleri başarıp tamamlaması konusunda baskı yapılmamasıdır (Yavuzer, 1998: 162-163). Çocukların

aile ortamında en çok şikâyetçi oldukları konulardan birisi de kardeşleri veya arkadaşlarıyla kıyaslanmalarıdır. Ailenin mukayeseci tavrı nedeniyle hem ailesine hem de mukayese edildiği kardeşi ya da arkadaşına karşı olumsuz düşünce ve tavırlar geliştiren çocuk, bu nedenle potansiyelinin altında bir çalışma ve başarı sergileyebilir (Çetinkaya, 2004: 90).

#### **2.3.3.5.Huzursuz Aile Ortamı**

Ailede sürekli tartışma ve kavgaların yaşandığı huzursuz bir ortamın olması çocuğun başarısını etkileyecek en önemli ailevi faktörlerden birdir. Ailede yaşanan tartışmalar, şiddet geçimsizlikler sadece anne ve babayı değil ailedeki tüm bireyleri etkilemektedir. Aile içinde yaşanan huzursuzluktan en çok etkilenen ise doğal olarak ailenin yaşça daha küçük olan bireyleridir. Yaşça küçük olan bu aile bireyleri okul çağında iseler olumsuz etkilenmenin üzerine birde okulda başarısızlık devreye girecektir.

Ailede ruha saldıran huzursuzluk ve çatışmalar genci evinden uzaklaştırır, bir sığınak aramasına yol açar, yanlış ilişkilere yönlendirir. Genç hem ailedeki huzursuzluğu saklamak hem de bu huzursuzluktan saklanmak için dışarıda saldırganca davranabilir, aile kavgalarına tepkisini dışarıda kavga ederek gösterebilir (Apuhan, 2005: 77).

Morrow ve Wilson'un lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada, başarısız öğrencilerin başarılı olanlara göre daha olumsuz aile ilişkileri içinde buldukları sonucuna ulaşmışlardır (Can, 1992: 15).

#### **2.3.3.6.Uygun Çalışma Ortamının Olmaması**

Uygun çalışma ortamının bulunması öğrenci başarısını etkileyen unsurlardan biridir. Aileler çocuklarının eğitimine destek adına onlara uygun çalışma ortamları oluşturmalılar. Kalıcı öğrenmenin temelinde öğrenilenin uygulanması ve tekrar edilmesi vardır. Öğrencinin okulda öğrendiklerini kalıcı hale getirebilmesi için aile tarafından öğrendiklerini pekiştirecek uygun ders çalışma ortamı oluşturulması gerekmektedir. Mümkünse müstakil bir çalışma odası ayarlanmalı eğer mümkün değilse gürültüsüz, ısınma ve ışık sorunu olmayan, dikkatini dağıtacak uyarıcıların olmadığı bir ortam

hazırlanmalıdır. Bazen ailelerin ilgisizliği veya bilinçsizliği nedeniyle bazen de maddi imkanların elvermemesi nedeniyle ailelerin çocuklarına bu imkanı sağlayamadığı durumlar olabilmektedir. Bu durum ise öğrenci başarısına çoğu zaman olumsuz yönde etki etmektedir.

### **2.3.3.7. Anne Babanın Ölümü veya Parçalanmış Aile Ortamı**

Ailede anne veya babanın vefatı veya boşanmaları aile fertleri üzerinde olumsuz etki yapmakta ve duygusal çöküşler meydana getirmektedir. Bu durumdan tüm aile fertlerinin etkilendiği gerçektir. Ancak okul çağındaki fertler bu durumdan daha çok etkilenmektedirler. Ailede anne babanın veya birinin vefatı ve boşanma çocukların okul başarılarını doğrudan etkilemektedir. Bu durumu yaşayan bir öğrenci kendisine destek olan bir ferdi yitirdiğini düşünerek kendini yalnızlık içinde hissedecek ve okul başarısında düşmeler meydana gelebilecektir.

Yapılan araştırmalar, anne-baba yoksunluğunun çocuğun eğitimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Aydın, 2007). Boşanma çocuğun benlik kavramını da olumsuz etkiler. Çocuğun duygusal sorunlarının okula yansması sonucu okul başarısı olumsuz yönde etkilenmektedir (Tezcan, 1996: 158).

## **2.4. İlgili Araştırmalar**

### **2.4.1. Yurt içinde Yapılan Araştırmalar**

Erdem (2017) araştırmasında İmam hatip lisesi bünyesindeki imam hatip ortaokullarıyla müstakil imam hatip ortaokullarındaki örgüt kültürünün nasıl farklılaştığının incelenmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Tuzla, Pendik, Kadıköy, Ataşehir ve Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi imam hatip ortaokullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu evren içinden seçkisiz örneklem alma yolu ile belirlenen toplam 298 öğretmen örneklemini oluşturmuştur. Örneklem grubundaki öğretmenlerden veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu, Örgüt Kültürü Ölçeği ile nitel araştırma anket soruları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şunlardır: Örneklem

grubunu oluşturan öğretmenlere uygulanan okul kültürü ölçeği puanlarının cinsiyet, branş, çalıştıkları okulun şekli ve kıdem değişkenine göre toplam ölçek ile hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş değişkenine göre ise grupların aritmetik ortalamaları arasında bilgi akışı alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunurken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenler görüşmeler sırasında imam hatip kültürü diye niteledikleri imam hatip okullarında olan ortak bir kültürden bahsetmişlerdir. Müstakil imam hatip okullarında yaşanan kültüre ilişkin olarak bir çok öğretmen ve yönetici imam hatip ortaokullarının müstakil olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen ve yöneticilerden bir kısmı imam hatip ortaokulları ile imam hatip liselerinin birlikte eğitim görmesini önermektedirler. Ancak hepsi kültürel farklılıklar işaret etmiştir. Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenler özellikle öğretmenler arası iletişimde kalabalık ve müstakil olmayan okullarda problemler yaşandığına vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerin diğer gruplarla iletişime geçmeyecekleri birbirleriyle seviye yarışına girebilecekleri belirtilmiştir. Birlikte eğitim olması birçok okulda mekânsal sıkıntılara yol açmaktadır. Öğretmenler lise öğrencilerinin çoğunlukla olumsuz davranışlar sergileyerek ortaokul öğrencilerine kötü örnek olduğunu düşünmektedirler. Fakat lise öğrencilerinin örnek davranışlarıyla küçükleri etkileyebilecekleri de vurgulanmıştır. Yönetmeliklerin farklı olmasının uygulama zorluklarına yol açtığı ifade edilmiştir. Mevzuat farklılıkları iş yoğunluğuna sebebiyet vermektedir. İş paylaşılması ise alan hakimiyetini zorlamakta ve iletişimi güçleştirmektedir. Disiplin yönünden, belirli gün ve haftaların işlenmesi yönünden, ders seçimi ve ders geçme yönünden farklılıkların okul idaresini zorladığı ifade edilmiştir.

Kuşçu (2016) araştırmasında velilerin çocuklarını İmam-Hatip Lisesine gönderme nedenleri ve İmam-Hatip Liselerinden beklentilerine yön veren etkenler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma nitel bir araştırma olup araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Gaziantep'in İslahiye ilçesinde bulunan iki İmam-Hatip Lisesinde öğrenim gören 62 öğrencinin velileri oluşturmaktadır. Cinsiyete göre verilerin incelenmesi için 37 kız ve 25 erkek öğrencinin velisi seçilmiştir. 45 baba, 17 anne ile mülakat yapılmıştır. Bu çalışmada derinlemesine mülakat yöntemi seçilmiş olup yapılan mülakatlar sesli olarak kaydedilmiştir. Anne babaların mülakat sırasında kendilerini daha rahat ifade etmeleri için yapılan kayıtların herhangi bir yerde paylaşılmayacağı ve kimliklerinin saklı tutulacağı güvencesi verilmiştir. Toplanmış olan

veriler başlıklar altında incelenmiş olup lüzum görüldüğü yerlerde alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına dayanılarak velilerin çoğunluğu çocuklarını İmam-Hatip Liselerine kendi istekleri ile gönderdiklerini ifade ederek çocuklarının daha iyi din eğitimi almaları ve ahlaklı olarak yetişmeleri için tercih ettiklerini beyan etmişlerdir. Erkek ve kız öğrenciler bağlamında ise velilerin tercihlerinde farklılık olmadığı saptanmıştır. Velilerin diğer okullarla ilgili sahip oldukları bilgi ve önyargılar İmam-Hatip Liselerini seçmelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Emiroğlu'nun (2016) doktora tezinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra gerek siyasi alanda gerekse toplum nezdinde önemli bir konu haline almış din eğitim-öğretimi ve bu bağlamda İHO/İHL okullarına yönelik uygulamalar göz önüne alınarak toplumun bu okullara verdiği önemden hareketle okulların tarihsel süreç içerisinde karşılaştıkları problemler değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı; laik ya da muhafazakâr çatışmalar ortasında bırakılan bu okulların, siyasi bir kimliğe sahip olmadığını ve toplumun din eğitim-öğretimi alma istek ve arzusu doğrultusunda açılan ve MEB'e bağlı kurumlar olması gerçeğinden hareketle diğer eğitim kurumlarından hiçbir farkları olmadıklarını ortaya koymaktır. Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar ve öneriler şunlardır; İHO/İHL olgusu içinde Türk modernleşmesinin paradokslarından kaynaklanan sorunların odağında yer alan konulardan biri olması dolayısıyla önemli siyasi ve kültürel problemlere yol açmıştır. Bu problemlerin çözüme kavuşturulması, toplumun birlik ve beraberliği açısından önemlidir. Toplumların dinle olan ilişkisi, o toplumu hayatta tutan can damarı gibidir. Böylesine güçlü can damarının başka grupların eline geçmemesi amacıyla bu okulların devletin denetiminde olması gerektiği, devlet bunu yaparken siyasi partilerin uygulamalarına dayanarak bu okullara yaptırımlar da bulunmaması sonucuna varılmaktadır. Bundan sonra bu okulların varlığı değil, Türkiye Cumhuriyeti Devleti açısından nasıl faydalı hale getirilebilecekleri üzerinde tartışmalar yapılmalıdır.

Ateş (2016) kuruluşundan bugüne kadar İmam Hatip Liseleri birçok aşamadan geçmiştir. Osmanlı döneminde Medresetü'l Eimme ve'l Huteba adıyla kurulurken, 1924'te İmam Hatip Mektepleri, 1949'da İmam Hatip Kursları olarak devam etmişlerdir. Daha sonraları sürekli varlığı tartışılan, kapatılıp açılan bu okullar, günümüzde İmam Hatip Ortaokulları ve İmam Hatip Liseleri olarak halen varlıklarını



sürdürmektedirler. Bu tezde kuruluşundan günümüze imama hatip liselerindeki değişiklikleri ortaya koyarak, son zamanlarda popülaritesi hızla artan bu okulları öğrencilerin tercih etme nedenleri ve bu okullardan neler bekledikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada dokümantasyon yöntemi ve anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Gaziantep'te bulunan Ömer Özmimar Erkek Anadolu İHL, Mehmet Hayri Akınal Anadolu İHL ve Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İHL öğrencileri oluşturmaktadır. Anket soruları bu okullardan rastgele 400 öğrenciye uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilere 40 soru sorulmuştur. Sorulan sorularla öğrencilerin İmam Hatip Lisesini tercih etme nedenleri, bu okuldan beklentileri ve beklentilerinin hangi düzeyde gerçekleştiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şunlardır: Öğrenciler İHL'ni genellikle kendi istekleriyle tercih etmişlerdir. Ancak onların aileleri de bu okula gelmelerini desteklemektedir. Özellikle kız öğrencilerin bu okulları kendi cinsiyetlerine daha uygun görmektedirler. Bunun sebebi İHL de dini hassasiyetlerinden dolayı kız erkek ilişkilerinin daha seviyeli olacağını düşünülmesi olabilir. İHL ne gelen öğrencilerin çoğu bu okula dini bilgilerini öğrenmek istedikleri için geldiklerini belirtmişlerdir. buradan anlaşılıyor ki ergenlik dönemindeki bu öğrenciler dini öğrenmeyi ihtiyaç olarak görmektedirler ve okul tercihlerini de buna uygun olarak yapmak istemektedirler. Öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti şartlarında meslek edinmek için lise dönemi önemli bir yere sahiptir. Bu sebepten onlar İHL'yi aynı zamanda meslek sahibi olabilmek içinde tercih etmektedirler. Bilindiği üzere İHL mezunları DİB de birçok alanda istihdam edilmektedirler. İHL'nin bu yönü öğrenciler için bir avantaj olarak görülmektedir. Öğrencilerin çoğu İHL'yi tercih etmeden önce bu okullarla ilgili herhangi bir araştırma yapmadan okullar hakkında bilgi sahibi olmadan tercih yapmışlardı. Gaziantep ulaşım şartlarının zorluğu ve pansiyon imkanlarının kısıtlı olmasından evlerine yakın yerlerdeki İHL'leri tercih etmişlerdir. Öğrenciler İHL'ye gelirken çoğunlukla dini anlamda yüksek beklentiler ile gelmektedirler. İHL'den mezun olduklarında bir din alimi kadar bilgili, güzel ahlaklı, namazını devamlı kılan bireyler olmak beklentisi ile gelmektedirler. Ayrıca onlar üniversiteye hazırlayan sosyal etkinlikleri olan bir okulda beklemektedirler. Ancak öğrenciler İHL ye geldiklerinde bu beklentilerinin çoğunun gerçekleşmediğini ifade etmektedirler. Bunun sebebi kendilerinden, okul idaresinden veya okul imkanlarından kaynaklanıyor olabilir. Bu

araştırmada ğrencilerin İHL'yi tercih ederken hangi sebeplerle hangi beklentilerle bu okulları tercih ettiklerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Kara (2016) İmam Hatip Ortaokulu veli profilini ortaya çıkarmaya çalışmış, 1924 Tevhid-i Tedrisat kanunu ile başlayıp 2016 yılına kadar din eğitimi ve İmam Hatiplerle ilgili gerçekleştirilen siyasi uygulamalar ve sylemlerin eğitim üzerindeki etkisi ve bu etkinin toplum üzerindeki yansımaları ele alınmıştır. Saha araştırması olan bu çalışmanın diğer bölümünde anketten çıkan istatistiki sonuçlar tablolar şeklinde verilmiş ve tablolardan çıkan sonuçlar yine bu kısımda yorumlanmıştır. Konya rneği olarak 285 kişiye uygulanmış çalışmada İmam Hatip Ortaokulu velilerinin bu okulları tercih nedenlerinin ne olduğu ve beklentilerinin ne oranda karşılandığına dair elde edilen bulgular, velilerin beklentilerinin belirlenmesinde önemli destek sağlamaktadır.

Vural (2016) alışmasında, İmam-Hatip Lisesi son sınıf ğrencilerinin din görevliliğine yönelik mesleki yeterlik algıları ele alınmıştır. Araştırmada cinsiyet, hafızlık durumu, okul türü, okulu tercih etme nedeni, ikamet ettiği yer olmak üzere beş bağımsız değişken kullanılmış ve sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Kız ğrencilerin erkek öğrencilere göre, AİHL ğrencilerinin İHL ğrencilerine göre, kendi tercihiyle İmam-Hatip Lisesine gelen öğrencilerin diğer tercihlerle gelenlere göre, şehir merkezinde ikamet eden öğrencilerin köy veya mahallede ikamet eden öğrencilere göre mesleki yeterlik algı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Yıldırım'ın (2015) alışmasının amacı eğitim tarihimizin en eski kurumlarından biri olan İmam Hatip Liselerinde oluşmuş olan okul kültürünü belirlemektir. Bunun için Diyarbakır il merkezinde faaliyet gösteren İmam Hatip Liselerindeki ğretmen ve yöneticilerin görüşlerine müracaat edilmiştir. Okul Kültürü, bir okulun kimliğini oluşturmaktadır, hem çalışanların iş performansları üzerinde hem de öğrencilerin okul başarısı üzerinde direk etkili olan bir husustur. Ülkemizde okul kültürü çalışmaları 1980'li yıllardan itibaren başlamış ve bu konunun farklı yönleri ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Fakat İmam Hatip Liseleri ile ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı ğretmen ve yönetici görüşlerine dayalı betimsel bir alan araştırması yapılmıştır. Araştırmanın rneklem grubunu, tabakalı örneklem yöntemi ile belirlenmiş ğretmen ve yöneticiler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak okul kültürü anketi

kullanılmıştır. Anket, İmam Hatip Lisesinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin okul kültürü algılarını ölçmeye yönelik daha önce yapılan çalışmalardan yararlanılarak yapılandırılmış bir ankettir. İmam Hatip Liselerinde okul kültürü araştırması sonucunda; İmam Hatip Liselerinin buldukları çevrede iyi bir itibara sahip olmaları toplumdaki bu okullara olan teveccühün bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ancak araştırmamız esnasında bu okullardan bazılarının çok ciddi problemlerin olduğu mahalle ve semtlerde toplumsal dönüşüm amacı ile açıldığı görülmüştür. Bazı üst düzey yönetici ve idarecilerin kontrol etmekte zorlandıkları, öğrenci portföyünün ciddi anlamda sıkıntılı olduğunu düşündükleri bazı okulları, buraların ıslah olabilmeleri için İmam Hatip Lisesine dönüştürdükleri, çalışmamız esnasında bazı öğretmen ve idareciler tarafından ifade edilmiştir. İmam Hatip Lisesine gitmek elbette ki toplumdaki herkesin hakkıdır, fakat bu okulları, çok yönlü problemlerin olduğu bir yerde tek çözüm kaynağı olarak düşünülmesi gelecekte bu okulların itibarını ve başarısını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Soylu (2013) Türkiye’de din eğitimi ve imam hatip Liseleri adlı araştırmasında elde edilen bulgular şunlardır; Bugün ülkemizde kurumsal anlamdaki din eğitiminin resmi temsilcisi durumundaki kurumlardan en önemlisi İmam Hatip Liseleridir. Hiçbir İslam ülkesinde bir benzeri olmayan ülkemize özgü eğitim kurumları olan İmam Hatip Liseleri bir inkılâp kanunu olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (eğitim öğretimin birleştirilmesi kanunu) ile 1924 yılında eğitim- öğretim hayatına başlamıştır. İmam Hatip Liseleri Kuruluşundan itibaren sürekli bir tartışma konusu yapılmış hemen her dönemde birtakım engellemelere rağmen milletimizin bu kurumlara olan teveccühü sayesinde varlığını devam ettirebilmiştir. 2012 yılında ülkemizde kademeli eğitim sistemine (4+4+4) geçilmesiyle birlikte din eğitimi ve İmam Hatip Liseleri adına önemli kazanımlar elde edilmiştir. Bugün İmam Hatip Liseleri ülkemizin eğitim sistemine adapte olmuş modern eğitim kurumları olarak eğitim öğretim hayatına devam etmektedir.

Kamburoğlu (2011) İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin popüler kültür konusundaki tutumları ve söz konusu kültürün ürünlerine olan yaklaşımlarının incelendiği bu çalışmada, popüler kültür – din eğitimi ilişkisi ele alınmıştır. İstanbul’un Anadolu yakasında bulunan köklü üç Anadolu İmam Hatip Lisesi’nden 30 öğrencinin

katılımı ile gerçekleştirilen alan araştırması sonucunda, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin dinî formasyonlarının popüler kültür ürünlerine olan yaklaşımlarında genel olarak bilişsel düzeyde bir farkındalık oluşturduğu, fakat pratikte yeterince etkili olamadığı ortaya çıkmıştır. Bu noktada din eğitiminin önemli bir boyutu olan ahlak eğitimiyle ilgili yöntem sorunlarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan din eğitiminde kullanılan örneklerin güncelle bağlantısının kurulması noktasında zaafının olduğu ve modern çağın meydan okumalarına cevap verebilmesi için bu eğitimin, ahlak eğitimi boyutu üzerinde yoğunlaşılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dündar (2008) Bu araştırma bugünün koşullarında çocuklarını İmam Hatip Lisesine gönderen anne babaların İmam Hatip Lisesini tercih nedenlerini ve bu okullardan çocuklarının eğitimi ve geleceği adına beklentilerini ve bu tercihlerine etki eden faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına dayanılarak, anne babaların çoğunluğunun, İmam Hatip Lisesini çocuklarının din görevlisi olmaları gayesinin yanı sıra çeşitli sosyal ve/veya ideolojik kaygılar güttükleri için tercih ettikleri ve çocuklarının ahlaklı yetiştirilmesi beklentisini taşıdıkları ve kız ve erkek öğrenciler bazında beklenti ve tercih nedenlerinin farklılıklar gösterebildikleri sonucuna varılmıştır. İmam Hatiplilik olgusunun ve diğer ortaöğretim kurumlarıyla ilgili ebeveynlerin sahip olabildikleri önyargıların İHL'nin seçilmesinde rol oynadığı düşünülmektedir.

#### **2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar**

Shells (2015) bu çalışma, Güneydoğu Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir ortaokulda bir devlet sınavında düşük öğrenci akademik başarısı ve düşük puanla ilgili bir eğitim sorununu araştırmıştır. Öğrenci başarısına ilişkin beklentilerin öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkileyip etkilemediğini özellikle sorgulamıştır. Araştırma soruları, velileri, öğretmenleri ve yöneticilerin öğrencilerin akademik başarılarına ilişkin beklentilerini araştırmak için tasarlanmıştır. Bu çalışmaya rehberlik eden kavramsal çerçeve, kişisel gelişimin süreçlerden etkilendiğini öne süren ekolojik insani gelişme modelini kullanmıştır. Beklentiler, akademik performans ve öğrencilerin akademik standartlara uymalarına yardımcı olma yollarına odaklanan önemli bulgulardır. Bu bilgiler, veli-öğretmen mesleki gelişim semineri oluşturmak için,

akademik başarıyı teşvik etmek ve öğrencilerin içerikle etkileşimlerini teşvik etmek için stratejiler sunmuştur. Seminerde ayrıca velilere ve öğretmenlere beklentilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi hakkında bilgi verilmiştir. Gelişim için öneriler, öğrencinin katılımını ve akademik başarısını artırmak için kullanılan mevcut kritik araştırma stratejilerinin dikkatlice incelenmesini içerir. Sosyal değişimin etkileri, mesleki gelişim projesinin ve ebeveynlerin ve eğitimcilerin rollerinin önemi ve öğrencilerin akademik başarısı için beklentileri hakkında bilgi vermek için diğer uygun fırsatların kullanılmasını içerir.

Yamamoto ve Holloway (2010) ebeveynlerin beklentileri ve bunların çeşitli ırk ve etnik gruplar içindeki öğrencilerin başarısına etkileri üzerine araştırmışlardır. Ebeveyn beklentilerinin seviyesinin ırksal / etnik gruba göre değiştiğini ve öğrencilerin önceki akademik performanslarının, ırksal / etnik azınlık ebeveynleri arasındaki ebeveyn beklentilerinin Avrupa Amerikan ebeveynlerine göre daha az etkili olduğunu göstermektedir. Bu kalıbı açıklamak için, öğrencilerin önceki performansları ve ebeveyn beklentileri arasındaki ilişkiyi ılımlılaştıran ırk / etnik kökenle ilişkili üç süreci tespit etmişlerdir. İnceleme ayrıca ebeveyn beklentilerinin eşzamanlı veya gelecekteki öğrenci başarısı sonuçlarıyla ilişkisinin ırkçı / etnik azınlık aileleri için Avrupa Amerikan ailelerine göre daha zayıf olduğunu göstermektedir. Yüksek ebeveyn beklentilerinin çocukların akademik yörüngelerini etkileyebileceği ve bu süreçlerin ırksal / etnik statü ile nasıl ilişkili olduğunu göstermiştir.

Berthelsen ve Walker (2008) Avustralya'da bir çalışma yapmış ve ebeveynlerin çocuklarının liseyi tamamlaması ve lise sonrası çalışmalarını beklediğini belirlemiştir. Elde ettiği bulgular, aile katılım düzeyinin hane halkı gelir düzeyi ile arttığını göstermiştir. Araştırmacıların sosyo-ekonomi, aile, beklentiler ve öğrenci başarısı ile ilgili olarak ebeveyn beklentileri ile öğrenci başarısı arasındaki bağlantıları da ele aldıklarını göstermektedir.

Weiner (2005) başarılı okul performansının nedenleri hakkındaki ebeveyn niteliklerinin, öğrencilerin önceki performansları ile ebeveynlerin gelecekteki performans konusundaki beklentileri arasındaki ilişkiyi etkilemesi muhtemeldir. Başarı sonuçlarını öncelikli olarak yetenek veya zekâya bağlayan ebeveynler performansın istikrarlı olmasını bekler çünkü yetenek, bireyin değişmesi zor olan istikrarlı bir varlık

olarak görülme eğilimindedir Bu inanç sistemine sahip ebeveynler için geçmiş performansın gelecekteki kazanımların güvenilir bir göstergesi olarak görülmesi muhtemeldir. Öğrencilerin çabalarının - daha kontrol edilebilir ve dengesiz olduğunu düşünenlerin, başarının birincil nedeni olduğunu düşünenlerin, öğrencinin harcadıkları çabanın miktarını değiştirmesi durumunda gelecekteki performansın potansiyel olarak geçmişten farklı olabileceğini düşünmeleri daha muhtemeldir.

Russell'in (2005) yaptığı araştırmaya göre; okullar, okula yeni başlayan çocuğa yönelik Aile Hizmet Planı temelinde, süreci kolaylaştırmak için bir "Erken Destek Programının" geliştirilmesini önermektedir.

Lindner, (2004) velilerin farklı koşulları, beklentileri, ihtiyaçları ve algıları olduğunu hatırlamak önemlidir. Eğer etkili iletişim modelleri aileler ve okullar arasında geliştirilecekse bu durumda her ikisinin de güncelleme süreçlerinde yer alması gerekmektedir. Gelecek araştırmaların öğrencilerin kritik yıllarında veli beklentileri, okulların iletişim süreçlerinde katılım ve değişime olan devamlılıkları konularının ele alınmaya devam edilmesi umulmaktadır. Bütün okullarda farklı isteklere sahip ve her birinin hesaba katılması gerektiği çeşitli veliler bulunmaktadır. Bütün velileri okul birimi içerisinde bir araya getirmeyi ve ihtiyaçlarını karşılamayı görev edinmek zor bir iştir. Ama bir gerekliliktir.

Wherry'in (2003) yaptığı "Okuldan Veli Beklentileri Odaklı Anket Çalışması" sonuçlarına göre; veliler okul-aile arasındaki iletişim ve okul faaliyetlerinin desteklenmesinde ev üzerinden takip edilmesi konusunda ebeveynlerin eğitilmesini; çocuğun bireysel yetenek ve ihtiyaçlarına okulun odaklanılması; öğrencilerden beklenen şeyler neler ise bu konularda öğrencilerin bilgilendirilmelerini istemektedirler.

Tatar ve Horenczyk (2000) ebeveynlerin beklentilerini araştırmıştır. Çalışmaya 31 eğitim kurumuna katılan yedi yüz altmış beş İsraili ebeveyn katılmıştır. Yardım Beklentileri anketini doldurmuşlar bu anket, üç geniş kategori altında toplanan öğretmenlerin davranış özelliklerini tanımlayan 12 maddeden oluşmuştur. Ebeveynler tarafından en önemli beklenti çocuklara yardım edilmesi olmuş, bunu öğretmenlik bölümünde Öğretmenlik Yeterliliği ve Adalet izlemiştir. Anneler, babalara göre daha

yüksek Adalet ve Yardım beklentilerine sahiptir. Yardım ve yetkinlik beklentileri, kız öğrencilerin velileri için, erkek velilere göre daha yüksektir. Çalışmanın sonuçları, öğretmenler ve veliler arasında öğrencilerin yararına ve öğretmenlerin velilerin beklentilerinin daha da açıklanmasına yönelik sürdürülebilir ve faydalı bir ortaklığın kurulmasına yönelik çabaların artırılmasını gerektirmektedir. Yardım ve yetkinlik beklentileri, kız öğrencilerin velileri için, erkek velilere göre daha yüksektir.

Helling (1996) bazı ebeveynler okulla daha geleneksel bir şekilde (yani, okuldan eve gelen yazılarla) iletişimi tercih edebiliyorken, bazı ebeveynler de başka şekillerde (yani, ebeveynin okula ziyaretleriyle) iletişim kurmayı tercih edebilirler. Veliler, çocuklarının okul hayatlarındaki kendi rollerinin farkına varmaları için de teşvik edilir. Bunu yapmanın önemli bir yolu, çocukların okuldan eve getirdiği bilgilere kulak kesilmektir. Okul ve aileler, okul çağındaki çocukların hayatlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Okul ile ev arasındaki etkileşimin daha iyi anlaşılması, velilerin çocukların okul hayatlarında sürekli ve artan katılımını kolaylaştırması açısından çok önemlidir. Okul personelinin, çocuklarının eğitiminde velileri ortaklar olarak dahil etme sürecindeki net ve doğru iletişimin rolünün varması gereklidir. Bu genel, çok yaygın iletişim biçimi, bazen ebeveynleri dahil etmede göz ardı edilir. Okuldan eve iletişimler, okulla ilgilenmeye daha az istekli olan veya ilgilenmesi daha az muhtemel olan velileri, daha "görünür" bir şekilde okula çekmek için iyi bir başlangıç noktası olabilir

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri çözümleme teknikleri açıklanmıştır.

#### 3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı, İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenler ile velilerin birbirlerinden beklentilerinin karşılıklı olarak belirlenmesidir.

Bu kapsamda araştırmanın genel yapısı nitel araştırma yöntemine göre oluşturulmuştur. Bu yöntemde bilgilerin derinlemesine incelenmesi ve sonuca ulaşılması söz konusudur. Nitel araştırmacılar, sadece araştırmaya yön veren inançlar ve teorilere yer vermez, tutumlara sebep olan faktörler ve düşüncelere de yer verirler (Cresswell, 2015, s. 14). Araştırma Fenomenoloji (olgu bilim) temelli sürdürülmüştür. Bir konuyu aydınlatma, dikkat çekme amaçlı olarak fenomenlerin; olay, durum, deneyim kavramların ele alınmasıdır.

Olay ya da olgunun anlamı için gerekli olanlara odaklanan bu yaklaşımda, araştırılacak durumla ilgili yaşanmış deneyimlere sahip olan katılımcılar, araştırmacı tarafından seçilir (McMillan, 2004; Akt. Kuzu, 2013).

Bu çalışmada, İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenler ile velilerin birbirlerinden beklentileri olgu olarak alınmıştır.

#### 3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklem alma yolu ile belirlenmiştir. Öğretmenlerin farklı branşlardan seçilmesi, velilerin farklı sosyo ekonomik özellikler taşıması nedeniyle bu örneklem alma yolu tercih edilmiştir. Bu bağlamda Kartal ilçesinde bulunan 8 İmam Hatip Ortaokulunda çalışmakta olan 5 okul müdürü, 5 müdür yardımcısı, 5 öğretmen ve çocukları imam hatip ortaokullarında okuyan 15 veli oluşturmaktadır.



**Tablo 3.2.1. Görüşme Yapılan Kişiler**

Kodlar	Görev	Cinsiyet	Kıdem/Yaş	Branş/Meslek
K1	Müdür	Erkek	18 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K2	Müdür	Erkek	22 yıl	Beden Eğitimi
K3	Müdür	Erkek	24 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K4	Müdür	Erkek	11 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K5	Müdür	Erkek	14 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K6	Müdür yardımcısı	Kadın	12 yıl	İngilizce
K7	Müdür yardımcısı	Erkek	12 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K8	Müdür yardımcısı	Erkek	7 yıl	Matematik
K9	Müdür yardımcısı	Erkek	8 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K10	Müdür yardımcısı	Kadın	6 yıl	Türkçe
K11	Öğretmen	Kadın	6 yıl	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
K12	Öğretmen	Kadın	8 yıl	Türkçe
K13	Öğretmen	Kadın	5 yıl	Arapça
K14	Öğretmen	Kadın	10 yıl	İngilizce
K15	Öğretmen	Kadın	13 yıl	Rehberlik
K16	Veli	Kadın	37 yaşında	Ev hanımı
K17	Veli	Kadın	42 yaşında	Öğretmen
K18	Veli	Kadın	32 yaşında	Ev hanımı
K19	Veli	Kadın	32 yaşında	Öğretmen
K20	Veli	Erkek	48 yaşında	Vaiz
K21	Veli	Erkek	44 yaşında	Eğitim Yöneticisi
K22	Veli	Erkek	53 yaşında	Öğretmen
K23	Veli	Kadın	29 yaşında	Ev hanımı
K24	Veli	Erkek	40 yaşında	Fizikçi
K25	Veli	Kadın	38 yaşında	Hemşire
K26	Veli	Kadın	38 yaşında	Ev hanımı
K27	Veli	Erkek	41 yaşında	Din Görevlisi
K28	Veli	Erkek	43 yaşında	Eğitimci
K29	Veli	Erkek	43 yaşında	Psikolog
K30	Veli	Erkek	42 yaşında	Tarih Araştırmacısı

### 3.3. Verilerin Toplanması

Nitel bir çalışmada nicel çalışmalarda olduğu gibi istatistiksel analizleri içeren hipotezler kurulmaz. Nitel araştırmalarda araştırma soruları araştırma problemine ilişkin temel soru ve alt sorular olmak üzere iki türde ele alınmaktadır (Creswell, 2003). Bu soruları oluştururken problemin niteliği ve problemle ilgili alan yazın önemli rol oynamaktadır. Nitel araştırmalarda araştırma sorusu oluştururken açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan yararlanılmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu İmam Hatip Ortaokullarında çalışan okul yöneticisi, öğretmen ve velilerin birbirlerinden beklentilerinin karşılıklı olarak belirlenmesini amaçlamaktadır. Soruların oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu konuda yapılan araştırmalar incelenmiştir. Görüşme yapılacak kişiler belirlenmiş ve randevu alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi kişilere çalışmanın amaçları hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılımında gönüllülük ilkesi gözetilmiştir. Görüşmeler kayıt altına alınmış, oluşturulan ses kayıtları zaman geçirmeden transkript edilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların rahatça fikirlerini ifade edebilmeleri için rahat bir ortam oluşturulmuş ve görüşmecilerin kimliklerinin gizli tutulacağı bildirilmiştir. Görüşmeler ortalama 30 dakika kadar sürmüştür. Görüşmecilerin serbestçe düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Verilen cevaplardan temalar oluşturularak yoruma dayalı analizler yapılmıştır.

Araştırmada veli görüşmelerinde sorular aşağıdadır.

1. Öğrencinizi İmam Hatip Ortaokuluna kayıt yaptırırken neleri önceliklendirdiniz?
2. Öğrencinize Milli ve Manevi Değerler kazandırma adına okulda ne tür çalışmalar yapılmasını istersiniz?
3. Çocuğunuza yaşam becerileri kazandırma noktasında okulun ne tür çalışmalar yapmasını beklersiniz?
4. Bir veli olarak öğrencinizin okuldaki ders başarısının artırılması noktasında okuldan ne tür destekler beklersiniz?
5. Öğrenciniz için okuldan beklediğiniz ders dışı etkinlikler nelerdir?
6. Bunların dışında farklı beklentileriniz varsa lütfen belirtiniz.

Araştırmada okul yönetici ve öğretmen görüşmelerinde sorular aşağıdadır.

1. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak velilerin okula katılımı hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak öğrencisinin eğitimine destek olmak adına veliden beklediğiniz ön hazırlıklar nelerdir?
3. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak veliden okulda yürütölen eğitim öğretim faaliyetlerini destekleyici ne tür katkılar beklersiniz?
4. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak okulun geliştirilmesine yönelik velilerden istekleriniz nelerdir?

Bunların dışında farklı beklentileriniz varsa lütfen belirtiniz

### **3.4. Geçerlik ve Güvenirlik**

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak için soruların hazırlanmasında alan yazına, uzman desteğine, danışman önerilerine başvurulmuş, örnek görüşme uygulaması yapılmış, sorular tekrar gözden geçirilmiş ve sorulara son şekli verilmiştir. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak için görüşme sorularının ölçmek istenen konuya, amaca uygun olarak hazırlanması sağlanmıştır.

Görüşmelerde katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri için görüşmeler sohbet havasında geçmiş ve görüşme süreleri 30 dakikadan daha uzun tutulmuştur. İmkânlar dâhilinde görüşmenin süresi uzatılarak araştırmanın geçerliliği yükseltmek istenmiştir.

Araştırma nitel desen kurallarına göre planlanmış ve analizler nitel desene uygun olarak yapılmıştır. Görüşme metinleri öncelikle açık kodlama, sonra seçici kodlama sonra ilişkisel kodlama yaparak temalar oluşturulmuş böylece tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının belirlenmesinde görüşme kayıtları birçok kez incelenmiş ve kayıtlardan ve yazı hale getirilen görüşme formlarından elde edilen bulgulardan sonuçlar çıkarılmıştır.

### 3.5.Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda betimsel ve içerik analizi kullanılabilir. Derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde betimsel analiz kullanılırken, elde edilen verilerin daha yakından incelenmesi, bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılması gerektiğinde içerik analizi kullanılır. Seçilen analiz biçimine uygun olarak elde edilen veriler organize edilir ve betimlenir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular ayrıntılı bir biçimde betimlendikten sonra araştırmacı bulgular ilgili yorumlarını sunabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 56). Nitel araştırma prosedürleri veya metodolojisi tümevarımsal ve gelişen bir nitelikte olup araştırmacının veri toplama ve analiz etme deneyimi ile şekillenir. Nitel araştırmacının takip ettiği mantık; mevcut bir teoride veya bir araştırmacının perspektifine dayanmak şeklinde değil, tamamen tümevarımsal olmalıdır (Creswell, 2015: 14). Bu bağlamda görüşmeler yazılı olarak kaydedilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasında konuların içerik analizi yapılarak temalar oluşturulmuş ve bu temalar betimsel olarak analiz edilmiştir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### BULGULAR

Görüşme yapılan okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen ve velilere açık uçlu sorular sorarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerle İHO'daki okul kültürü farklılıkları, bu farklılıkların nedenleri, öğretmen, yönetim ve veli beklentileri görüşülmüştür. Araştırma sonucunda iki ana tema belirlenmiştir. Birincisi okul yöneticisi ve öğretmenlerin beklentileri, ikincisi velilerin beklentileridir. Bu ana temalar altında alt temalar oluşturulmuş ve kodlar verilmiştir.

**Tablo 4.1: Temalar, Alt Temalar ve Kodlar**

<b>Ana Tema 1: Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri</b>		
<b>Alt Temalar</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Frekans</b>
Velinin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler	Veli Katılımı İle Eğitimin Amaçlarına Ulaşması	2
	Kolaylaşır	
	Öğrenci Daha Nitelikli Olur	3
	Veli Eğitime Müdahale Etmemelidir	1
	Veli Katılımı Yetersizdir	4
	İHO Velisinin Farklı Beklentileri	3
	Veli Katılımını Destekleyici Çalışmalar	5
	Okulun İhtiyaçlarını Karşılama	1
Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Beklentiler	Veliler Çocuklarını Takip Etmelidir	4
	Veli Çocuğu İHO'ya Hazırlamalıdır	4
	Okul İle İşbirliği Yapmalıdır	2
	Veliler Seminerlere Katılmalıdır	1
	Veliler Sorumluluklarının Farkında Olmalıdır	4
Fiziksel İhtiyaçları Karşılmalıdır	2	
İletişim ve Ahlaki Ve Manevi Gelişim İle İlgili Beklentiler	Öğretmenle İletişim	2
	Okul Faaliyetlerine Katılım	2
	Projelere Katılım	1
	Veli Okulu Takip Etmelidir	5
	Veli Öğrencinin Manevi Gelişimini Takip Etmelidir	3
Veliler Çocuklarına Sorumluluk Vermelidir	3	
Vizon Ve Misyon	Ekonomik Katkı	2
	İşbirliği	2
	Okula Sahip Çıkmalı	1
Ait Beklentiler	Görüşleri İle Katkı Sağlamalı	5
	Çocukları İle Zaman Geçirmelidir	3
	İHO ya Özgü Beklentiler	3
<b>Ana Tema 2: Velilerin Beklentileri</b>		
<b>Alt Temalar</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Frekans</b>

Velilerin Çocuklarını İmam Hatip Ortaokuluna Gönderme Amaçları İle İlgili Beklentileri	İHO Programına Güvenmek Çocuğun İmam Hatip Atmosferini Yaşamaya İçin Dinini Öğrenmesi İçin Çocuğunun Ahlaklı Olması İçin Karma Okullar Yerine Ayrı Okul Olduğu İçin	5 1 2 6 2
Kişisel Gelişim Ve Sosyal Etkinlikler İle İlgili Beklentileri	Konferanslar Verilmelidir Dini Öğretici Faaliyetler Yapılması Okul Dışı Etkinlikler Düzenlenmesi Öğretmenlerin Örnek Olması Örnek Şahsiyetler Tanıtılabilir Çocuklara Yaşam Becerileri Kazdırmaya İlişkin Düşünceler Öğrencilerin Yetenek Alanları Tespit Edilmelidir Sanat Çalışmaları Yapılması Kişisel Gelişimler Desteklenmeli Sınıf İçi Ve Okul İçinde Grup Çalışmaları Pratik Çalışmalar Yapılmalı Sosyal Etkinliklerin Çeşitlendirilmesi Kitap Okutulması	2 3 4 3 3 3 2 3 3 1 2 2 2
Akademik Başarı İle İlgili Beklentileri	Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli Anketler Düzenlenmeli Merkezi Sınavlara Hazırlamalı Ödevler Verilmeli Ahlaki Ve İslami Duygu Ve Düşüncelerinin Arttırılması Rehberlik Servisinin Verimli Ders Çalışma Yöntemiyle İlgili Çalışmalar Yapması Öğrencilerin Seviyelerine Göre Ders Anlatmak Okuldan Beklenen Ders Dışı Etkinlikler Sosyal Faaliyetler Yapılmalı	3 3 1 2 2 2 2 2 4 11

Aşağıda okul yöneticileri ve öğretmenler ile velilerin ortak beklentileri sunulmuştur.

**Tablo 4.2: Ortak Beklentiler**

<b>Ana Tema 1: Okul Yöneticisi ve Öğretmenler İle Velilerin Ortak Beklentileri</b>	
<b>Kodlar</b>	
İHO'ya Özgü Beklentiler	/ İHO Programına Güvenmek
Veli Katılımını Destekleyici Çalışmalar	/ Veli Seminerleri Verilmelidir
Veli Öğretmenle Sağlıklı İletişim Kurmalı	/ Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli
Veli Öğrencinin Manevi Gelişimini Takip Etmelidir	/ Dini Faaliyetler Yapılmalı
Veliler Çocuklarına Sorumluluk Vermeliler	/ Okul Yaşam Becerileri Kazdırmalı

#### **4.1.Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri**

Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda belirlenen ilk ana tema “Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri” olmuştur. Aşağıda bu ana tema altında yer alan temalara ve kodlara yer verilmiştir.

##### **4.1.1.Velinin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler**

###### **4.1.1.1.Veli Katılımı İle Eğitimin Amaçlarına Ulaşması Kolaylaşır**

Görüşme yapılan katılımcılardan bazıları velilerin okula katılımı ile eğitimin amaçlarına ulaşmasının daha kolay olacağını ifade etmişlerdir. Velinin okula katılımının önemli olduğunu, bir yönüyle veli katılımının yönetimin kontrolünü de sağladığını belirtmişlerdir. Demokratik okul anlayışının yerleşmesinin veli katılımına bağlı olduğu, genel eğitim politikaları, okulun işleyişi ve öğrenci ile ilgili diğer işlerde bilgi sahibi olunmasının bir hak olduğu vurgulanmıştır.

*Ailelerin okulun kararlarına katılımları sağlandığı takdirde okul için birer kaynak olacakları gibi okulun akademik standartlarının yükseltilmesinde de olumlu etkileri olacaktır. Okulda demokrasi kültürünün yerleştirilmesi için velinin sisteme dahil edilmesi gerekmektedir. Velinin okul işleyişine etkin katılımını sağlamak, okul kuralları ve genel eğitim politikaları konusunda bilgilenmek en doğal hakkıdır. Ayrıca velinin uzmanlığı ve yeterlilikleri konusunda okula katkıda bulunması okul yönetim süreçlerinin işlevselleştirilmesinde önemli bir etken olabilir. Eğitim siteminde velinin katılımını daha da arttırmak için okuldaki toplantıların tüm velilere açık yapılması okul çevre uyumunda pozitif destek sağlayacaktır. Çünkü okuldan etkilenen unsurların okulun amacını geliştirmek için eğitim hizmetlerini üretirken karara katılımlarının sağlanması ve alınan kararın uygulanmasını görebilmeleri onların okula olan ilgisini arttıracaktır. Böylece kişilerin okulun amaçları için çaba gösterme eğiliminde artış olacaktır (K4).*

Görüşme yapılan katılımcılarından biri velilerin okuldaki işlerin demokratik bir şekilde yürütülmesinde önemli rol oynadığı, velilerin okulun işleyişine dışarıdan bakabildikleri için okulun eksiklerinin fark edilmesine yardımcı olduğu, velilerin okulların karar mekanizmasına dahil edildiği müddetçe okula kaynak sağlayabilecekleri ve velilerin okula sağlayabileceği tüm faydaların kazanılabilmesi için velilerin okula katılımlarını sağlamanın öneminden bahsetmiştir.

*Bizde veliler katılımcı olmayı biraz yanlış anlayabiliyorlar. Sürekli okulda olmak veya öğretmen hangi konuyu ne kadar anlatmış, hangi çocuğu kaç defa tahtaya kaldırmış, bundan ziyade kendi öğrencisinin öğrenme süreci ile ilgili olarak neleri doğru neleri yanlış yaptığına odaklanmaktadır. Eğitim süreci bir müsabaka değil öğrenciyi istendik davranışlar sergilemesi noktasında geliştirmektir (K9).*

Görüşme yapılan katılımcılardan bir diğeri velilerin katılımcı olma konusunda yanlış kanılarının olduğunu ve velilerin okula katılımcı olmaktan çok kendi çocuğunun eğitimini ve bu eğitimi veren öğretmenin yanlışlarının tespitinin gerçekleşmesi olarak algıladığını ifade etmiştir.

#### **4.1.1.2.Öğrenci Daha Nitelikli Olur**

Görüşme yapılan katılımcılardan bazıları velinin okula katılımının önemi ve veli öğretmen ve okul idaresinin uyumlu bir şekilde hareket etmesi sonucunda ortaya çıkabilecek kaliteli eğitime vurgu yapmışlardır.

*Eğitimde veli okul öğretmen ilişkisinin iyi olması ortaya daha kaliteli bir öğrenci çıkmasına sebep olur. Bu anlamda velinin okula katılımını önemsiyorum. Bu katılımın destek alanında olması, müdahale anlamında olmaması eğitim için olmazsa olmazdır (K1).*

*Velilerin okula katılımının öğrenci başarısında etkisi büyüktür. Velilerin toplantılara katılması sadece sorun olduğunda değil, düzenli olarak gelmesi, öğretmenlerle görüşmesi öğrencinin başarısını arttıracaktır. Anne babayı okulda gören öğrenci sorumluluklarını yerine getirme konusunda hassas davranacaktır. Öte yandan kendini okula ait hissedecek ve özgüveni artacaktır (K11).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılımının öğrenci başarısına etkisinin çok büyük olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca velinin okula katılımının düzenli olarak gerçekleşmesi gerektiğini ve bu katılımın gerçekleşmesi sonucunda öğrencinin okulda velisini gördüğünde sorumluluk bilincinin artacağını belirtmiştir.

*Velinin okula katılımının eğitim sürecine çok fazla katkısı olduğunu düşünüyorum. Velilerin eğitime katılımı, öğrencilerin gelişimini yakından takip etmeleri, ödev ve sınavlar hakkına öğretmene bilgi danışmalarıdır. Sadece derslerle ilişkili bilişsel açıdan değil, öğrencilerini davranışsal açıdan da yakın markajdan takip etmelidir. Bu yakın takipteki öğrencilerimizin derslerinde, arkadaş ilişkilerinde, davranışlarında çok*



*daha özgüvenli olduklarını yakından gözlemlemekteyim. Velisi okula gelmeyen, katılım göstermeyen, davranış takibi olmayan öğrencilerimizle daha sık sorunlar yaşamaktayız (K14).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılım göstererek; öğrencilerinin kişisel gelişimlerini takip etmelerinin, öğrencilerin ödev ve sınavları hakkında bilgi sahibi olmalarının, öğrencilerin davranışlarını ve duygu değişimlerini yakından takip etmelerinin ne denli önemli olduğunu, ailesi okula katılım göstermeyen öğrencilerin katılım gösteren öğrencilere göre daha fazla sorun yaşadığını ifade etmiştir.

#### **4.1.1.3.Veli Eğitime Müdahale Etmemelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılım gösterme konusunda yanlış algılarının olduğunu ve velilerin okula katılım gösterirken eğitimi okula ve öğretmene bırakması gerektiğini vurgulamıştır.

*Son yıllarda veliler okula katılımı hem idari anlamda hem de eğitim anlamında müdahale etme olarak algılamışlar, buda beraberinde olumsuz sonuçlar çıkartmıştır. Veli okula katılım sağlasın ama eğitim işini okula ve öğretmene bıraksın. Bu bağlamda velilerimize yönelik çalışmalar da yapılmalıdır (K1).*

#### **4.1.1.4.Veli Katılımı Yetersizdir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula yeterli düzeyde katılmadığını ve velilerin çocuklarını okula gönderdikten sonra çocuğun takibini gerçekleştirmediğini ve çocuğun bütün sorumluluklarını okula yüklediğini ifade etmiştir.

*Velilerin okula katılımını yeterli bulmuyorum. Velilerimizde genel olarak şöyle bir düşünce var; ben çocuğumu imam hatip ortaokuluna yazdırdım ve üzerime düşeni yaptım, bundan sonrası okuldaki idareci ve öğretmenlere ait. Takibini de onların yapması gerektiğini düşünüyorlar. Takibini ben yapacaksam neden İHO'ya verdim o zaman gibi anlamsız bir düşünceyle karşılaştığımız oluyor (K2).*

*Velilerimizin okula katılımı maalesef bizim onları okula davet ettiğimizde veya veli toplantıları ile sınırlı kalmaktadır (K5).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılımının sadece öğretmenlerin daveti ya da veli toplantısı ile sınırlı kaldığını ifade etmiştir.

*Veli toplantılarında yeterli seviyede katılım olmuyor. Genelde başarı durumu iyi olan öğrencilerin velileri katılıyor. Çocuğu ile ilgili iyileştirilmesi gereken durumlarla ilgili bir şeyler duyacağını bilen veliler toplantıya bile gelmiyorlar. Aslında toplantı en çok bu velilerin çocukları için gereklidir (K2).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri veli toplantılarına yeterli seviyede velinin katılmadığını ve toplantıya başarılı öğrencilerin velileri gelirken başarısız öğrencilerin velilerinin gelmediğini ifade etmiştir.

*Maalesef velilerin okula yeteri kadar katılım sağladıklarını düşünmüyorum. Velilerin büyük çoğunluğu sadece bir sorun olduğunda okul ile iletişime geçmeyi tercih ediyorlar. Kendi yararlarına seminer ve benzeri bir etkinlik bile olsa, benden başkaları katılsın, meşgulüm ve benzeri bahanelerle katılım sağlamıyorlar. Okul için fayda sağlayacak etkinlik çalışma veya toplantılardan da uzakta durmayı tercih ediyorlar (K6).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılım gösterme konusunda ilgisiz kaldıkları, okulda bir sorun meydana gelmediği müddetçe okulla irtibatla bulunmadıkları ve okulda onlar adına yapılan eğitim seminerlerine dahi katılım göstermediklerini ifade etmiştir.

#### **4.1.1.5.İHO Velisinin Farklı Beklentileri**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri günümüz velilerinin okuldan çok şey beklediğini, ancak bu beklentilerin karşılanması konusunda velilerin okula ne maddi ne de manevi olarak hiçbir destekte bulunmadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca velilerin okula destek sağladığı müddetçe istenilen hedeflerin gerçekleşeceğine vurgu yapmıştır.

*Bunun yanında eskiden imam hatip velisi okulu sahiplenirdi. Şimdiki veli profilinde bu sahiplenme yok maalesef. Her şeyi okuldan ve devletten bekleyen velilerle karşılaşıyoruz. Öyle olmaması lazım. Çocuğunu İHO'ya verip farklı beklentiler içerisinde isen o zaman okula maddi manevi her türlü desteği verip okulun her sürecine katılım sağlayacaksın. Böyle olursa çocuğunu İHO'ya vermekle hedeflenen amaçlara ulaşmada bizlere yardımcı olunmuş olur diye düşünüyorum (K2).*

*Daha öncede farklı kurumlarda idarecilik yaptım. Normal ortaokul ile imam hatip ortaokulu arasında kıyas yaptığımda imam hatip velilerinin öncelikle okuldan beklentileri çok yüksek fakat bu beklentileri gerçekleştirmek için gerekli desteği vermemektedirler. Onlar çocuğu imam hatip ortaokuluna göndermenin çocuğun eğitimi ve ahlaki gelişimi için yeterli olduğunu düşünmekte, oysa günümüz şartlarında öğrencilerimizi etkileyebilecek o kadar fazla mecra var ki. Bu beklentiler velinin desteği olmadan karşılanamaz (K3).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri imam hatipte öğrencisi olan velilerin diğer okulların velilerine kıyasla okuldan beklentilerinin daha fazla olduğunu, velilerin öğrencinin ahlaki ve eğitimi konusunda bütün sorumluluğu okula yıktığını ve velilerin okuldan büyük beklentilerinin olmasına rağmen okula gerekli desteği sağlamadıklarını ifade etmiştir.

*Velilerin okula katılımları beklenti düzeyinde kalıyor. Beklentiler ise çok yüksek. Çocuğunu İHO'ya kaydettikten sonra hızlı bir şekilde dindar olsun,. bir anda namaz kılmaya başlasın, her gün Kur'an-ı Kerim okusun, tüm kötülüklerden uzaklaşsın, dürüst ve saygılı olsun istiyorlar. Hatta bir sahabe hayatı yaşasın isteyenler bile var. Bu isteklerin yerine gelmesi için istedikleri şeyi destekleyici mahiyette okula katılım sağlamalıdır. Çocuğu imam hatibe kaydettik ve işimiz bitti anlayışıyla hareket ederek çocuk yalnız bırakılırsa, okul ile sürekli iletişim içerisinde olunmazsa istenen sonuca ulaşamaz veli. Bu bağlamda katılım bekliyoruz velilerden (K5).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin çocuklarını okula kaydettikten sonra, çocuğun dini ve ahlaki eğitiminin hızlı bir şekilde okul tarafından gerçekleştirileceği düşüncesine kapıldığı ve bunun devamında velilerin okuldan ve çocuklardan çok şey beklediğini ifade etmiştir. Ayrıca velilerin yüksek beklenti içerisinde olmalarına rağmen çocuklarına ve okula gerekli desteği vermediklerini vurgulamıştır.

#### **4.1.1.6.Veli Katılımını Destekleyici Çalışmalar**

Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede velilerin eğitim öğretim faaliyetlerinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu vurgulanarak okula katılımlarının artması amacıyla velilere yönelik birçok çalışma gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bunun yanında okulun gerçekleştirdiği organizasyonlara velilerin

katılım göstermesiyle birlikte öğrenci ve öğretmenler arasındaki bağ kuvvetleneceği ifade edilmiştir.

*İHO olarak velilerinin eğitim öğretim faaliyetlerinin asli bir unsuru olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerimizin yanında velilerimize yönelik çalışmalarda yapıyoruz. Okulumuza davet ettiğimiz uzmanlarca velilerimize yönelik aile içi iletişim, ergenlik dönemi yaklaşımları ve benzeri başlıklar altında gerçekleştirdiğimiz periyodik seminerlerimize velilerimizin etkin katılımını bekliyoruz. Ayrıca öğrenci veli katılımı, sabah namazı buluşmaları, sınıf kahvaltısı gibi organizasyonlara veli katılımı hem bizlerin hem de öğrencilerin bizlerle bağlarını kuvvetlendirmektedir (K7).*

*Öğrencilerin sosyo ekonomik anlamda çok yönlü gelişimlerini sağlamak okulların ve velilerin en büyük amaçlarıdır. Fakat okul ve velilerin bu amaçları tek başlarına gerçekleştirmeleri kolay olmamaktadır. Bu nedenle eğitim ve öğretim işini sadece okuldan beklemek doğru değildir. Veliler tarafından takip edilen, desteklenen öğrencilerin başarılı oldukları gözlemlenmektedir. Sokrates “çocukların ilk ve en etkili öğretmenleri babalarıdır” der. Bu açıdan öncelikli olarak velilerin etki alanının genişlediğinden bahsedilir (K8).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin kişisel gelişimlerinin ve eğitimlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için velilerin ve okulların birlikte çalışması gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında çocuklara verilen asıl eğitimin aile içerisinde verildiği vurgulanmıştır.

*Eğitimi üçlü bir saç ayağı olarak düşündüğümüzde şüphesiz bu ayaklardan biri velidir. Velileri okula katılım noktasında üçe ayırmak mümkündür. Hiçbir şekilde okulla, okuldaki faaliyetlerle ilgilenmeyen veliler ilk kategoriyi, ilgiliymiş sosyalmış gibi gözükten veliler ikinci kategoriyi oluşturur. Bu tarz veliler sorunların çözümüne odaklanmaz. Programların varlığı ve devamı bu çerçevede gelişen kaotik gidişat olumlu faaliyetler içindeki olumsuzluklar bu veliler için haz kaynağıdır. Üçüncü tip veli ise kurumla, kurumun işleyiş ve faaliyetleri ile gerçek anlamda ilgilidir. Sorunlar karşısında yapıcı, çözüm odaklı ve işbirliğine müsaittir. Toplumdaki sosyolojik, ailedeki psikolojik yapı aşındıkça ortaya ebeveynin ilgisizliği çıkmaktadır (K10).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin çocukların eğitimi konusunda önemli bir yere sahip olduğunu ve velilerin okula katılımlarının üç başlık altında gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu başlıkların; okula hiç katılım

göstermeyen veli, okula katılım gösteriyormuş gibi davranan veli ve okula katılım gösteren veli olarak oluştuğu ifade etmiştir.

*Okulun vazgeçilmezi olan velinin sürece etkin katılımı dezavantajlı tüm durumların giderilmesinde önemli rol oynar. Velinin etkin katılımı ve yapıcı fikirleri sürecin daha sağlıklı, daha hızlı yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Öğrenciler eğitime nasıl katılıyorsa, velilerde direkt olarak öğrencilerin eğitimine etkili olduğu için velilerinde eğitilmesi gerekmektedir. Seminerler konferanslar etkinlik günleri düzenlenerek velilerin eğitime doğrudan katılmaları sağlanmalıdır (K12).*

Görüşme yapılan katılımcılardan bazıları velilerin okula katılımı sayesinde dezavantaj yaratacak durumların ortadan kaldırıldığı ve eğitim sürecinin daha verimli bir şekilde gerçekleştiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra velilerin eğitim sürecine daha çok dahil olabilmesi için seminerler yoluyla eğitim görmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

*Velinin okula belli aralıklarla gelerek öğrencisinin durumuyla ilgili bilgi alması aynı zamanda okulda yapılan toplantı, seminer, piknik vb etkinliklere katılması veli-öğretmen-öğrenci kaynaşması sağlar ve okula aidiyeti artırır (K15).*

Görüşme yapılan katılımcılardan bazıları velilerin okula düzenli olarak katılım göstermesi gerektiğini, velilerin okulda gerçekleştirilen faaliyetlere katılarak veli-öğretmen-öğrenci bağlarının kaynaşmasına olanak sağlayacağını ifade etmişlerdir.

#### **4.1.1.7.Okulun İhtiyaçlarını Karşılması**

Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede velilerin okul aile birliği gibi kuruluşlar vasıtasıyla okula katılım göstermesinin ve okulun karar mekanizmasına dahil olmasının öneminden bahsedilmiş ve okula katılım gösteren velilerin okulun ihtiyaçlarının ve eksiklerinin farkına varacağından dolayı okula daha fazla maddi ve manevi destek sağlayacakları ifade edilmiştir.

*Veliler okul aile birliği gibi okula katkı sağlayan topluluklarla işbirliği içerisinde olmalı. Böylece okulun imkan ve imkansızlarının farkında olup okulla ilgili yapılması gerekenlere dair haberdar olurlar. Veliler okulu destekleyecek özellikle maddi yardımları okul aile birliği ile beraber*

yapmaları gerekir. Ayrıca velilerin okuldaki toplantılara katılmaları önem arz etmektedir (K13).

#### **4.1.2.Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Beklentiler**

##### **4.1.2.1.Veliler Çocuklarını Takip Etmelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencilerin kayıtlarından itibaren hem öğrenciye hem de okula destek olması gerektiğini, velilerin verilen meslek dersleri yüzünden imam hatipler zor algısının öğrenciler üzerinde baskı yapmasını engelleyerek öğrenciyi okula hazırlaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca veliler tarafında evde öğrenciye verilen davranış eğitiminin çocuğun eğitiminde oldukça büyük öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.

*Velilerin çocuklarına imam hatip ortaokuluna kayıt öncesinden başlamak üzere destek olması gerektiğini düşünüyorum. Böylelikle özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim dersleri gibi mesleki derslerin zor olduğu algısı ve imam hatip zor algısı zihinlerde kırılarak okula karşı psikolojik bir hazırlıkta olacaktır. Eğitim ve öğretim döneminde de öğrencisinin derslerinin takibi, davranışlarının takibi konularında özen göstermelidir. Özellikle davranış konusunda öğrenci üzerinde en fazla etkinin aileden olduğu düşünülürse sağlıklı bir eğitim öğretim süreci için çocuklarına doğru davranışı kazandırarak en önemli desteği sağlamış olurlar. Aslında en önemli destek her anlamda sağlıklı bireyler yetiştirerek mümkün olacaktır (K1).*

*Çocuklarının ilgi duyduğu hobi, spor, müzik ve dernek üyeliği gibi olanlara teşvik etmeli ve çocuğun gelişmesine yardımcı olmalı. Çocuklarını cesaretlendirici tutum sergilemeli çocuklarını desteklemeli, düzenli ve tertipli olmaya teşvik etmeli ve sıcaklık göstermelidir. Çocuklarının dersleriyle ilgili olarak okulla iletişim ve işbirliği içinde olmalı, ebeveyn komisyonlarında ve okul yönetiminde yer almalı ve okul işlerinde yardım etmeli ve böylece aslında okulla ilgilendiğini göstermelidir (K4).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencilerin dersleri ve eğitimleri konusunda bilgi sahibi olmaları gerektiği, velilerin öğrencilerle evde iletişime geçerek okulda verilen eğitime destek olmaları gerektiği ve okul kararlarına katılım göstermesi gerektiğini ifade etmiştir.

*İHO'ya çocuğunu veren velilerden genelde bir taşla iki kuş vurmak isteyenlerde olabiliyor. Böyle düşünen velilerimiz var. Bu durum aslında güzel. Hem akademik derslerden başarılı olup hem de dinini bilen ve ibadetlerini yerine getiren ve iyi bir mesleği olan biri olsun istiyorlar. Bu iki*

*istekte zaten olması gereken istekler. Ancak bu iki isteğe çocuğun ulaşabilmesi içinde velilerin çocuklarını evde kılacakları cemaatle namazla, beraber camiye gitmekle, birlikte Kur'an-ı Kerim okumakla desteklenmelidir. Yani bir ön hazırlık sürecine girmeleri gerekiyor. Okulda gördükleri derslerin evde kontrolü, bir sonraki günün derslerine hazırlık konusunda takipçi olmaları gerekmektedir. Bir diğer husus ise sabahları velilerin erken kalkıp çocuklarını okula hazırlamaları gerekiyor. Bazen çocuk okul için evden çıkıyor fakat kahvaltı yapmamış ve velimiz halen uyuyor. Bu durumun yaşanmaması gerekiyor (K5).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencilerini İHO'ya akademik eğitimin yanında dini eğitiminde veriliyor olmasından dolayı gönderdiğini ancak velilerin okulda verilen dini eğitime destek olmak için herhangi bir uygulamada bulunmadığını belirtmektedir.

*Öğrencilerin akademik anlamda başarılı olabilmesi için öncelikli olarak okulda aktarılan bilgileri öğrenmesi, öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanması içinde evdeki zaman dilimini verimli kullanarak tekrarlar yapması önemlidir. Bu tekrarın yapılıp yapılmadığı hususunda velinin takipte olması, öğrenciye çalışabilecek uygun fiziki ortamı sağlaması, okula gelmeden önce gerekli motivasyonun sağlanması oldukça önemli bir durumdur (K8).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencilerin okulda öğrendiklerini evde tekrarladıklarından emin olmaları gerektiği ve öğrencinin evde rahat bir şekilde ders çalışabilmesi için huzurlu bir ortam oluşturması gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.2.2.Veli Çocuğu İHO'ya Hazırlamalıdır**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin çocuklarını İHO'ya göndermeden önce öğrencileri psikolojik olarak hazırlaması gerektiğini ve bu hazırlığın İHO'ya başlayan öğrenciler için oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğrencisini İmam Hatip Okullarına gönderen velinin çocuklarını maddi ve manevi olarak desteklemesi gerektiği ve sadece öğrencinin değil velilerinde İmam Hatip Okullarına uygun hareket etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

*Her şeyden önce çocuğunu İHO'ya neden verdiğini çocuğunu karşısına alıp onu bilinçlendirmesi gerekir. 4. sınıfı bitirip 5. sınıftan itibaren İHO'ya neden gönderildiğini bilen bir öğrenci zihinsel olarak ön hazırlıkla İHO'ya gelmiş olur ve özellikle Kur'an-ı Kerim, Arapça gibi mesleki derslerde*

zorlanmaz. Veya bu derslere karşı ön yargı oluşmaz. Çünkü çocuk İHO'ya olumlu bir düşünce ile gelmiş olur. Oradaki meslek dersleri çok ağırmış söylentisi öğrenciyi bu okula gelmeye ürkütüyor. Bir diğer husus ise, tamam çocuklar imam hatipli ama veliler imam hatipli değiller. Velilerin imam hatip velisi olduklarını bilmeleri ve ona göre davranmaları gerekiyor. Çocukların İHO'ya severek gitmeleri için onları maddi olduğu kadar manevi olarak da bu okullara hazırlamak gerekir (K2).

Okula başlamadan önce öğrencilerin bilişsel ve psikolojik olarak hazır olmaları en önemli ön hazırlıktır. Beşinci sınıfa başlayan bir çocuk ortaokula bazı eksiklerle geldiğinde uyum ve başarı zorlaşıyor. Eğitim ve öğretim sürecinde de yine velinin ön hazırlık noktasında öğrenciyi desteklemesi ve takip etmesi gerektiğini düşünüyorum. Veliden öğrenciyi Türkçe, Matematik vs öğretmesini istemiyoruz elbette ama ödevlerini düzenli yapmasından tutun okula zamanında gelmesini veya diğer sorumlulukları yerine getirip getirmediğine kadar ön hazırlık olarak veliden beklediğimiz takip etmesi gereken şeyler var (K6).

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencinin okula ön hazırlık yaptığından emin olması gerektiğini, çocuğun okula hazırlık yapması konusunda ona destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

Bir imam hatip idarecisi olarak öğrencinin geldiği okulun imam hatip olduğu bilinciyle gelmesini önemsiyorum. Belli bir misyonla kurulmuş olan bu okulların misyonuna uygun çalışabilmesi en başta öğrenci ve velinin bu misyona uygun bir tercihle okula gelmiş olmasına bağlıdır. Velinin okulu tercihinde öğrencisi imam hatip müfredatının alameti farikası meslek derslerine ve bu okullara has ikinci yabancı dil olan Arapça dersine yönelik olumlu motivasyon göstermesi öğrencinin verimini arttırmaktadır (K7).

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin ve öğrencilerin imam hatip vizyonuna uygun olarak okula gelmesinin öğrenci ve okulun başarısında büyük öneme sahip olduğunu ifade etmiştir.

Çocuğunu imam hatip okuluna göndermek isteyen velinin bu okulun programından öncelikli olarak haberdar olması gerekmektedir. Değerler eğitimi kapsamında olan dersler ve Kuran'ı Kerim, Arapça gibi ilköğretimde çocuğun aşına olmadığı dersler ile muhatap olacağını bilen bir velinin, nasılsa okul başladığında öğrenir diyerek duruma kayıtsız kalması okulun daha ilk günlerinde çocukların bu derslere karşı önyargılı olmasına sebebiyet vermektedir (K8).



Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede velilerin çocuklarını imam hatip programlarına uygun bir şekilde hazırlık yapmadığını bilmesine rağmen çocuğunu imam hatip okullarına göndermesi çocukların okuldaki derslere karşı önyargı oluşturmalarına neden olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenler görüşmeler sırasında imam hatip kültürü diye niteledikleri imam hatip okullarında olan ortak bir kültürden bahsetmişlerdir. Diğer okullardan farklı olarak imam hatip okullarında müfredat kaynaklı farklı bir kültür olduğunu, bu kültürün gerek imam hatip ortaokullarında gerekse imam hatip liselerinde olduğunu belirtmişlerdir.

#### **4.1.2.3.Okul İle İşbirliği Yapmalıdır**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerinin verimli bir şekilde gerçekleşebilmesi için velilerin okul ile işbirliği içinde olması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okul yöneticisi olarak öğrencilerin gerek akademik gerekse sosyal ve ahlaki gelişimi için velilerden birinci beklentim okul ile işbirliği yapmaları ve öğrencilerin sürekli takip edilmesi (K3).*

*Öğrencinin hazır bulunuşluğu noktasında öğretmen ve idarecilere destek verilmelidir. Bu hazır bulunuşluk ise alt düzeyde okul kıyafetine gösterilen özenden sabah evden çıkmadan yapılan kahvaltıya, ders kitaplarına verilen kıymetli bir sonraki gün yapılacak dersin ön hazırlığına kadar giden bir çabanın ürünüdür (K9).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velinin öğrencinin derse genel olarak hazırlık yapmasında öğrenciye ve okula destek olması gerektiğini vurgulamıştır.

#### **4.1.2.4.Veliler Seminerlere Katılmalıdır**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula katılım gösterebilmesi için okulda eğitim seminerleri düzenlendiğini ancak velilerin eğitim seminerlerine ilgi göstermediğini ifade etmiştir.

*Biz okul olarak öğrenci eğitiminin velilerden başladığını düşünerek her ay velilere yönelik uzman kişilerden oluşan seminerler planladık. Fakat maalesef velilerden gerekli katılım olmadığı için iptal etmek zorunda kaldık (K3).*

#### 4.1.2.5. Veliler Sorumluluklarının Farkında Olmalıdır

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencilerin ihtiyaçlarını çok iyi bilmeleri, onlara rol model olarak eğitim sürecine dahil olmaları ve okuldaki eğitim faaliyetlerine katılarak öğrencilerin eğitimine destek olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

*Veliden beklediğim ön hazırlıkları sıralamam gerekirse; 1. Öncelikle veli çocuğunu tanımalı, ihtiyaçlarını, zayıf ve güçlü yönlerini iyi analiz etmeli. 2. Kendisinin eğitim sürecinin bir parçası olduğunu kabul etmeli. 3. Çocuğun öncelikle rol modelinin kendisi olduğunu bilmeli ve davranışlarını bu doğrultuda şekillendirmeli 4. Kendi çocuğu ve diğer çocukların eğitimi için yapılacak her türlü faaliyete maddi ve manevi destek vermeli. 5. Eğitime bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşılabilir, öğrenciyi ve kendisini sürecin bir parçası haline getirebilmeli (K10).*

*Öncelikle bütüncül bakış açısıyla eğitime bakmaları ve aile faktörünün öğrenci başarısındaki etkisinin farkında olmaları gerekir. Ev ortamının eğitimin bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Bu bakımdan evde ders çalışma ortamının oluşması ve öğrencinin evde düzenli bir hayatı olması gerektiği düşüncesindeyim. Evde kitap okumanın düzenli gerçekleşmesi ve hatta ailece aktiviteler yapılmasının bu alışkanlığın kazanılmasında etkili olduğu kanaatindeyim. Ayrıca veli öğrencisinin uyku düzenine ve beslenmesine dikkat etmelidir. Diğer bir husus ise psikolojik açıdan özgüven kazanmaları onları motive edecektir (K11).*

Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede velilerin ev ortamının ve evde gerçekleştirilen aktivitelerin öğrencilerin eğitiminde oldukça önem arz ettiği ve evde düzenli olarak eğitimsel aktivitelerin gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

*Temel anlamda iletişim yeteneği ve basit davranışların başlangıç noktası ailedir. Ailede kazandırılacak olumlu davranışların etkin bir şekilde sürdürülmesi öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda doğru yönlendirilmesi, öz bakım, temel yeterlilik gibi konularda eksiksiz bir destekte bulunulmalıdır. Öğrencilerin akşam yatış, sabah kalkış saatleri, kahvaltıları, beslenmeleri doğru ve standart bir sisteme sahip olmalıdır. Okul başarısı için mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir aile yapısı şarttır (K12).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri aile ortamının öğrencinin eğitimi için oldukça önemli olduğunu ve aile içerisinde düzenli bir şekilde gerçekleştirilen

eğitimsel aktivitelerin öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

*Bir öğretmen olarak öğrencinin eğitimine destek olması adına veliden beklediğim en büyük ön hazırlık psikolojik anlamda öğrenciye destek olmasıdır. Öğrenciye güven vermesi ve öğrencinin özgüveninin pekişmesi için motive edici konuşma yapmasıdır. Ders çalışması için gerekli materyallerin sağlanması da önemli bir husustur. Maddi imkanlar doğrultusunda eğitime katkı sağlayacak ders çalışma ortamının hazırlanması veliden beklediğim önemli ön hazırlıkların arasındadır. Öğrencinin programlı bir hayata sahip olması yönünden ev hayatındaki düzene de önem verilmesi gerektiği kanaatindeyim. Ders çalışma, ödev yapma, kitap okuma gibi faaliyetlere düzenli zaman ayrılması veli tarafından gerçekleştirilecek önemli hazırlıklardandır (K13).*

Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede velinin okula öğrenciyi manevi olarak hazırlaması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca velinin, öğrencinin genel olarak okula yeterli düzeyde hazırlanabilmesi için maddi ve manevi olarak hazırlaması gerektiği, evde veli tarafından düzenli bir ortam oluşturularak öğrencinin ders çalışmaya ve kitap okumaya özendirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

#### **4.1.2.6.Fiziksel İhtiyaçları Karşılmalıdır**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin sağlıklı bir eğitim sürecinden geçebilmesi için veli tarafından bütün fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini ifade etmiştir.

*Bir öğretmen veliden, öğrencileri özellikle fiziksel açıdan hazır bir şekilde okula getirmelerini isteyebilir. Derse adapte olabilmeleri için özellikle fiziksel ihtiyaçların karşılanmış olması gerektiğini düşünüyorum. Her sabah öğrencinin sağlıklı bir şekilde beslenip, hazırlanıp veli tarafından bizzat okula getirilmesi veya okula uğurlanması gerektiği kanaatindeyim. Biraz daha konuyu açmak gerekirse, evde öğrenciyle ilgilenen her kim ise sabah öğrenciyle birlikte uyanması, öğrencinin hazırlanması ve beslenmesini sağlayarak öğrenciyi hazır bir şekilde okula göndermesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca öğrencinin öğrenmeye hazır olması için kendine gerekli olan araç gereç, kıyafet sağlanmış olmalıdır. Ancak bu şekilde ön hazırlıklar tamamlanmış bir şekilde öğrenci okula gelmelidir (K14).*

*Öğrencinin okula zamanında ulaşmasını sağlamak, öğrencisinin uyku ve temel ihtiyaçlarını karşılayarak okula göndermek ve ders araç gereçleri gibi ihtiyaçlarını karşılamak velinin öncelikli görevleri arasında olduğunu düşünüyorum (K15).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin evde düzenli bir ortamda zaman geçirmesinin ve yemek, uyku, eğitim materyalleri gibi biyolojik ve fiziksel ihtiyaçlarının giderilmesinin önemini ifade etmiştir.

### **4.1.3. Veliden Beklentiler**

#### **4.1.3.1. Öğretmenle İletişim**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velinin öğretmenlerle iş birliği içerisinde okulda gerçekleştirilen proje ve etkinliklere katılım göstermesinin büyük önem arz ettiğini ifade etmiştir.

*Bu konuda velinin öncelikle öğretmenle iyi bir iletişim halinde olması gerekir. Veliler okul ve öğretmenin belirlediği ilkeler doğrultusunda hareket etmelidirler. Ayrıca okul içerisinde yapılan sosyal faaliyetlerde velilerin katılımını bekleriz. Öğrencilerin yapacağı sosyal sorumluluk projelerinde hem ekonomik hem de takip açısından öğrencisine destek olması eğitim öğretim sürecinin sağlıklı yürütülmesi açısından faydalı olacaktır (K1).*

*Zorunlu eğitim geçmişe oranla daha uzun bir zamanı kapsamakla birlikte çocuğun okulda geçirdiği zaman ailesi ve çevresiyle geçirdiği zamana göre hala kısa olduğundan okul öğretmenlerinin aile çevresinde de desteklenmesi gerekmektedir. Çocuklarına destekleyici bir ortam sağlayan aileler sosyo-ekonomik durumları yetersiz olsa bile çocukların okul başarısına destek olabilirler. Çocukların okul başarısını arttırmak hem ailenin hem de okulum görevidir. Okul ve aileler bu amacı gerçekleştirmeye yönelik programlarını düzenlemek ve uygulamak için birlikte çalışabilir. Öğrenciler günün başlangıcı ve bitişi arasında iki farklı dünya olan ev ve okul arasında gidip gelmektedir. Birçok öğretmen toplumsal aile sorunlarının okulu etkilediği düşünmektedir. Öğrencilerin birçoğu aileden yeterli sevgiyi görmeden ve kahvaltı yapmadan okula gelmektedirler. Öğretmenlerin ailelerle ilgili yakınmalarından biride ailelerin okula sağladıkları desteğin yetersizliği ve okullarına amacı ve yapmak istedikleriyle ilgili destek vermemeleridir (K4).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri evde öğrencilere oluşturulan ortamın öneminden bahsederek evde oluşturulan ortamın okulda oluşturulan ortama benzemesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca velilerin öğrencilere sevgi göstermesi

gerektiği, okul ile birlikte çalışarak öğrencinin temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği ve okulun hedeflerinin veliler tarafından bilinmesi gerektiği belirtilmiştir.

#### **4.1.3.2.Okul Faaliyetlerine Katılım**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin sosyalleşmesinin ve sosyokültürel aktivitelere katılmasının öğrencinin akademik başarısında büyük önem arz ettiğini ifade etmiştir. Velilerin ğrencilere sosyo kültürel akitivitelere katılmaları konusunda destek vermeleri ve okulda gerçekleşen eğitim seminerlerine katılmaları gerektiğini vurgulamıştır.

*Velilerden okuldaki kültürel faaliyetler, sanat ve spor etkinliklerini desteklemelerini beklerim. Çoğu zaman veliler matematik, fen, İngilizce gibi derslere gösterdikleri ilgiyi çocuklarının sosyalleşmesine veya sporun bir dalında uzmanlaşmasına destek vermiyorlar. Bunu bir zaman israfi olarak görüyorlar. Oysaki sosyalleşen, müzik ve spor alanında başarılı olan öğrencilerin bu durumları akademik derslerine başarı olarak yansıtmaktadır. Aynı şekilde okulda veli eğitimlerine yönelik düzenlenen seminerlere katılım oldukça düşüktür. Bu seminerleri gereksiz gören veli sayısı oldukça fazladır (K2).*

*Öncelikle hazırladığımız etkinliklere velilerin katılımını beklerim. Bunun dışında yaptığımız faaliyetlerin öğrenciler için yararlı olduğunun bilincinde olmalarını isterim. Bir diğer husus, eğitim ve öğretimde ğretmen faktörünün ne kadar önemli olduğunu fark etmelerini; öğrencileri için emek harcayan, çaba sarf eden öğretmenleri takdir edip motive etmelerini beklerim (K3).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulda gerçekleşen faaliyetlere katılım göstermesi gerektiğini, okulda öğrencilere yönelik yapılan eğitim faaliyetlerinin öğrencilere fayda sağladığının farkında olunması ve öğrencileri için emek harcayan öğretmenlerin takdir edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.3.3.Projelere Katılım**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulda gerçekleşen proje, seminer ve kültürel faaliyetlere katılım göstermesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Velinin okulda yürütülen projelere destek vermesini bekliyorum. Okuldaki sosyal çalışmalara katılmaları önemlidir. Kültürel etkinliklere mutlaka katılmalarını istiyorum (K5).*

#### **4.1.3.4.Veli Okulu Takip Etmelidir**

Görüşme yapılan katılımcılar velinin okulda gerçekleştirilen eğitim seminerleri, projeler ve kültürel faaliyetleri yakından takip etmesi gerektiğini ifade etmiş ve bu gerçekleştirilen çalışmaların ne kadar önemli olduğu vurgulamıştır.

*Yapılan etkinliklerden haberdar olabilmek için okulun internet sitesini ve faaliyetlerimizi takip etmelerini bekliyoruz. Ayrıca bu faaliyetlere veli olarak katılım sağlanmalı. Bu seminerlerin eğitici ve geliştirici olduğunun farkında olmasını istiyoruz. Öğrenci açısından okulun eğitici etkinliklerini velinin desteklemesi çok önemlidir. Velilerimizden çocuklarının cep telefonu, bilgisayar ve özellikle sosyal medyada geçirdikleri zamanı kontrol altına almalarını bekliyoruz (K6).*

*Okul tarafından yürütülen sosyal faaliyetlere katılmasını, öğrencinin gerek fiziksel gerekse psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesini, okul ile pozitif iletişim ve işbirliği içinde olmasını bekleriz (K10).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okul ile iş birliği içerisinde olarak öğrencinin genel ihtiyaçlarının karşılanması için çaba göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir.

*Veli toplantılarına katılarak öğrencilerin başarı durumu hakkında gerekli bilgiyi almalı ve öğrenciyle ilgilendiğini ona göstermeli ve kararlı bir tutum sergilemelidir. Evde öğrenciyle okul hakkında konuşmalı ve ders içeriği hakkında konuşarak öğrenimi pekiştirmeli. Destek olmalıdırlar. Veliler okulda yapılan eğitsel, kültürel faaliyetleri desteklemeli, ilgi alaka göstermeli ve yine okulda yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerini yakından takip etmelidirler. Okulda kazandırılmaya çalışılan ahlaki değerler ve ahlak bilincinin öğrencide oluşması için ailenin de bu konuya destek vermesi gerekir. Şöyle ki evde ailece namaz kılınması, annelerin kız öğrencilere tesettür bilinci aşılaması okulda verilmek istenilenlere destek olacaktır. (K11)*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velinin kararlı bir tutum sergileyerek okul ile işbirliği içerisinde öğrenciye ilgisini göstermesi gerektiğini, okulda gerçekleştirilen eğitim çalışmalarının içeriğinden haberdar olarak bu çalışmalarını

desteklemesi gerektiğini ve okulda verilen ahlaki değerler eğitiminin tam olarak öğrenci üzerinde etkili olabilmesi için evde de bu eğitime yönelik aktivitelerin gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir.

*Yapılacak eğitsel faaliyetlere bizzat katılım, öğrencinin akademik ve sosyal konularda okulla paralel desteklenmesi, dezavantajlı durumların çözümü için etkin iletişim yollarının sağlanması gerekmektedir. Okullarda açılan destekleme kurslarının desteklenmeli, ihtiyaç duyulduğunda ekstra kaynak sağlanmalıdır (K12).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulda gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini yakından takip ederek bu faaliyetlere katılım göstermesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Veli toplantılarına katılım eğitim-öğretim faaliyetlerini destekleyen önemli bir katkıdır. Vakit ayırarak toplantılara katılım sağlamak hem öğrencinin durumunun öğrenilmesi açısından hem de öğrencinin ailem benimle ilgileniyor algısı oluşturacağından hassas bir konudur. Öğrencilerin okula devamlarının takip edilmesi okul faaliyetlerini önemli etkiler. Velilerin zaman zaman eleştirinin dozunu artırıp öğretmenin ders işleme yöntemine müdahalede bulunması, sınav notlarının taraflı yargılanması ve öğrencinin ödevinin veliler tarafından yapılması öğrencideki sorumluluk bilincini zedeleyeceğinden bu tarz davranışlar sergilenmemesi eğitim-öğretimi destekleyen önemli katılardır (K13).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrenciler için yapılan sınıf toplantılarına katılım göstermesinin öğrencinin eğitimi için ne kadar önemli olduğunun farkında olması gerektiğini ve öğretmenin verdiği eğitime müdahaleden ziyade öğretmenin başarılı bir şekilde eğitim vermesi için ona destek vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.3.5.Veli Öğrencinin Manevi Gelişimini Takip Etmelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin okulda öğrendiği torik ibadet bilgilerinin ne kadarını hayata geçirdiğini velinin evde kontrol etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*İmam hatip ortaokulları akademik müfredatı yanında kendine özgü mesleki dersleri ile iki yönlü bir müfredat uygulamaktadır. Velilerimizin öğrencinin gelişimine verdiği önem ve bu alandaki gelişmeyi takip ettiği kadar öğrencinin manevi gelişimini de incelemesi ve takip etmesi gerekmektedir.*

*Okulda ibadet ve ahlaki değerler ile ilgili verilen teorik eğitimin uygulamaya geçmesi en önemli beklentimizdir. Öğrencimizin evde olduğu zamanlarda ibadetlerini yapıp yapmadığı veli tarafından takip edilmeli. Velinin öğrencisinin aldığı eğitime uygun davranıp davranmaması bu teorik bilginin hayatına yansiyıp yansımaması noktasında en belirleyici faktörlerdendir (K7).*

*Bireyleri harekete geğiren güç olarak tanımlanan güdü, öğrenmede önemli bir etkidir. Güdülerin içsel güdüler ve dışsal güdüler olarak ikiye ayrıldığını bilmekteyiz. Velinin bu bağlamda dışsal güdülemenin en önemli unsuru olduğunu düşünmekteyim. Bununla birlikte okulda öğrencilerin elde ettikleri: değerler eğitimi, ahlaki değerler ve ibadetlerle ilgili katmanların evde aile tarafından desteklenmesi gerekiyor. Örneğin, namaz kılmayı okulda öğrenen öğrenci ailenin desteğiyle evde de namaz kılar. Ramazan ayı içerisinde teravih namazının farklı camilerde ailece kılınması önemlidir. Böyle olursa okulda öğrenilen ibadetler kalıcı olarak öğrenilmiş olur. (K8).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri hayata geğirebilmesi için velilerin öğrencileri harekete geçirmesi gerektiğini ve velilerin okulda öğrenilen bilgilerden haberdar olarak okulda verilen eğitimin evde de devam etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğrenciye, evde ders çalışabileceği ortam sağlanmalı. Öğrencinin okula hazır bir şekilde gönderilmesi, ayrıca öğretmenleriyle iş birliği yaparak öğreneceklerinin desteklenmesi önemlidir. Bunun yanı sıra evde cemaatle namaz kılınması ve birlikte Kur'an okunması gibi faaliyetlerin de öğrencinin gelişimine olumlu katkı sağlayacağı kanaatindeyim (K15).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri pekiştirebilmesi için velilerin evde sağlıklı bir ortam hazırlaması gerektiği ve öğrencinin okulda öğrendiği teorik ibadet bilgilerinin evde hayata geçirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.3.6.Veliler Çocuklarına Sorumluluk Vermelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin sorumluluk sahibi bir birey olabilmesi için velinin evde öğrencilere sorumluluklar vermesi gerektiğini ve velilerin öğrencilerin kendi sorumluluklarını bilerek planlı ve programlı bir şekilde hareket etmesi için öğrenciyi desteklemesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öncelikle şunu belirtmek istiyorum. Bir okulda veli-okul ilişkisi ne kadar olumluysa, yürütülen eğitim ve öğretimin kalitesi o kadar iyi olur. Bu soru*



*için verebileceğın en can alıcı cevap benim için ev olsa gerek; velilerin öğrencileri sosyal hayatlarında sorumluluk vererek onları eğitim-öğretimde bilinçli programlı sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekliliğidir. Okulda yürütölen eğitim öğretim faaliyetlerinde biz öğretmenlerin karşılaştığı en önemli güçlük öğrencilerin sorumluluklarını bilmeyip kendi planlarını programlarını yapamamasıdır. Zira sorumluluk alabilen plan yapıp işlerini kendi kendine sıraya sokabilen bilinçli öğrencilerle yürütölen faaliyetler ne kadar zor olursa olsun ciddi başarı sağlanabilmektedir (K14).*

*Öğrencilerimizin yeteneklerini tespit etmek üzere onlara sözel, sayısal, bilişim, sanatsal, spor ve yeteneklerini keşfetmeye ve geliştirmeye yönelik çalışmalar için öğretmenlerden oluşan bir grup oluşturularak yeteneklerine göre onlara destek olunabilir (K16).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin genel yeteneklerinin tespit edilebilmesi için öğretmenlerden oluşan bir grup oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okul ortamı bir çok eğitim-öğretim faaliyeti planlamaya imkan sağlıyor. Velilere ise bu tür planlamalara öğrenciyi yönlendirmek kalıyor (K9.)*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrencileri yönlendirerek öğrencinin okulda verilen eğitim faaliyetlerine katılım göstermesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.4.Velilerden İstenenler**

##### **4.1.4.1.Ekonomik Katkı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için velilerin okula maddi destek sağlaması gerektiğini ifade etmiştir.

*Günümüz şartlarında mevcut koşullarda veliden okul olarak en büyük beklentimiz ekonomik destektir. Okulun daha iyi imkanlara sahip olabilmesi öğrenciyeye farklı alternatifler sunar. Ayrıca fiziki şartların iyileştirilmesi ve ortamın daha temiz olmasını sağlamak amacıyla yapılacak çalışmalarda velinin katkısının olmasını beklenir (K1).*

*Okul ve öğrencinin gelişimi, başarısı velinin desteğı ile artar. Maalesef yerel yönetimlerden ve merkezi bütçeden gelen imkanlar okul için yeterli olmuyor. Velinin okulun yanında olması, idareye ve öğretmenlere manevi*

*destek vermesi moral oluyor. Böylece okul içinde pozitif bir hava oluşuyor. Bunun yanında bir de veliler tarafından maddi destek verilirse o zaman okulun gelişmesi, istenen başarıya ulaşması daha kolay olacaktır (K2).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulun istenilen başarıya ulaşabilmesi için velilerin okula maddi ve manevi destek sağlaması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okul yöneticisi olarak velilerin okulları daha çok desteklemesi gerektiğini düşünüyorum. Eğitimde başarı sadece okulun çabaları ile mümkün değildir. Velilerin bu konuda okul idarecileri ve öğretmenlerle iş birliği yapması gerekmektedir (K3).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulları daha çok destekleyerek öğrencilerin istenilen başarıyı yakalayabilmesi için öğretmenlerle birlikte çalışması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okulumuzun fiziki eksiklerinin giderilmesi için destek vermelerini isterim. Okuldaki faaliyetlerde ihtiyaç duyulan maddi desteği vermelerini beklerim (K5).*

Görüşme yapılan katılımcıların birçoğu okulda oluşan maddi yetersizliğin giderilmesi için velilerin okullara destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.4.2. İşbirliği**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencileri en yakından tanıyan kişilerin veliler olduğunu ve velilerin öğrenciyi yakından tanıdığı için mutlaka okul ve öğretmen ile işbirliği içerisinde bulunarak öğrencinin eğitimine destek vermesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca sağlıklı bir şekilde veli-öğretmen işbirliğinin kurulabilmesi için velilere ve öğretmenlere eğitim verilebileceği, veli-öğretmen ilişkisinin daha rahat gerçekleşebilmesi için velilerin okuldaki aktivitelere katılımının desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğrenci velileri, çocukların daha nitelikli yetiştirilebilmesi için, okul yönetimi ve öğretmenlerle iş birliği yapmak zorundadır. Kuşkusuz ana babalar çocuklarını en yakından tanıyan kişilerdir. Ana-babalar çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile kişilik özelliklerini yakında izleyerek öğretmene çok yararlı bilgiler verebilirler. Öğretmenler ve biz yöneticiler velilerin toplantı ve etkinliklere katılmasını, okul yönetiminin velilerin görüş ve önerilerini dikkate alarak onlara destek olmasını, çocuğun sorunu ile*

*velinin ilgilenmesini isteriz. Etkili bir okul aile işbirliğinin kurulabilmesi için tarafların üzerlerine düşen sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir. Okul yöneticileri öğretmen ve velileri işbirliğine teşvik ederek okulları birer iş birliği merkezi haline getirmelidir. Özellikle tatil dönemlerinde yöneticiler öğretmenlere ve velilere yönelik iş birliğini geliştirici kurs seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemelidir. Velilerin okul yönetimine aktif bir biçimde katılması mutlaka sağlanmalıdır. Ayrıca okul yöneticileri ile öğretmenlere ve velilere yönelik olarak iş birliğinin sağlanmasında ilgili tarafların sorumlulukları ve iş birliğinin koşulları ile sağlayacağı yararların yer aldığı küçük kitapçıklar ya da broşürler hazırlanmalıdır (K4).*

*İmam hatip ortaokulları da tüm devlet okulları gibi fiziki eksiklerini tamamlama, temizlik vs. hizmetlerin devamı noktasında ihtiyaç duyduğu finans desteğini velilerin gönüllü bağışları veya belediye vakıf vs kurumlarla geliştirdikleri kişisel bağlantılar yoluyla karşılayabilmektedir. Ayrıca bünyesinde ihtiyaç sahibi öğrenci ve ailelere imkanları ölçüsünde yardım etmek imam hatip geleneğinin bir gereğidir. Bu bağlamda gerek fiziki iyileştirmeler ve gerek öğrenci ve ailelere yardım ulaştırma anlamında velilerimizin maddi kaynakları okullarımızın gücüne güç katacaktır (K7).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda duyulan maddi ihtiyaçların giderilebilmesi için velilerin okula destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

*Farklı projeler üretmelerini ve bu projelerin hayata geçirilmesinde maddi ve manevi desteklerini isteriz. Biraz ütöpik oldu sanırım (K9).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin projeler ve maddi kaynaklar oluşturarak okula destek vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Sosyal sorumluluk projelerinde okulla işbirliği içinde görev almasını, okulun fiziki ihtiyaçları noktasında duyarlı olmasını ve elinden gelen desteği esirgememesini, gerek okul idaresine gerekse öğretmenlere yapıcı eleştirilerde bulunmasını beklerim. Çözüm odaklı veliler olmalarını beklerim (K10).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulla yakında ilgilenerek okulun bütün ihtiyaçlarının giderilmesi için çaba sarf etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Okul aile birliğine katılım gösterilmeli. Okulun ihtiyaçları bu birliğin harekete geçirilmesi sayesinde daha kolay karşılanabilecektir (K11).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okul aile birliğine katılım göstererek okulun ihtiyaçlarının giderilmesi için maddi destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.4.3.Okula Sahip Çıkmalı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulu eleştirmek, okulun eksiklerini bulup öğretmenleri suçlamak yerine okulun eksiklerinin giderilmesi için öğretmenlerle birlikte çaba sarf etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Okulu sahiplenmelerini, olumsuz eleştiriler yerine çözüme ve gelişime odaklı olmalarını, kendilerini okulun bir parçası olarak görmelerini isteriz. Genelde veliler okulun aksayan yönlerini dışarıdan eleştirmeyi tercih ediyorlar. Bizse onlardan ellerini taşın altına koyup onlarla birlikte çalışmayı istiyoruz. Ama maalesef günümüz velileri okulu sadece şikayet edilecek ve eleştirilecek bir kurum olarak görüyorlar (K6).*

*Okulu önemli kılan en önemli faktör öğrencidir. Öğrencinin hem sosyalleşmesi hem de akademik anlamda gelişimi okulu olumlu yönde etkileyecektir. Velilerin okula dair gördükleri güzel şeyleri teklif etmesi, eksik gördüğü hususlardaki taleplerini uygun bir şekilde bildirmesi bir çok fayda içermektedir. Velinin okula karşı duyarlılığı idareyi ve öğretmeni motive eden unsurlardandır (K8).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulla yakından ilgilenecek okulun başarıları ve eksikleri hususunda öğretmenlerle iletişime geçmesi gerektiğini ve velilerin okulu ve öğretmenleri desteklemesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.1.4.4.Görüşleri İle Katkı Sağlamalı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okula dışarıdan bakabilecek bir göz olduğu için, velilerin okulun eksikliklerini tespit ederek öğretmenlere ve okul yöneticilerine iletmesi gerektiğini ve öğrencilere verilen eğitimin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için velilerin öğretmenleri ve öğrencileri motive edecek şekilde davranması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okulun geliştirilmesinde yönetici ve öğretmenlerin göremediği ya da etkin olarak katılım sağlayamadığı konularda kısmen dış ve paydaş konularda velinin görüşü önemlidir. Velinin çevresindeki arkadaş grubu ile okuldaki grubun daha iyi ve düzenli bir ilişki içerisinde olması işlerin yürütülmesinde*

*hızlı ve etkin bir başarı sağlanabilir. Görülen eksiklerin okul idaresiyle çözüm önerisiyle paylaşılması maddi ve manevi desteklerini esirgememeleri bu konuda önemlidir. Öğretmene ihtiyaç duyulan her türlü desteği sağlamalı ve her konuda etkin rol oynamalıdır (K12).*

*Okulun maddi imkansızlıklar dolayısıyla beklenen gelişmeyi gösterememesi durumunda velilerin okul aile birliği vasıtasıyla okula maddi yardım sağlaması gerekir. Okul kütüphanesine kitap göndermesi vs. okulu geliştirecek isteklerim arasına yer alabilir (K13).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulu maddi açıdan desteklemek istediğinde sadece okul aile birliği yolunu kullanması gerektiğini ve okulda oluşan eğitim materyalleri eksikliklerinin giderilmesi için velilerin destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

*Bu sorunun ilk cevabı benim için, velilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmesi gerekliliğidir. Zira veli ne kadar olumlu bir ilişkiye sahipse öğrenci de bu olumlu düşüncelerle eğitim ve öğretime devam edecektir. Okulun gelişmesi için gerekli görülen yapı taşı olan okul aile işbirliği sağlanmış olmalıdır. Bu olumlu görüşleri oluşturmak için velilerin okulla ve öğretmenle iletişiminin kesilmemesi gerekmektedir. Her ne kadar velilerin sosyo ekonomik, eğitim durumları farklı olsa da bütün velilerin aynı gayretle öğrencisinin eğitimine destek olmaya çalışması ve okula katkı sunmaya istekli olması gerekmektedir. Velinin ne kadar eğitim öğretimle ilgili bilgisi mevcut ise öğrenci o kadar başarılı olacak ve okulun gelişmesine katkıda bulunacaktır (K14).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velinin okul aile birliği içerisinde bulunarak okul ile işbirliği içerisinde bulunması gerektiğini, velinin okulda gerçekleşen eğitimden haberdar olarak öğrenciye motivasyon sağlaması gerektiğini ve okulda oluşan maddi eksiklerin giderilmesi için velilerin destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okulun planladığı öğretmen ve öğrencileri motive edecek tüm çalışmalarda maddi manevi destek vermesi gerekir. Ayrıca kız öğrencilerimizin başörtü teşviki kılık kıyafet düzeni gibi konularda da ailenin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır (K15).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulda gerçekleşen eğitim faaliyetlerini desteklemesi gerektiği ve öğrencilerin okulda uygulanan kılık kıyafet kuralına uyabilmesi için velilerin destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

#### 4.1.4.5.Çocukları ile Zaman Geçirmelidir

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin evde çocuklarıyla kaliteli bir şekilde zaman geçirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Benim özellikle velilerden beklediğim çocuklarıyla evde zaman geçirsinler. Beraber sinemaya, tiyatroya gitsinler. Özellikle akşam yemeklerinde bir arada olsunlar. Herkes ayrı ayrı zamanlarda yemek yemesin. Bunun yanında, kız öğrenciler için annelerin kız öğrencileri tesettür konusunda bilinçlendirmesi, babaların erkek öğrencilerle beraber evde cemaatle namaz kılmaları veya birlikte camiye gitmeleri çok önemlidir. Böyle olursa çocuklarını İmam Hatip Ortaokuluna verme amaçlarına ulaşmada bize katkı sağlamış olurlar (K2).*

*Veliler ellerindeki akıllı telefonları bırakıp çocukları ile kaliteli bir vakit geçirmek için adım atmalılar (K3).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin evde elektronik alet kullanımını sınırlandırarak öğrenciyle kaliteli zaman geçirmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

#### 4.1.4.6.İHO'ya Özgü Beklentiler

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin İHO'ya özgü farklı beklentiler içerisine girdiğini, öğrencilerin ulusal sınavlarda başarılı olabilmesi için velilerin okulda meslek derslerinin daha yüzeysel geçilmesini istediklerini, öğrencilerin okulun kıyafet kurallarına uyabilmesi için velilerin öğrencilere destek olması gerektiğini ve okulda oluşan imam hatip kültürünün evde de devam etmesi için velilerin öğrencileri teşvik etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Üç hususu belirtmek istiyorum. Birincisi bazen velilerimiz geliyorlar özellikle sekizinci sınıf velilerimiz şöyle diyorlar. Bizim çocuklarımız bu sene LGS sınavına girecekler. Sınava hazırlanıyorlar. Kur'an-ı Kerim, Arapça gibi meslek dersleri biraz hafifletilsin veya biraz yüzeysel geçirtilsin ya da zihin açan Teknoloji ve Tasarım dersinin olmamasını istiyorlar. Böyle olunca öğrencide bu derslere karşı olan ilgi azalıyor. Çocukların bu derslerden kazanacakları becerilere engel oluyorlar. Bu durumun olmaması lazım. İkincisi ise İmam Hatip Ortaokullarında mutlaka kıyafet zorunluluğu olması lazım. Mesela kız öğrenciler için baş örtüsü zorunlu olması gerekir. İsteğe bağlı olduğunda ortaya çıkan görüntü bu okulların vizyon ve misyonuna uygun bir görüntü olmuyor. Veliler akademik başarıya odaklanıp çocuklarının ahlaki gelişimlerini bizim kadar*

*önemsemiyorlar. Yazılı ve ders başarı odaklı bir takip var. Diğer hususların takibi ve hassasiyetler maalesef yetersiz. Üçüncü ise kız öğrencilerimiz okulda başörtülüler. Sonuçta burası İmam Hatip Ortaokulu ve veli çocuklarını ibadetlerini yapan bir birey olsun diye gönderiyor. Bu güzel ama okul dışındaki yaşantısında böyle değil. Bazen kız öğrencimizi annesiyle dışarıda görüyoruz. Maalesef hiç de İHO'ya yakışacak kıyafet değil öğrencinin kıyafeti. Bu hususta anne ve babaların daha hassas olmalarını bekliyoruz (K5).*

*Ben eğitim öğretimin üç ayağı olduğuna inanıyorum. Öğrenci, okul ve veli. Bunlardan biri görevini tam yapmadığında denge bozuluyor. Ve başarıya ulaşmak zorlaşıyor. Bu sebeple veli fiilen görevini yerine getirmeli, sorumluluklarının farkında varmalı ve eğitim öğretimin bir parçası olmalıdır. Veliden istediğimiz çocuğunu okula getirip götürmek değil, eğitim öğretimin başarılı bir şekilde yürüyebilmesi için kendi sorumluluklarını kabul edip buna göre hareket etmesidir (K6).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri eğitim öğretimin üç temel parçası olduğunu ve bu parçaların veli-öğrenci-okul olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu parçaların görevlerini eksiksiz yapması gerektiğini, bir parça bile eksik çalışırsa eğitim öğretimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmeyeceğini ifade etmektedir.

*Çocukların derslere karşı önyargısı nedeni ile biz öğretmenler zaman zaman zorluklar yaşayabiliyoruz. Bu ön yargıyı yıkıp derse başladığımızda ise oldukça zaman kaybetmiş oluyoruz. Velilerimizden çocuklarında derslere karşı oluşan ön yargıyı yok etmek için bizlere destek olmalarını bekliyoruz. Derslere ilgi ve alakanın oluşması için velilerin gerekli güdülemeyi sağlamaları, özellikle çocukluk çağlarında eğitim- öğretimden ziyade değerler eğitimi ve kişilik gelişimi alanında gerekli alt yapıyı hazır etmeleri gerekmektedir (K8).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin çoğu zaman derslerden feragat ederek öğrencilerde oluşan önyargıları kırmaya uğraştığını ve velilerin öğrencilerde oluşan ön yargının giderilmesi için çaba sarf etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Bir veli öğrenciden duyduklarıyla hareket etmemeli. Okul idaresini ve öğretmenleri çocuğun bulunduğu ortamda yargılaması yanlış olur. Saygının olmadığı yerde eğitimden bahsetmek mümkün olmuyor. Bana bir harf öğretmenin 40 yıl kölesi olurum anlayışını tekrar kazanmak lazım (K9).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğrenciden duyduklarıyla öğretmeni ve okul idaresini yargıladığını ve çoğu zaman velilerin öğretmenlere saygı duymadığını ifade etmiştir.

*Öğrenci, öğretmen, veli bütünlüğü içerisinde önemli bir parça olan bu unsurların sağlıklı bir iletişime sahip olması bütün süreçleri etkileyecektir. Velinin evde çocuğuna örnek olarak çocuğa sözde değil özde değerler yükleyerek süreci desteklemesi önemlidir. Veli, okul, öğrenci kaynaşmalarını arttırmak için kermesler, piknikler ve okul içi yarışmalar yapılarak bu parçalar kuvvetlendirilmelidir (K12).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin okulda verilen eğitime destek olarak evde de çocuğun yetişmesi için çaba sarf etmesi gerektiğini ifade etmiş. Ayrıca velilerin okula daha fazla zaman ayırması gerektiğini ifade etmiştir.

*İmam hatip ortaokullarında görev yapan bir öğretmen olarak okulda öğretilen manevi, ahlaki değerler ile ibadetlerinin özellikle namaz ve tesettür bilincinin yerleşmesi için veli tarafından evde ve ev dışında desteklenmesi gerekir. Okulda namaz kılmayı öğrenen çocuğun erkek çocuksa babasıyla camiye gitmesi veya evde cemaat oluşturulması ibadetin kalıcı olmasını sağlayacaktır (K13).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda verilen ibadet bilgilerinin öğrenciler tarafından hayata geçirilebilmesi için velilerin çocukları teşvik etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Okul aile işbirliğinin öneminden bu kadar bahsetmişken, tabi ki bazı beklentilerim olabilir. Öğrenciler ve veliler sosyal ortamda da öğretmenleriyle bulunduğu bir ortamın oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin bütün öğretmenlerin ve idarenin katılımıyla geleneksel bir okul pikniği olabilir. Her yıl veliler ve öğrenciler sosyal ortamda öğretmenlerle buluşabilirlerse okula ve öğretmenlere karşı olan tutum olumlu olacaktır ve asla ön yargı oluşmayacaktır (K14).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri velilerin öğretmenlerle kaynaşabilmesi için okulların bir ortam oluşturması gerektiğini ifade etmiştir.

*Bir kültür oluşturabilmek adına, öğrenci ve öğretmenlere özel bir kılık kıyafet, müfredat vs diğer konuları da kapsayacak imam hatip okullarının kendine özel bir yönetmeliğinin olmasının faydalı olacağını düşünmekteyim (K15).*



Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarının kendine ait bir müfredata sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere İmam Hatip Okullarını diğer okullardan ayıran kültür milli ve manevi değerlerin yoğun işlenmesi ve önemsenmesi olarak düşünülebilir. Bu açıdan bu okullardaki kültür farkının müfredat kaynaklı olduğu görülmektedir. Birlikte eğitim görmeyen bu ortak kültürden kaynaklandığı ifade edilen görüşlerden anlaşılmaktadır. Burada imam hatip okulları ortak bir kültürü barındırabilmektedir. Kültürün temel özelliklerinin İmam Hatip kültüründe de olduğu ifade edilmiştir. Kültürel yapı oto kontrolü destekleyebilir. Buna uyulmadığı takdirde adaptasyon gücü çökülebilir. Bu açıdan öğretmen görüşmelerinden anlaşıldığı üzere bu okullara istenerek gelmesi gerektiği ifade edilmiştir. Aksi takdirde milli ve manevi değerler kaynaklı müfredatı nedeniyle öğrenci zorluklar çekebilmektedir. Kendisini okula ait hissedemeyebilir. Ders başarısızlığı yaşayıp okul değiştirmek zorunda kalabilir. Bu konuda daha detaylı araştırma yapılabilir.

#### 4.2.Velilerin Beklentileri

Görüşme yapılan velilerin değindikleri konular aşağıdaki şekilde temalara ayrılmıştır.

**Tablo 4.2.1: Velilerin Beklentilerine İlişkin Temalar**

<b>Ana Tema 2: Velilerin Beklentileri</b>		
<b>Alt Temalar</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Frekans</b>
Velilerin Çocuklarını	İHO Programına Güvenmek	5
İmam Hatip Ortaokuluna	Çocuğun İmam Hatip Atmosferini Yaşamaya İçin	1
Gönderme Amaçları	Dinini Öğrenmesi İçin	2
İle İlgili Beklentiler	Çocuğumun Ahlaklı Olması İçin	6
	Karma Okullar Yerine Ayrı Okul Olduğu İçin	2
Kişisel Gelişim İle İlgili Beklentiler	Konferanslar Verilmelidir	2
	Dini Öğretici Faaliyetler Yapılması	3
	Okul Dışı Etkinlikler Düzenlenmesi	4
	Öğretmenlerin Örnek Olması	3
	Örnek Şahsiyetler Tanıtılabilir	3
	Çocuklara Yaşam Becerileri Kazdırmaya İlişkin Düşünceler	3
	Öğrencilerin Yetenek Alanları Tespit Edilmelidir	2
	Sanat Çalışmaları Yapılması	3

	Kişisel Gelişimler Desteklenmeli	3
	Sınıf İçi Ve Okul İçinde Grup Çalışmaları	1
	Pratik Çalışmalar Yapılmalı	2
	Sosyal Etkinliklerin Çeşitlendirilmesi	2
	Kitap Okutulması	2
Akademik Başarı İle İlgili Beklentiler	Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli	3
	Anketler Düzenlenmeli	3
	Merkezi Sınavlara Hazırlamalı	1
	Ödevler Verilmeli	2
	Ahlaki Ve İslami Duygu Ve Düşüncelerinin Arttırılması	2
	Rehberlik Servisinin Verimli Ders Çalışma Yöntemiyle İlgili Çalışmalar Yapması	2
	Öğrencilerin Seviyelerine Göre Ders Anlatmak	2
	Okuldan Beklenen Ders Dışı Etkinlikler	4
	Sosyal Faaliyetler Yapılmalı	11

#### 4.2.1.Velilerin Öncelikli Amaçları

##### 4.2.1.1.İHO Programına Güvenmek

Görüşme yapılan katılımcılardan biri kişisel gelişimini tamamlamış ve milli ve dini değerler eğitimi almış bir birey olması için çocuğunu İHO'ya kayıt yaptırdığını belirtmiştir.

*Ülkemiz, devletimiz ve İslam aleminin geleceği için ahlaki, akademik ve kişisel gelişimlerini sağlamış bir birey yetiştireceğine inandığım için özellikle imam hatip ortaokulunu tercih ettim (K16).*

*Öğrencimi özellikle İHO'ya kayıt ettirirken beklentilerimiz vardı. Bu beklentilerin temelinde liseyi de imam hatipte okumasını istemem en temel önceliğimdi. Buraya İmam Hatip Lisesine hazırlık olsun diye verdim. İkincisi ben 7 yıl boyunca imam hatip okumuş bir birey olarak öğrencimin de aynı eğitimden geçmesinin maddi ve manevi kazanımlar getireceğini düşündüğüm için böyle bir tercihte bulundum (K17).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri kendisinin de İmam Hatip Okulunda eğitim gördüğünü belirterek öğrencisinin İmam Hatip Liselerine göndereceğini ve liseye hazırlık için İHO'ya gönderdiğini ifade etmiştir.

*Bu okullarda milli ve manevi değerleri kazandırma adına daha iyi eğitim verildiğini düşündüğüm için aynı zamanda fen ve sosyal derslerinin yanında dinimizi daha iyi tanınması, anlaması ve yaşaması adına, Kur'an-ı Kerim*

*dersi ve diğer meslek derslerinin görülmesi çocuğumu bu okula vermemde etkili oldu (K19).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarında akademik derslerin yanında dini derslerinde verildiği için öğrenciyi İmam Hatip Ortaokuluna gönderdiğini ifade etmiştir.

*Normal okullarda çocuklar tek yönlü olarak eğitilmekte. Biz çocuğumuzun normal derslerin dışında İslam ahlakına sahip, vatanına ve milletine daha faydalı bir fert olarak yetişmesi için imam hatip tercihimizi önceledik. (K23)*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarında akademik derslerin yanında dini ve milli değerler eğitiminin de verildiğini belirtmiş ve bu sebeple çocuğunu İHO'ya gönderdiğini belirtmiştir.

*İHO'ların Türk Eğitim Sisteminde model bir eğitime sahip olduğunu düşündüğüm için çocuğumu buraya kaydettirdim. İHO'ların müfredatında din ve dil eğitimine ayrıca önem vermesi de diğer bir unsurdur. Ayrıca okulun kurma eğitim değil de sadece kızlara yönelik olması tercihimde etkili oldu. Okul yönetiminin ehil idarecilerden oluşması da etkili oldu (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarının eğitim sisteminde model bir eğitime sahip olduğunu ve İmam Hatip Ortaokullarında dil eğitimiyle beraber dini eğitimin de verilmesinin çocuğunu bu okula kayıt yaptırmasında önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

#### **4.2.1.2.Çocuğun İmam Hatip Atmosferini Yaşamayı İçin**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin İmam Hatip Okullarının ortamına alışık olduğunu bildiği için bu okulu tercih ettiğini belirtmiştir.

*Öğrencimin özellikle erken dönemde imam hatip atmosferine alışmış olması, bunun yanında davranışsal, ruhi ve manevi olarak hayata hazır olması adına imam hatip ortaokulunu tercih etmem zor olmadı (K17).*

#### **4.2.1.3.Dinini Öğrenmesi İçin**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin kendi cinsleriyle birlikte eğitim görmesini ve dini eğitimini iyi bir şekilde almasını isteği için öğrenciyi İHO'ya gönderdiğini ifade etmiştir.

*Öğrencimizi İmam Hatip Ortaokuluna kayıt yaptırırken dinini uygulamalı olarak öğrenmesini, Kur'an-ı hem lafzen hem de manen öğrenmeye başlamasını özellikle kendi gibi kız çocuklarıyla birlikte olmasını ve eğitim görmesini arzu etmiştik (K18).*

*Sağlıklı bir dini alt yapısının olması, Arapça ağırlıklı program uygulaması, Kur'an-ı Kerimi okuyup anlamayı öğrenebilecek olması ve yaşam adına bizim için önemli olduğundan bu okulu tercih ettik (K29).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Ortaokullarının hem dini hem de dil eğitimini birlikte vermesinden dolayı İmam Hatip Ortaokulunu seçtiğini belirtmiştir.

#### **4.2.1.4.Çocuğumun Ahlaklı Olması İçin**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin öğretmenleriyle yakın temaslar kurabilmesi, aldığı eğitim sayesinde ahlaklı, milli ve dini değerlerini bilen bir birey olarak yetiştirilebilmesi için öğrencisine İmam Hatip Ortaokulunu seçtiğini belirtmiştir.

*Normal eğitimin yanında din eğitimi de almak. Öğrendiklerini yaşama hususunda engellemek. Aldığı eğitim sayesinde milli ve manevi değerlere aykırı söz ve davranışlardan uzak durmak. Kötü alışkanlıklardan uzak durmak. Benzer amaçlarla iyi alışkanlıklar oluşturmak. Öğretmen ve idaresiyle dostane ilişkiler, aile havası oluşturmak, öğretmenlerin çocuklara adeta aile havasında yakınlık kurması. Bu seçimin Allah'ın rızasına en uygun seçim olduğuna inanmamız (K20).*

*Milli ve manevi değerlerle donanmış Müslüman bir şahsiyet olması, ibadetlerinin bilincinde şuurlu olarak dinini yaşaması, ahlaklı gençlerle bir arada olması, onlarla arkadaşlık etmesi, Kur'an-ı anlayarak okumasının sağlanması, iyi bir kul olması, iyi bir ümmet ve iyi bir evlat olması, adaleti gözeten bir ortamda yetişmesi ve büyüdüğünde adalet ve merhamet duygusunu kaybetmemesi, ümmet ve sorumluluk bilincinin aşılması (K21).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin milli ve dini değerler eğitimi olarak iyi bir birey olabilmesi, dinini öğrenerek ibadetlerini yapan iyi bir kul olması için İmam Hatip Ortaokulunu seçtiğini belirtmiştir.

*Çocuğum için bu okulu tercih etme nedenim bu okullarda milli ve manevi değerlere saygılı, vicdan sahibi, hoş görülü, kendini ve tarihini tanıyan, memleket değerlerini savunabilecek kişiliğe sahip bireylerin yetiştirilmesidir (K24).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Ortaokullarında milli ve dini değerler eğitiminin birlikte verilmesinden dolayı öğrenciyi İmam Hatip Ortaokuluna kaydettiğini ifade etmiştir.

*Ahlaklı, milli ve manevi değerlerini bilen bir insan olarak yetişmesini önemseydiğim için İHO'ya kayıt yaptırdım (K25)*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin milli ve dini değerler eğitimi almış bir birey olabilmesi için öğrenciyi İmam Hatip Ortaokuluna kaydettirdiğini ifade etmiştir.

*Çocuğumuzu İmam Hatip Ortaokuluna kayıt yaptırırken önceliğimiz dini bilgileri kaynağından doğru bir şekilde öğrenmesi, pozitif bilimlerin yanında İslami ilimleri de öğrenmesi ve tatbik etmesi, ailesi olarak tamamlayamadığımız maneviyatın tamamlanabilmesi (K26).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin pozitif bilimler yanında dini eğitimini doğru ve düzgün bir şekilde alabilmesi için öğrenciyi İmam Hatip Okuluna kayıt yaptırdığını ifade etmiştir.

*Birinci önceliğimiz dinini ve ahlaki kurallarının bütünü en iyi şekilde öğrenip hayatına yansıtması, özümsemesi olmuştur (K27).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin dini eğitimini almış ve bu eğitimi hayatına yansıtmış bir birey olabilmesi için öğrenciyi İmam Hatip Okuluna kayıt yaptırdığını ifade etmiştir.

#### **4.2.1.5.Karma Okullar Yerine Ayrı Okul Olduğu İçin**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri karma okullarda eğitim ortamının verimli olmadığını ve bu sebeple öğrenciyi İmam Hatip Ortaokuluna kayıt yaptırdığını ifade etmiştir.

*Veliyim ama aynı zamanda bir ortaokul öğretmeniyim. Yıllarca karma okullarda çalıştım. Özellikle erkek öğrencilerin kaba ve küfürlü konuşmalarına çok şahit oldum. Bu beni hep rahatsız edirdi. Milli ve dini konularda temayülümüz ile kızımın bir kız okulunda okuma tercihi de bizi İmam Hatip Ortaokuluna yöneltti (K22).*

*Öncelikle kız çocuğu olmanın verdiği hassasiyetle, İslami değerlerin bu okulda daha iyi olabileceğini düşünerek kızımı bu okula kaydettirdim.*

*Çünkü bende bir imam hatipli olarak bu okullardan çok şey kazandım (K28).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri kendisinin de İmam Hatip Okullarında eğitim aldığını belirterek öğrencinin İmam Hatip Ortaokulunda daha iyi eğitim alabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

#### **4.2.2.Velilerin Okuldan Beklentileri**

##### **4.2.2.1.Konferanslar Verilmelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrenciler için okullarda günlük yaşamda ortaya çıkan güncel konuları hedef alan eğitim seminerleri düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Çocukların günlük hayattaki haber ve yaşamdan bilgileri olması adına konferans tarzında bilgilendirmeler yapılabilir. Günümüzde bir yandan şiddet ve terör olayları bir yandan da hırsızlık, rüşvet, yolsuzluk gibi olaylar arttı. Bu durum insanların hayatını tehdit etmekte. Diğer yandan da maddiyata gereğinden fazla önem verilmesi inanç değerlerinin arka plana atılmasına neden olmaktadır. Çocuklarımızı bu konuda düzenli olarak bilgilendirmek için konusunda uzman kişiler tarafından seminerler verilebilir (K16).*

*Özellikle milli ve manevi değerler kazandırma noktasında bir kere ben ne yapılması gerektiği değil de ne yapılmaması gerektiğini söyleyeyim. Özellikle ben bu çağın çocuklarına hamaset yapılmamasını istiyorum. Yani öğrencinin gaza getirilmesini ve coşturulmasını istemiyorum. Çünkü artık internet çağındayız. Çocuklar kendilerini gerçekleştirmek ve birey olarak kabul ettirmek istiyor. Bu da çok erken dönemlerde olmuyor. Bu söylediğim dönem İHO dönemine denk geliyor. Çünkü yarın bu çocuklara gelecek sorular artık her İmam Hatipli bir hocadır bakış açısıyla gelecek sorulardır. Her İmam Hatipli toplumda dinle ilgili bilgiyi en iyi bilendir. Ama aynı zamanda yeni bir iddia ortaya koyuyor İmam Hatipliler. Fen Bilimleri ve diğer alanlarda bir iddiası var İmam Hatiplilerin. Bu alanlarda geri kalmak da istenmiyor. O anlamda her şeyi yerli yerinde ve dengeli bir şekilde yaparsak çift kanatlı bir kuşun uçabileceğini bilirsek herhalde daha anlamlı bir cümle olur (K17).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri çocukların isteklerine ve düşüncelerine karşı ters gidilmemesi gerektiğini, çocukların kendilerini kanıtlamaya çalıştığı dönemde onların kendilerini ortaya çıkarmasına yardım edilmesi gerektiğini ve çocukların fen

bilimleri ve dini bilgileri dengeli ve verimli bir şekilde öğrenmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.2.2.Dini Öğretici Faaliyetler Yapılması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin milli ve dini değerleri kazanabileceği faaliyetlerin düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

*Mübarek gün ve geceler konusunda çocukların bilinçlendirilmesi gerekir. Ahlaki değerleri konu edinen seminerlerin düzenlenmeli. Namaz ve tesettür ile ilgili özendirici etkinliklerin yapılmalı ve okullarda okuma grupları oluşturulmalı. Ayrıca milli şairlerimizin şiirleri ezberletilmelidir (K18).*

*Namaz ve Kur'an-ı Kerimi anlama konusunda bilinç kazandıracak faaliyetler yapılmasını isterim. Milli değerlerimizin anlaşılması için geziler düzenlenebilir. Tarihimizdeki Müslüman şahsiyetlerin biyografi çalışmaları yapılabilir (K25).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri milli ve dini değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için sosyokültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir.

*Çocuklarımıza yaratılış gayesi en iyi şekilde öğretilmeli. Ümmet bilincini, vatanperverliği en güzel şekilde öğrenmeleri için mutlaka sahabe ve örnek şahsiyetlerin hayatları okutulmalı ve anlatılmalı. Manevi yönleri olan tarihi yerler gezdirilmeli (K23).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin manevi değerlerini daha iyi öğrenebilmeleri için öğrencilere rol model olacak önemli dini şahsiyetlerin tanıtılması gerektiği ifade edilmiştir.

#### **4.2.2.3.Okul Dışı Etkinlikler Düzenlenmesi**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin milli ve dini değerlerini kazanabilmesi için okul içinde etkinlikler düzenlenmeli ve bu değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için öğrencilere örnek olabilecek kişilerin okullara getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğrencilerin sorumluluk duygularını geliştirmesi, verilen eğitimin yaşam biçimi haline dönüşmesi, yalnız okul içi etkinlikler değil okul dışı ve aileye yönelik etkinlikler de verilebilir. Ayın manevi değerleri belirlenip veliler bilgilendirilebilir. Ayın öğrencisi seçilerek panoda ilan edilebilir. Örnek kişiler okula davet edilerek teşvik edilebilir (K19).*

*Özel günlere özel yapılan etkinlikler. Milli manevi değeri olan şahsiyetleri anmak, yarışmalar düzenlemek, öğrencilerle birlikte kompozisyon şiir tiyatro gibi kültürel etkinliklerde bulunmak. Manevi değerlerin alışkanlık haline gelmesi adına veli öğretmen ve öğrencilerin koordinasyonu ve okulun teşvik ve motivasyonu önemlidir. Milli ve manevi değerleri kazandırma adına ulusal ve uluslararası projelere katılmak gerekir (K20).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin milli ve manevi değerlerini kazanabilmesi için sosyokültürel aktivitelerin yapılması gerektiği ve hazırlanan projelerle bu kültürel aktivitelere destek olunması gerektiği ifade edilmiştir.

*İmam Hatip Okulları gerekli çalışmaların çoğunu yapıyor. Sosyal çalışmalar ve etkinlikler artabilir (K24).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarında birçok çalışmanın yapıldığını ancak sosyal çalışmaların artabileceğini ifade etmiştir.

*Ailelerin de dahil edildiği öğrencilerin yaparak ve yaşayarak uygulayabilecekleri faaliyetler yapılabilir. Tarihi mekanlara, müzelere ve camilere ziyaretler düzenlenebilir. Çocukların yardım faaliyetlerine doğrudan katılımı sağlanabilir. Haftanın belirli günleri bir aya gelinerek namaz kılınabilir. Huzur evleri, yetiştirme yurtları ziyaret edilebilir. Ayın öğrencisi ve örnek davranışlarda bulunan öğrenciler seçilerek isimleri ve fotoğrafları panolarda sergilenebilir. Değerlerimiz ile ilgili hikaye, anı ve kıssalar derslerde öğrencilerle paylaşılabilir (K26).*

Katılımcılardan biriyle yapılan görüşmede öğrencilerin öğrendiği milli ve manevi değerleri uygulayabileceği aktivitelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu aktivitelere velilerinde dahil edilmesinin öğrenciyi teşvik edici bir durum olduğu belirtilmiştir.

#### **4.2.2.4.Öğretmenlerin Örnek Olması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiği ifade etmiştir. Ayrıca milli ve manevi değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için aktivitelerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

*Öncelikle idareci ve öğretmenleri tarafından adalet, merhamet, saygı, sevgi bakımından örnek olunması, çocuklarımızın hayra vermeye teşvik edilmesi ve bu yönlerinin daima diri tutulması, Kur'an-ı Kerimi anlayarak okumaya ve yaşantısına yansıtma özendirilmesi, milli ve manevi değerleri*



*önceleyen sosyal faaliyet, gezi, kermes, film, tiyatro, sohbet vb. faaliyetler yapılması gerekir (K21).*

*Bu bir takım çalışmasıdır. Yani derse giren her öğretmen teknik olarak ders vermenin yanında konusuna uygun olarak milli ve manevi değerleri öğrencilere vermeye gayret etmesi gerekir diye düşünüyorum (K28).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin milli ve manevi değerler kazanmasında öğretmenlerin etkin bir rol oynadığını ifade etmiştir.

*Öncelikle öğretmenlerin rol model olması gerekir. Sosyal aktivitelere yer verilmeli. Milli manevi değerleri gündemde tutacak afiş ve posterler kalıcı olarak okulun panolarında sergilenmeli. Öğrenciler küçük organizasyonlarla başlayıp sonradan büyütebilecekleri faaliyetlerde bizzat yer almalı, sadece sözde ve görsel olarak değil içinde bulunarak yaparak değerlerin yaşatılması ve içselleştirilmesi sağlanmalıdır (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiğini belirtmiştir.

#### **4.2.2.5.Örnek Şahsiyetler Tanıtılabilir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri milli ve manevi değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmaların yapılabileceğini ifade etmiştir.

*Milli ve manevi değerleri işleyen tiyatro, drama çalışmaları yapılabilir. Hat, ebru gibi sanatsal alanlarda kurslar açılabilir. Milli ve manevi şahsiyetleri tanıtıcı anma programları, şiir dinletileri düzenlenebilir. Ayrıca duvar gazetesi veya dergi çıkarma gibi etkinlikler yapılabilir. Bu saydıklarımın bir kısmı okulumuzda yapılmaktadır (K22).*

*Değerler eğitimi çerçevesinde örnek şahsiyetlerle öğrenciler buluşturulmalıdır. Vefat etmiş manevi büyüklerimizin şahsiyetleri ve mücadeleleri çocuklarımıza onların anlayabileceği düzeyde anlatılmalıdır (K27).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilere değerler eğitimi verilirken öğrencilere rol model olabilecek önemli şahsiyetlerin eğitime dahil edilebileceğini belirtmiştir.

*Özellikle meslek dersi hocalarının derslerle ilgili teşvik edici olması ve çocukları yönlendirmelerinin etkili olacağını düşünüyorum (K29).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencileri teşvik etmesi ve yönlendirmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir.

### **4.2.3.Çocuklara Yaşam Berileri Kazdırmaya İlişkin Düşünceler**

#### **4.2.3.1.Öğrencilerin Yetenek Alanları Tespit Edilmelidir**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin yetenekleri keşfedilerek öğrenciler için çeşitli aktivitelerin yapılabileceğini ifade etmiştir.

*Öğrencilerimizin sözel, sayısal, bilişim, sanatsal ve sportif yeteneklerini keşfetmeye ve geliştirmeye yönelik çalışmalar için öğretmenlerden oluşan bir grup kurularak onlara destek olunabilir (K16).*

*Evet çok güzel bir soru. Sosyal ve kültürel aktivitelerin faaliyetlerin merkezde olduğu bir okul benim en büyük hayalimdir. Ben de bir eğitimciyim. Çocuk sadece akademik bir eğitime tabi tutulmamalı. Osmanlıda Enderun mantığıyla veya eski sistem mantığıyla baktığımızda eskiden eğitimin adlandırılması bakımından, ahlak derslerini içeren, terbiye derslerini içeren, bir takım sorumluluklar içeren, erdemi içeren fazileti içeren faaliyetler, yardım faaliyetleri, sosyal sorumluluk faaliyetleri olabilir. Bunun yanı sıra çocuğun kendi yaş sınırına göre büyümüşte küçülmüşü hiç zorlanmaya gerek yok ama bu son zamanlarda çok fazlaca yapılmaya başlandı. Çocuğun kendi yaş dilimine göre ondan beklenmesi gerekenleri yapması, yaparak öğrenmesi bence en idealidir. Sadece bilgiye sapanarak öğrencilerin yetiştirilemeyeceği ki bu dil eğitiminde de böyledir din eğitiminde de öyledir. Fen eğitiminde de böyledir. Fen laboratuvarında öğrenilirse dinde camide öğrenilir. Çocuklar namaz kılmayı görerek öğrenmezse, kitaptan öğrenirse etkili bir öğrenme geçirmezler. Ama merkezlerde kültürel faaliyetlerin olması gerekir diye düşünüyorum. Bu edebiyat olur, aktivite olur, sinema olur, kısa film çekme olur (K17).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri sosyokültürel aktivitelerin okulun eğitim siteminin ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini, eski eğitim sitemindeki gibi fen bilimleri eğitiminin laboratuvar, okullarında dini eğitimlerin ise camilerde verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca çocukları dini ve milli sorumluluklarını öğrenebileceği çalışmaların yapılmış gerektiğini ifade etmiştir.

*Çocuğun ilgi ve yeteneği göz önünde bulundurularak yönlendirme ve rehberlik yapılmalı. Sanat etkinliklerine yöneltilmeli. Spor alanında yeteneğe göre yönlendirilmeli. Hayatın içerisinde karşılaşılabilecek durumlara göre tedbir olabilecek beceriler kazandırılmalı. Akran*

*etkileşiminden istifade ederek ortak bir paylaşım gerçekleştirilmelidir (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri çocuğun yetenekleri belirlenerek bu yeteneklerini geliştirebilecekleri çalışmalara yönlendirilmelerinin önemli olduğunu ifade etmiştir.

#### **4.2.3.2.Sanat Çalışmaları Yapılması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirebileceği aktivitelerin yapılması ve bu aktivitelerin sürekli olarak gerçekleşebilmesi için atölyeler kurulması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okulumuza klasik sanatların tanıtıldığı bir atölye kurulmasını, özellikle kız çocuklarına yönelik el işleri becerilerinin geliştirilmesini, çocukların daha rahat edebileceği bir spor salonunun inşa edilmesini isterim (K18).*

*Okulun kız okulu olması sebebiyle çocukların okul dışında ve ileriki zamanlarda ihtiyaç duyacakları el işi dersleri verilebilir. Patates soyma yarışması gibi etkinliklerle çocukların el becerileri geliştirilebilir (K19).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin el becerilerini geliştirebileceği aktivitelerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.3.3.Kişisel Gelişimler Desteklenmeli**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için öğretmenlerin rehberlik etmesi gerektiğini ve öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarına uygulayabilmesi için öğretmenlerin öğrencilere destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

*İlköğretimin ikinci devresinde edinilmesi gereken yaşam becerilerinden bazıları kendini tanıma, iletişim becerilerinin olumsuz durumlarını sakince yönetebilme, karar verme, kendini ortaya koyma, özgüven sayılabilir. Yaşam becerilerinin sağlıklı oluşabilmesi için öğrenciler desteklenmeli. Okul bu becerileri teorik olarak öğrencilere anlatmalı sonrasında bunları hayatına yansıtmaya çalışan öğrencilere yardımcı olunmalı. İdare, öğretmen, öğrenci çalışanlar vb. okulda çocuk için saygın bir ortam olmalı. Fiziksel ve manevi şiddet ortamının oluşması önlenmeli (K20).*

*Adabı muaşeret dersleri verilmeli. Kamplara götürülmeli. İlk yardım eğitimi verilmeli. Kendini savunma becerisi kazanabileceği spor dersleri verilmeli.*

*Zaman yönetimiyle ilgili etkinlikler yapılabilir. Toplu iletişim araçlarıyla gezi faaliyetleri yapılarak buralarda kitap okuma, yaşlılara yer verme gibi nezaket kuralları uygulamalı gösterilebilir (K26).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencinin sosyokültürel faaliyetlere katılımı sağlanarak toplumsal değerleri kazanmasının sağlanabileceğini ifade etmiştir.

*Okulun içinde yapılan programlarda mümkün olduğunca her öğrenciye görev verilerek, öğrencinin kendini ifade etme yeteneğinin, özgüveninin gelişmesine katkı sağlanmalıdır. Ayrıca kulüp çalışmaları ile öğrencilerin bir proje üretilip, bunu başlatıp sonuna kadar olan süreçleri organize edebilme becerilerini kazanmalarına katkı sağlanmasını bekliyorum. (K29)*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okul içerisinde öğrencilere sorumluluklar verilerek öğrencilerin hem sorumluluk bilincinin gelişmesi hem de öğrencilerin özgüven kazanmalarına yardımcı olunabileceğini ifade etmiştir.

#### **4.2.3.4.Sınıf İçi ve Okul İçinde Grup Çalışmaları**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okul içinde grup çalışmaları gerçekleştirilerek öğrencilerin hem sosyal hem de el becerilerinin geliştirilebileceğini ifade etmiştir.

*Sınıf içi ve okul içinde grup çalışmaları ile sorumluluk verilmesi, yöneticilik ve önderlik görevi verilmesi. Sınıf başkanlığı, okul başkanlığı, nöbet görevi vb. el becerisi kazandıracak işlerin yaptırılması. Bir müzik aleti çalabilme becerisinin kazandırılması. Atölye çalışmaları ile ebru, resim, tezhip çalışmalarının yapılması. Çeşitli spor dallarının birinde öğrencilerin gelişim göstermesi. Satranç, akıl oyunları vb. alanlarda çalışmalar yapılması öğrencinin sosyal gelişimine büyük katkı sağlayacaktır (K21).*

#### **4.2.3.5.Pratik Çalışmalar Yapılmalı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerle pratik çalışmalar yapılarak öğrencilerin toplumsal yaşam konusunda deneyimlerinin artırılmasının sağlanabileceğini ifade etmiştir.

*Günlük hayatta karşılaşılabileceği problemlerle ilgili pratik çalışmalar yapılabilir, belediye veya kaymakamlık gibi yerlere ziyaretler düzenlenerek işleyişler hakkında öğrenciler bilgilendirilebilir. Demokratik hayatı önemsemek için okulda daha demokratik işleyişlere önem verilebilir. Okul*

*meclis sistemi daha aktif kullanılabilir. Bir şekilde ifade edilmeler sağlanmalıdır (K22).*

*Okulların sadece ders anlatılan, başka bir şey yapılmayan bir kurum olduğunu düşünmüyorum. Çocuk hayatının bir evresini burada geçirmektedir. Yani hayatın içindedir. Dolayısıyla hayatın özellikle günümüzde birçok etkileyici unsurlarıyla öğrenci karşılaşmakta bunlara karşı ilgi göstermektedir. Öğrencilere okulda özellikle de bu yaşlarda temizlik, konuşma, saygı, sevgi gibi becerilerin, değerlerin kazandırılması önem arz etmektedir. Beceriler, davranışlar tekrar edildikçe karaktere dönüşmektedir (K28).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin zamanının büyük bir bölümünü okulda geçirdiğini ve okulda öğrencilerin kişisel becerilerini kazanmada oldukça büyük önem arz ettiğine değinmiş ve okullarda öğrencilerin sevgi, saygı, temizlik gibi konularda eğitilmesi gerektiğini belirtmiştir.

#### **4.2.3.6.Sosyal Etkinliklerin Çeşitlendirilmesi**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okullarda öğrencilere yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin daha fazla çeşitlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Sosyal etkinliklerin çeşitlendirilmeli, değerler eğitimi verilmeli, paylaşmanın ve yardımlaşmanın önemi öğretilmeli. Çocuklarımıza günümüzdeki sosyal medyanın zararları ciddi manada öğretilmeli. Örnek alabilecekleri model şahısların hayatları mutlaka okutulmalı (K23).*

*Okul dışı faaliyetlere yer verilmeli. Proje odaklı grup çalışmaları yapılabilir. Farklı konularda münazaralar yapılabilir. Etkili hitabet ve diksiyon konularında eğitim verilebilir (K25).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin farklı beceriler kazanabileceği aktivitelerin gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.3.7.Kitap Okutulması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin milli ve dini değerlere bağlılığını arttıracak kitapların okutulması gerektiğini ifade etmiştir.

*Manevi değeri yüksek kitapları okumalarının artırılması ve sohbet kıvamında milli manevi temaların, tarihimizin aktarılması faydalı olur (K24).*

*Hayata dair sorumluluk bilincini her daim zinde tutacak ufak sorumluluklar vererek bunları takip etme, örneğin kütüphanedeki kitapların ve raflarının temizliği ve tasnifini yapmaları, okul mescidini temizlemeleri, sınıflarında varsa kırık bir çerçeveyi tamir etmeleri gerekir (K27).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin sorumluluk sahibi bir birey olabilmesi için okullarda öğrencilere sorumluluklar verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

#### **4.2.4.Akademik Başarı**

##### **4.2.4.1.Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin başarılı olabilmesi için derslerini ve öğretmenini sevmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenin, öğrencinin derse olan ilgisini takip etmesi ve eğer bir sorun varsa detaylı analiz etmesi, derse ilgisiz olan öğrencilerin derse kazandırılması için çalışmalar yapması gerektiğini ifade etmiştir.

*Çocuklarımızın okul başarısını etkileyecek en önemli faktörlerden biri okulunu ve öğretmenini sevmesidir. Eğer çocuk okula sürekli olarak isteksiz gidiyorsa, eve genelde mutsuz ve heyecansız dönüyorsa altında yatan nedenleri sorgulamak önemlidir. Öğrenciye sevdirmek için öğrenme sıkıcı ve zorunlu bir aktivite halinden eğlenceli ve çocuğun hayatıyla ilgili hale getirilebilir. Burada öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Benim gözlemlediğim çocuklar bazı öğretmenlerin derslerine bir an önce gelmesini beklerken bazılarının ise hiç derse gelmemesi için dualar ediyor (K16).*

*Ders başarısının temelinde öğrencinin dersi sevmesi çok etkilidir. Öğrencinin dersi sevmesiyle dersin öğretmenini sevmesi doğru orantılıdır. Yani sevgi olmadan bilgi akışı sağlıklı bir şekilde gerçekleşmemektedir. Bu sebeple öğretmenlerin dersten önce kendilerini sevdirmelerinin daha önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle ortaokul çağındaki öğrenciler için bu durum daha önemlidir (K29).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilerine dersi sevdirmek için çalışmalar yapması gerektiğini ifade etmiştir.

*Ben bir İHO velisiyim, aynı zamanda Lise öğretmeniyim. Benim eğitim anlayışıma göre 20 yıllık öğretmen olduğum için ufakta eğitim anlayışımız olgunlaşsın istiyorum. Bana göre öğretimdeki başarının gerçeği yansıttığını düşünüyorum. Çocuğun ilgisini çekmeyen öğretmen olma ihtimali söz*

*konusu. Çocuğun başarısızlığın sebebi öğretmen olma ihtimali de söz konusudur. Bir öğretmen olarak bunu rahatlıkla kabul edebilirim. Ama çocuğun ders başarısını arttırmak için yapılabilecekler gelince tek bir önerim var. Dersi sevdiren öğretmen başarılı öğretmendir. Sevdirmek öğretmenin işidir. Öğrenmek öğrencinin işidir (K17).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilerin başarısız olma nedenlerini araştırması gerektiğini, bütün öğrencilerin dersi sevmesi için çaba sarf etmesi gerektiği ifade etmiştir. Ayrıca dersini öğrencilere sevdiren öğretmenin başarılı bir öğretmen olduğu vurgulanmıştır.

#### **4.2.4.2. Anketler Düzenlenmeli**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmen ve dersin uyumluluğunun ölçülmesi için anket uygulanabileceğini ifade etmektedir.

*Ders ve öğretmen uyumu ile ilgili anketler düzenlenebilir. Böylece başarı noktasında problem yaşanan durumların ıslahı için çalışmalar yapılabilir (K18).*

*Öğretmenlerimizin bu konuda çocuklarımıza desteklerini görüyorum ve takdir ediyorum. Çocukta sorumluluklar tam oturmuşsa başarıya giden yolda engelleri kendisi de aşacaktır. Okullarda kütüphanenin olmaması büyük eksiklik, sessizce okulda ders çalışabilecekleri bir ortamın oluşturulması ve kitap okuma alışkanlıklarının verilmesi de başarının artırılmasında önemli etkidir (K19).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilere karşı hevesli bir ilgilenmenin takdir edici bir şey olduğunu ifade etmiş ve okulda öğrencilerin ders çalışabileceği ortamların oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır.

*Hafta sonu verilen derslerden çok memnunuz. Biz evde aile olarak çocuğumuza teorik bilgiler vermeye çalıştığımızda çocuk bizi anne baba olarak dinliyor. İdare ve öğretmenler çocukları sınav kaygısı, motivasyon, benlik algısı ve duygusal faktörler konusunda bilgilendirmeli. Her öğrencinin kıymetli bir yanı olduğunu, sınavın her şey olmadığını, sınavda başarılı olamamanın hayatta başarılı olmamak manasına gelmediğini çocuklara hissettirmek lazım (K20).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilere verilen hafta sonu derslerinin çok faydalı olduğunu ve öğretmenlerin öğrencilere akademik başarının her şey olmadığını belirtmeleri gerektiğini ifade etmektedir.

#### **4.2.4.3.Merkezi Sınavlara Hazırlamalı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilerini merkezi sınavlara daha iyi hazırlanabilmeleri için gerekli tedbirleri almaları gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğretmenlerin, merkezi sınavlara yönelik kazanımları derste işlemesi, okul kursu açılarak tamamlayıcı ek çalışmalarının yapılması, öğrencilerin kişisel özelliklerinin farklılığı göz önüne alınarak birebir rehberlik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekir. Rehberlik servisinin daha aktif çalışarak öğrencilere seminer ve faaliyetler düzenlenmesini beklerim (K21).*

#### **4.2.4.4.Ödevler Verilmeli**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilere düzenli olarak ödev verilmesi gerektiğini ve öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanabilmesi için aktiviteler düzenlenebileceğini ifade etmiştir.

*Aşırı olmamak şartıyla düzenli ödevler verilmeli. Ödevler günlük hayatla ilişkilendirilmelidir. Okulumuz yetiştirme kursları açmaktadır. Bu yönde çalışmalar zaten mevcut. Öğrencilere okuma kültürü aşlamak için koridorlara ilginç kitap tasarımları ve güzel bir kütüphane acilen yapılmalıdır (K22).*

*Okulumuzun dersler konusundaki hassasiyetinden memnunum. Sadece konu sonlarında tüm hocalarımızın dersin daha iyi anlaşılacağını sağlayacak sorular vermesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum (K25).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin dersleri daha iyi anlayabilmesi için öğretmenlerin öğrencilere dersi tamamlayıcı sorular vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.4.5.Ahlaki ve İslami Duygu ve Düşüncelerinin Arttırılması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin ahlaki ve dini değerler eğitimini tam bir şekilde alması gerektiğini ve bu bağlamda öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiğini ifade etmektedir.

*Önceliğim ahlaki ve İslami duygu ve düşüncelerinin arttırılması. Ders başarısının artması için ise öncelikle öğretmenlerin çocuklara iyi bir rol model olması gerekir. Yetersiz görülen alanlarda takviye kurslar düzenlenebilir (K23).*



*Maddi olarak veliler tarafından güçlendirilmiş bir okul aile birliği, idare yardımıyla daha profesyonel kurs hizmeti verebilir (K24).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri maddi olarak desteklenen bir okul aile birliğinin öğrencilerin eğitimi için daha fazla kurs düzenleyebileceğini ifade etmiştir.

#### **4.2.4.6.Rehberlik Servisinin Verimli Ders Çalışma Yöntemiyle İlgili Çalışmalar Yapması**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri rehberlik çalışmalarıyla öğrencilerin derse olan ilgisinin artırılması ve öğrencilerin akademik başarıları incelenerek analiz edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

*Rehberlik servisinin verimli ders çalışma yöntemiyle ilgili çalışmalar yapmasını isterim. Meslek derslerinin öğrencilere daha çok sevdirmesi lazım. Okul kurslarının daha verimli hale getirilmesini bekliyorum. (K26).*

*Tüm öğretmenlerimiz kendilerine ayrılmış ders saatini ve zamanı çok iyi kullanarak mutlaka dersi işlemeli. Derste ders dışı konularla zamanı heba etmemeli. Öğrencilerin ihtiyaç duydukları kaynaklara ulaşabilmesi için çaba sarfetmeleri gerekmektedir (K27).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin ders zamanını verimli kullanmaları ve öğrencinin ders için daha fazla kaynağa ulaşmasının desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.4.7.Öğrencilerin Seviyelerine Göre Ders Anlatmak**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin, öğrencilerin seviyelerini tespit ederek seviyelerine göre dersi anlatması ve bütün öğrencilere eşit davranması gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğrencilerin seviyelerinin öğretmenleri tarafından tespit edilmeli ve ona göre dersleri anlatılmalı. Bu hususun dersin öğrenilmesi konusunda önemli bir kriter olduğunu düşünüyorum. Belli zamanlarda yapılan ders tekrarlarının ve deneme sorularının öğrenciyi motive etmede yararlı olduğunu görmekteyim. Yine sınıf içinde öğretmenin sadece bir öğrenciyle ilgilenip ona anlayış göstermesinin ve diğer öğrencilere bu toleransı göstermemesinin düşük başarılı öğrencilerin daha da başarısız olmasına yol açacağını düşünüyorum (K28).*

*Öğretmenlerimiz zamanı verimli kullanma konusunda öğrencilerimize rehberlik etmeli. Yapılacak deneme sınavları ile motivasyonları arttırılmalı. Rehberlik servisi tarafından alanında uzman kişilerin okulda seminer vermeleri sağlanmalıdır (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda öğrencilere yönelik rehberlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi, ders tekrarlarının ve düzenli bir şekilde deneme sınavlarının yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

#### **4.2.5.8.Okuldan Beklenen Ders Dışı Etkinlikler**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin, öğrencilerin kişisel becerilerini geliştirecek, yaşamın gerçeklerini de derse yansıtabilecek ve akademik başarıları da getirebilecek bir eğitim anlayışına sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Öğrencilere sosyal olarak rahat edebilecekleri bir okul ortamının hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır.

*Ders dışı etkinliklerle ilgili olarak, fiziksel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimi destekleyen, akademik çalışmaları destekleyen ve zenginleştiren, zamanı doğru ve etkili kullanmayı öğreten, liderlik ve disiplin gibi kişisel becerilerin hayatın içinde uygulanarak kazandırılması sağlayacak çalışmalar yapılabilir. Çocuğumun okulda mutlu olabilmesi için en önemli faktörlerden biri okulda arkadaşlarıyla mutlu olabilmesi ve sosyal ilişkilerini iyi yönetebilmesidir. Bu ortamı sağlayacak olan da yönetim ve öğretmenlerdir (K16).*

*Tiyatronun sosyal faaliyetlerin merkezinde olması, kısa film çekimi söz konusu olabilir. Aynı zamanda kitap okuma halkalarının oluşturulması, bir de İstanbul diye bir kulüp kurulmalı. Çocuklar zaman zaman İstanbul'u gezmeli, gördüklerini ve öğrendiklerini bir kitaba yazmalı (K17).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin sosyokültürel faaliyetlere katılarak bir anı defteri tutmasının onlara oldukça faydalı olacağını belirtmiştir.

*Klasik sanatların öğretilbileceği kursların açılması (K18).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin kişisel becerilerini geliştirebileceği kursların açılması gerektiğini ifade etmiştir.

*Sportif faaliyetlerin arttırılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Her öğrenciye yüzme öğretilmeli. Yüzme, voleybol ve basketbol müsabakalarının düzenlenmesi, ayrıca sanatsal yönden de çeşitli müzik kursları verilmeli.*

*Örneğin ebru sanatı, hat sanatı, tezhip gibi. Tarihi ve sanatsal geziler arttırılmalıdır (K19).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin daha fazla spor ve müzik faaliyetine katılabilmemesinin gereğine vurgu yapmıştır.

#### **4.2.5.9.Sosyal Faaliyetler Yapılmalı**

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin öğretmenlerle olan ilişkisini geliştirebileceği sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğretmen ve öğrenciler birlikte piknik yapabilirler. Bu etkinlik öğrencilerin öğretmenlere daha kolay ulaşabilmesini sağlar. Ben hocayı rahatsız ediyorum düşüncesi ortadan kalkar. Beraber yapılabilecek diğer etkinlikler. Rehber öğretmenlerin etkin bir şekilde çalışması. Öğretmenlerin öğrencilerle ders dışında bir araya gelmesi, öğrencilerin öğretmenlerini daha iyi tanımasını ve sevmelerini sağlar (K20).*

*Milli ve manevi, tarihi mekanlara geziler düzenlenmeli. Halk kütüphanesinde ders yapılmalı. Değerlerimizi önceleyen tiyatrolar yapılmalı. Sinemalara öğrencilerin götürülmesi, spor müsabakalarının yapılması, sanat, müzik, şiir programlarının yapılması gerekir. Kahvaltılı toplantılar, sohbetler ve kermesler düzenlenmeli (K21).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri milli ve manevi değerlerin daha iyi pekişmesinin önemli olduğunu ve bunun ancak sosyal faaliyetlerle gerçekleşebileceğini ifade etmiştir.

*Çeşitli sportif ve kültürel kurslar olabilir. Ayrıca yaşlarına uygun kültürel geziler yapılabilir. Bizdeki geziler daha çok eğlence amaçlı oluyor (K22).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilere eğitici kursların yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

*Özellikle dini ve kültürel geziler, sportif faaliyetler düzenlenmeli. Çocuklarımız ileride anne olacakları için ev işleri ve yemek becerileri kazandırılmalı. El becerileri geliştirecek kurslar açılmalı (K23).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri, öğrencilerin gelecekte işine yarayabilecek el becerilerinin gelişmesi için aktivitelerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

*Okullar öğrencinin yeteneğine göre ders dışı etkinlikler yapmalı. Okulda gerçekleştirilen sosyal kültürel etkinliklerin öğrencilerin derslerine katkı*

*sağlayacağını düşünüyorum. Her öğrencinin müzik ya da spor gibi bir alanda uzmanlaşması geleceğe yönelik yatırım olacaktır (K24).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri, okulun öğrencilerin yeteneklerini tespit ederek öğrencilere yönelik sportif ve kültürel çalışmaların düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Milli ve manevi değerlerimizi etkileyecek çeşitli geziler yapılabilir. Öğretmenlerle kitap okuma grupları oluşturulabilir. Ayda bir kez birlikte bir kitap okunup ev ziyareti ile kitap sohbeti yapılabilir (K25).*

Görüşme yapılan katılımcılardan bazıları milli ve manevi değerler eğitimini arttıracak çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

*Belediyelerde işbirliği yapılarak okul içinde ya da dışında çocukların kendilerini ifade edebileceği sanatsal faaliyetler yapılabilir. Manevi değerleri anlatan sinema ve tiyatro günleri yapılabilir. Milli ve manevi değerler kazandırma noktasında Çanakkale gezisi düzenlenebilir (K26).*

*Ders dışı etkinlik olarak kitap okuma, yazarlarla buluşturma, milli manevi kültürümüzü tanımalarını sağlamak için gezi programları, zeka geliştirici etkinlikler olmalı. Mesela akıl oyunları etkinlikleri gibi (K27).*

*Kültür gezileri, sinema, tiyatro vb. toplu katılımların olduğu aktiviteler olmalı. Sosyal hizmetler alanında çocukların faaliyetlerde bulunmalarını sağlamak (K28).*

*Sinema tiyatro gibi kültürel etkinliklerin planlı bir şekilde ders dışı etkinlik olarak yürütülmesi öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında sanatsal yönlerinin desteklenmeli, mümkünse her öğrencinin bir müzik aleti çalabilmesine yönelik etkinlikler yapılmalıdır (K29).*

*Tarihi yerlere geziler düzenlenmeli. Bazı günlerin önemine binaen bu günlerle ilgili faaliyetlerde bulunulmalı, ilgili yerlere ziyaretler düzenlenmelidir. Dönemde bir defa dahi olsa öğrenci veli okul dayanışmasını arttıracak piknik veya kermes düzenlenmeli (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri milli ve manevi değerler eğitiminin tam olarak gerçekleşebilmesi için gezi ve sanatsal faaliyetlerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca velilerinde okula katılımını arttırmak için piknik, kermes gibi aktivitelerin düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

#### 4.2.5.10. Diğer Beklentiler

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini öğrenmesi gerektiğini ifade etmiş ve öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanınması için çaba göstermesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğrencilerin kendi aralarında ne yapmak istediklerine kulak vermek, onlara imkan verileceği güvencesini sağlamak okul idaresi ve öğretmenlerin vazifesidir. Çocuğun söylediğinden çok söylemediği daha kıymetlidir. Söyleyemediğini söyletmede eğitimcilerin en büyük vazifesidir. Asıl değerli hazineler yerin altında olanlardır. Asıl olan yerin altında olanı bulmaktır (K17).*

*Oynayabilecekleri, dinlenebilecekleri yeşil alanlar olmalı. Çocukların ihtiyaçları ile birlikte sağlığını önemseyen, düşünen bir kantincilik anlayışı olmalı. Denetimler ve kontroller yapılması lazım. Sadece çocukların şikayetleri ile kantin değerlendirilmemeli. Öğretmenlerin benim çocuğuma her vesile ile dini konularda motivasyon ve teşvik yapmasını çok isterim. Öğrenciler sevdikleri öğretmenlerin uyarılarını anne babanın uyarılarından daha olumlu algılıyor ve değerlendiriyor (K20).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin yemek ihtiyaçlarının giderildiği kantinin düzenli olarak denetlenmesi gerektiğini ve öğretmenlerin öğrencilerini yönlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

*Fiziksel aktivitelerin olduğu beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim. Uygulama bahçesi yapılması, hobi alanlarının olması, kümes hayvanları, tavşanların bahçede beslenmesi. Kitap okumanın teşvik edilmesi gerek. Yarışmalar düzenlenmeli. Okula dergi ve sürekli yayınlar alınmalı. İnternete kontrollü kolay erişim sağlanmalı. Laboratuvar imkanlarının artırılması ve uygulamalı eğitime daha çok yer verilmesi gerekir (K21).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılabilme olanaklarının artırılması ve öğrencilerin her türlü gelişimlerini sağlayacak ortamların oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir.

*Okullarda dilek ve şikayet kutusu olmalı. Çok amaçlı salonumuz olmalı. Özellikle yabancı dil ağırlıklı sınıflarda beden eğitimi, müzik ve resim derslerinin olmaması bir eksikliktir. Bu sınıflardaki öğrenciler akademik derslerin peşinde koşarken beden eğitimi, müzik ve resim derslerinden alacakları kazanımlardan geri kalmaktadırlar (K22).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri okulda dilek ve şikayet kutusunun olması gerektiğini belirtmiş ve yabancı dil ağırlıklı sınıflarda beden eğitimi, müzik, resim gibi derslerin olmamasının eksiklik olduğunu ifade etmiştir.

*Öğretmenler öğrencilere kötü örnek olacak sigara gibi kötü alışkanlıklardan kaçınmalıdırlar. Her çocuğu kendi çocuğu gibi görüp o şekilde eğitmeli. Hiçbir şekilde unutmayalım ki bu çocuklar bize emanet ve gelecek bu çocuklarla şekillenecektir (K23).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrencilere rol model olması ve öğrencilere kötü alışkanlıklar kazandıracak davranışlarda bulunmaması gerektiğini ifade edilmiştir.

*Velilerin de bilinçlendirilmesi lazım. Başarıyı sadece okuldan beklememeleri gerekir. Milli ve manevi değerler günlük yaşamlarda verilirse öğrencilerin kazanımları artacaktır (K24).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilere milli ve manevi değerler eğitimi verilmesinin öğrenciye faydalı olacağını belirtmiştir.

*Önceliğim evladımın dinine, vatanına ve ailesine hayırlı bir insan olarak yetişmesidir. Derslerindeki başarısından memnunuz. Öğretmenlerimiz ile ilgili biraz daha manevi yönden etkin olabilecek çalışmalar yapılabilir diye düşünüyorum (K25).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin, öğrencilerin manevi değerlerini arttıracak çalışmalarda bulunması gerektiğini ifade etmiştir.

*İmam hatip kültürünü tam olarak hissettirerek, öğrencilerin meslek öğretmenleri önderliğinde okul saatleri içerisinde ibadetlerini düzenli yapması ve bunu alışkanlık haline getirme çalışmaları yapılmalı. Peygamberimizin hayatını ezbere bilmekten ziyade bu bilgileri içselleştirip uygulamaya geçirilmesi noktasında çalışmalar yapılabilir. Ayet ve Hadislerin ezberlenmesiyle birlikte içeriği üzerinde de durulmalı (K26).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin okulda öğrendikleri dini bilgileri yaşamına yansıtabileceği çalışmaların yapılması gerektiği ifade etmiştir.

*Birincisi İmam Hatip Ortaokulunda görev yapacak öğretmenlerimizin örnek teşkil etmesi açısından kılık kıyafetlerine mutlaka dikkat etmeleri gerekir. Mümkünse bayan hocaların derse başörtülü girmesi, ayrıca mümkünse*

*imam hatip misyonunun gereği olarak örtünme konusunda bütün çocuklarımızın severek giyeceği bir kıyafet belirlenmelidir (K27).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri İmam Hatip Okullarında derse giren kadın öğretmenlerin örnek teşkil etmesi açısından mümkünse başörtüsü takması gerektiğini ifade etmiştir.

*Öğretmenlerimiz öğrencilere bu okulun üst kimliği olan imam hatiplik şuurunu kazandırma noktasında gayret göstermelidirler (K28).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğrencilerin imam hatip şuurunu kazanmaları gerektiğini ifade etmiştir.

*İmam Hatip Ortaokulunda okulun vizyonu ve misyonu gereği kendine özgü bir kıyafeti olmalıdır. Bu kıyafet zorunlu olmalıdır. Günümüzde velilerin çocukları üzerindeki etkilerinin her geçen gün azaldığı düşünülürse öğrencilere getirilecek olan kıyafet zorunluluğu, başörtüsü takmaları okulun kuruluş amacını gerçekleştirmesine katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde bu okula öğretmen seçiminde merkezden atama yerine vizyon ve misyona uygun öğretmenlerin seçilmesi daha isabetli olacaktır (K29).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri öğretmenlerin öğrenciler üzerinde daha fazla etkili olması gerektiğini ve İmam Hatip Ortaokullarına öğretmen atanırken merkezi atama yerine farklı bir takım kriterler ile görevlendirme sistemine geçilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

*Emeklerinizden dolayı teşekkür ederiz (K30).*

Görüşme yapılan katılımcılardan biri eğitim kurumlarında emeği geçen herkese teşekkür ettiğini ifade etmiştir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **TARTIŞMA VE ÖNERİLER**

#### **5.1.Sonuçlar**

Görüşme yapılan okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen ve velilere açık uçlu sorular sorularak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerle İHO'daki okul kültürü farklılıkları, bu farklılıkların nedenleri, öğretmen, yönetim ve veli beklentileri görüşülmüştür. Araştırma sonucunda iki ana tema belirlenmiştir. Birincisi okul yöneticisi ve öğretmenlerin beklentileri, ikincisi velilerin beklentileridir. Bu ana temalar altında alt temalar oluşturulmuş ve kodlar verilmiştir.

#### **Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri (Ana Tema)**

##### **Velilerin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler**

- Veli Katılımı İle Eğitimin Amaçlarına Ulaşması Kolaylaşır
- Öğrenci Daha Nitelikli Olur
- Veli Eğitime Müdahale Etmemelidir
- Veli Katılımı Yetersizdir
- İHO Velisinin Farklı Beklentileri
- Veli Katılımını Destekleyici Çalışmalar
- Okulun İhtiyaçlarını Karşılama

##### **Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Beklentiler**

- Veliler Çocuklarını Takip Etmelidir
- Veli Çocuğu İHO'ya Hazırlamalıdır
- Okul ile İşbirliği Yapmalıdır
- Veliler Seminerlere Katılmalıdır
- Veliler Sorumluluklarının Farkında Olmalıdır
- Fiziksel İhtiyaçları Karşılmalıdır

##### **İletişim Ve Ahlaki Ve Manevi Gelişim İle İlgili Beklentiler**

- Öğretmenle İletişim
- Okul Faaliyetlerine Katılım
- Projelere Katılım
- Veli Okulu Takip Etmelidir
- Veli Öğrencinin Manevi Gelişimini Takip Etmelidir
- Veliler Çocuklarına Sorumluluk Vermelidir

##### **Vizyon Ve Misyona Ait Beklentiler**

- Ekonomik Katkı
- İşbirliği
- Okula Sahip Çıkmalı



Görüşleri ile Katkı Sağlamalı  
Çocukları ile Zaman Geçirmeli  
İHO'ya Özgü Beklentiler

### **Velilerin Beklentileri (Ana Tema)**

Velilerin Çocuklarını İHO'ya Gönderme Amaçları İle İlgili Beklentiler

İHO Programına Güvenmek  
Çocuğun İmam Hatip Atmosferini Yaşaması İçin  
Dinini Öğrenmesi İçin  
Çocuğumun Ahlaklı Olması İçin  
Karma Okullar Yerine Ayrı Okul Olduğu İçin

Kişisel Gelişim Ve Sosyal Etkinlikler İle İlgili Beklentiler

Konferanslar Verilmelidir  
Dini Öğretici Faaliyetler Yapılması  
Okul Dışı Etkinlikler Düzenlenmesi  
Öğretmenlerin Örnek Olması  
Örnek Şahsiyetler Tanıtılabilir  
Çocuklara Yaşam Becerileri Kazdırılmalı  
Öğrencilerin Yetenek Alanları Tespit Edilmelidir  
Sanat Çalışmaları Yapılması  
Kişisel Gelişimler Desteklenmeli  
Sınıf İçi ve Okul İçinde Grup Çalışmaları  
Pratik Çalışmalar Yapılmalı  
Sosyal Etkinliklerin Çeşitlendirilmesi  
Kitap Okutulması

Akademik Başarı İle İlgili Beklentiler

Okulunu ve Öğretmenini Sevmeli  
Anketler Düzenlenmeli  
Merkezi Sınavlara Hazırlamalı  
Ödevler Verilmeli  
Ahlaki ve İslami Duygu Ve Düşüncelerinin Arttırılması  
Rehberlik Servisinin Verimli Ders Çalışma Yöntemiyle İlgili Çalışmalar  
Yapması  
Öğrencilerin Seviyelerine Göre Ders Anlatmak  
Okuldan Beklenen Ders Dışı Etkinlikler  
Sosyal Faaliyetler Yapılmalı

## **5.2. Tartışma**

Araştırma sonuçlarına ilişkin ilgili araştırmalar bağlamında tartışmalar aşağıda verilmiştir.

### **5.2.1.Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri**

Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda belirlenen ilk ana tema “Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Beklentileri olmuştur. Aşağıda bu ana tema altında yer alan temalara ve kodlara ilişkin sonuçların tartışmasına yer verilmiştir.

#### **5.2.1.1.Velinin Okula Katılımı İle İlgili Beklentiler**

Görüşmeler sonucunda velilerin okula katılımı ile eğitimin amaçlarına ulaşmasının daha kolay olacağı, velilerin okulun demokratik bir şekilde yönetilmesinde önemli rol oynadığı, velilerin okulun işleyişine dışarıdan bakabildikleri için okulun eksiklerinin fark edilmesini sağladığı, velilerin okulların karar mekanizmasına dahil edildiği müddetçe okula kaynak sağlayabilecekleri ve veli katılımının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca veli, öğretmen ve okul idaresinin uyumlu olmasının eğitimin verimliliğine olumlu yansıtacağı, velinin okula katılımının düzenli olarak gerçekleşmesi gerektiği ve bu katılımın gerçekleşmesi sonucunda okulda eğitim gören öğrencinin okulda velisini gördüğünde sorumluluk bilincinin artacağı, velilerin öğrencilerin ödev ve sınavları hakkında bilgi sahibi olmalarının, öğrencilerin davranışlarını ve duygu değişimlerini yakından takip etmelerinin önemli olduğu ve ailesi okula katılım göstermeyen öğrencilerin katılım gösteren öğrencilere göre daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bulgulara benzer şekilde ebeveyn beklentileri, öğrenci başarısı ve okuldan ayrılma konularının birleşimi, sonuçların toplumsal olmasının yanı sıra kişisel olduğu ifade edilmiştir. Ampirik kanıtlar, ebeveyn sosyo-ekonomik durumunun ve eğitim seviyesinin öğrenci başarısında doğrudan bir rol oynadığını göstermektedir (Neuenschwander, Vida, Garrett ve Eccles, 2007). Çocuklarına yeterli kaynak sağlayan ebeveynler, çocuklarına, ebeveynleri bu ek imkânları maddi olarak sağlayamayan akranlarına karşı bir avantaj sağlar (Phillipson, 2010).

Görüşme yapılan okul müdürlerinden biri velilerin okula katılım gösterme konusunda yanlış algılarının olduğu ve velilerin okula katılım gösterirken eğitimi okula

ve öğretmene bırakması gerektiğini vurgulamıştır. Görüşme yapılan müdür yardımcılarında bir ise velilerin katılımcı olma konusunda yanlış kanılarının olduğu ve velilerin okula katılımcı olmaktan kendi çocuğunun eğitimini ve bu eğitimi veren öğretmenin yanlışlarının tespitinin gerçekleşmesi olarak algıladığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan okul müdürlerinden biri velilerin okula yeterli düzeyde katılmadığını, velilerin çocuklarını okula gönderdikten sonra çocuğun takibini gerçekleştirmediğini ve çocuğun bütün sorumluluklarını okula yüklediğini ifade edilmiştir. Velilerin okula katılımının sadece öğretmenlerin daveti ya da veli toplantısı ile sınırlı kaldığı, veli toplantılarına yeterli seviyede velinin katılmadığı ve toplantıya başarılı öğrencilerin velileri gelirken başarısız öğrencilerin velilerinin gelmediği, velilerin okula katılım gösterme konusunda ilgisiz kaldıkları, okulda bir sorun meydana gelmediği müddetçe okulla irtibatla bulunmadıkları ve okulda onlar adına yapılan eğitim seminerlerine dahi katılım göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme yapılan okul müdürlerinden biri günümüz velilerinin okuldan çok şey beklediği ancak bu beklentilerin karşılanması konusunda, velilerin okula ne maddi ne de manevi olarak hiçbir destekte bulunmadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca velilerin okula destek sağlamaları durumunda istenilen hedeflerin gerçekleşeceği vurgulanmıştır. Görüşme yapılan okul müdürlerinden biri imam hatipte öğrencisi olan velilerin diğer okulların velilerine kıyasla okuldan beklentilerinin daha çok olduğunu, velilerin öğrencinin ahlaki gelişimi ve eğitimi konusunda bütün sorumluluğu okula yaktığını ve velilerin okuldan büyük beklentileri olmasına rağmen okula gerekli desteği sağlamadıklarını ifade etmiştir. Velilerin çocuklarını okula kaydettikten sonra, çocuğun dini ve ahlaki eğitiminin hızlı bir şekilde okul tarafından gerçekleştirileceği düşüncesine kapıldığı ve bunun devamında velilerin okuldan ve çocuklardan çok şey beklediği ifade edilmiştir. Ayrıca velilerin yüksek beklenti içerisinde olmalarına rağmen çocuklarına ve okula gerekli desteği vermedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarının yetiştirilmesi sırasında çocuklarına aktardıklarının önemli olduğu ifade edilmektedir (Butler, Giuliano ve Guiso, 2012). Ebeveynler, etkileşimli sosyalleşmeleri yoluyla çocuklarına idealleri, tutumları ve hedefleri aşılama çalışmaktadırlar (Ladd ve Pettit, 2002). Öğrenci beklentilerinin ebeveynlerinin eğitime yönelik tutumlarından doğrudan etkilendiğini göstermiştir (Neuenschwander ve diğ, 2007).

Görüşme yapılan müdür yardımcılardan bazıları velilerin eğitim öğretim faaliyetlerinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu vurgulayarak, velilerin okula katılımlarının artması amacıyla velilere yönelik birçok çalışma gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Bunun yanında okulun gerçekleştirdiği organizasyonlara velilerin katılım göstermesiyle birlikte öğrenci ve öğretmenler arasındaki bağın kuvvetleneceği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kişisel gelişimlerinin ve eğitimlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için velilerin ve okulların birlikte çalışması gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan çocuklara verilen asıl eğitimin aile içerisinde verildiği vurgulanmıştır.

Ebeveynlerin akademik başarıda bir artış görebilmesi için çocuklarına eğitim değerleri yerleştirmeleri gerekir. Ebeveynlerin eğitimsel değer algıları çoğu zaman çocuğun başarısını etkiler (Bowen, Rose, Powers ve Glennie, 2008). Chen ve Gregory (2009), çocukların daha yüksek not ortalaması elde ettiklerini ve ebeveynlerin beklentilerinin yüksek olduğu durumlarda daha akademik olarak meşgul olduklarını bulmuşlardır. Rutchick'e (2009) göre ebeveyn beklentileri de çocukların beklentilerini etkilemiştir.

Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenlerden bazıları velilerin okula katılımı sayesinde dezavantaj yaratacak durumların ortadan kaldırıldığını ve eğitim sürecinin daha verimli bir şekilde gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra velilerin eğitim sürecine daha iyi dahil olabilmesi için velilerin eğitim görmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu sonuca benzer şekilde eğer ebeveynler üniversiteye gitmediyse, çocukları için üniversiteye geçiş desteği sağlayamadıklarını varsayılmaktadır (Yazedjian, Toews & Navarro, 2009). Yüksek düzeyde bir ebeveyn eğitiminin öğrencilerin akademik başarıları ve başarıya yönelik tutumlarıyla ilişkilendirilmesi beklenmektedir (Dubow ve Huesman, 2009). Eccles'e (2005) göre, eğitim, gelir ve meslek gibi ebeveyn özellikleri, bir çocuğun değerlerinin gelişimini ve belirli davranış ve faaliyetlere katılımını etkilemiştir. Wilson, Smeeding ve Haveman (2007), ebeveynlerin eğitim seviyelerinin, öğrencilerin başardıklarıyla büyük ölçüde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan çok sayıda ebeveynin, çocuklar için yüksek beklentiler belirlediğine inanılmaktadır, çünkü başarı için gereken olanakları sağlayabilirler. Neuenschwander ve diğ. (2007) ayrıca, parasal ve sosyal kaynaklarının daha büyük olduğu evlerde yetişen çocukların akademik olarak daha iyi performans gösterdiğini öne

sürmüştür. Nicholas-Omoregbe (2010), ebeveyn eğitiminin öğrenci başarısını etkilediği teorisine katkıda bulunmuştur.

Görüşme yapılan öğretmenlerden biri velilerin okul aile birliği gibi kuruluşlar vasıtasıyla okula katılım göstermesinin ve okulun karar mekanizmasına dahil olmasının öneminden bahsetmiş ve okula katılım gösteren velilerin okulun ihtiyaçlarının ve eksiklerinin farkına varacağından dolayı okula daha fazla maddi ve manevi destek sağlayacaklarını ifade etmiştir. Okantey (2008) aynı zamanda ailenin öğrencilerin yaşamları ve çıktıları üzerinde en büyük etken olduğuna inanmaktadır.

### **5.2.1.2.Velilerin Sorumlulukları İle İlgili Beklentiler**

Görüşme yapılan okul müdürlerinden bazıları velilerin öğrencilerin kayıtlarından itibaren hem öğrenciye hem de okula destek olması gerektiğini ifade ederek okuldaki meslek dersleri yüzünden imam hatipler zor algısının öğrenciler üzerinde baskı yapmasını engelleyici tedbirler alıp öğrenciyi okula hazırlaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca veliler tarafından evde öğrenciye verilen davranış eğitiminin büyük öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Velilerin öğrencilerin dersleri ve eğitimleri konusunda bilgi sahibi olması, öğrencilerle evde iletişime geçerek okulda verilen eğitime destek olmaları ve okul kararlarına katılım göstermesi gerektiği ifade edilmiştir. Velilerin öğrencilerini İHO'ya akademik eğitiminin yanında dini eğitimin de verilmesi sebebiyle gönderdikleri ancak velilerin okulda verilen dini eğitime destek olmak için evde herhangi bir uygulamada bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Velilerin öğrencilerin okulda öğrendiklerini evde tekrarladıklarından emin olmaları ve öğrencinin evde rahat bir şekilde ders çalışabilmesi için huzurlu bir ortam oluşturmaları gerektiği vurgulanmıştır. Velilerin çocuklarını İHO'ya göndermeden önce onları bu okula psikolojik olarak hazırlamaları, bu hazırlığın İHO'ya başlayan öğrenciler için oldukça önemli olduğu, ayrıca öğrencisini İmam Hatip Okullarına gönderen velinin çocuklarını maddi ve manevi olarak desteklemesi ve sadece öğrencinin değil velilerin de İmam Hatip misyonuna uygun hareket etmesi gerektiği, öğrencilerin okula imam hatip vizyonuna uygun olarak gelmesinin öğrenci ve okulun başarısında büyük öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda imam hatip kültürü diye nitelenen, bu okullara özgü ortak bir kültürden bahsedildiği, diğer okullardan farklı olarak imam hatip okullarında

müfredat kaynaklı farklı bir kültür olduğu görülmüş, velilerin çocuklarına imam hatip okulunu tanıtmadan onları bu okula göndermesinin çocuklarda okuldaki derslere karşı önyargı oluşturmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşme yapılan okul müdürlerinden biri öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerinin verimli bir şekilde gerçekleşebilmesi için velilerin okul ile işbirliği içinde olması, velinin öğrencinin derse genel olarak hazırlık yapmasında öğrenciye ve okula destek olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bulgulara benzer şekilde akademik başarılar, yüksek ebeveyn beklentileri ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Anthony ve Stone, 2010). Bowen, Hopson, Rose ve Glennie'ye (2012) göre, annelerin akademik başarı beklentileri yüksek olan öğrenciler daha düşük okulu bırakma oranları bildirmektedir.

Çocuklar ebeveynleri tarafından teşvik edildiklerinde matematik dersinde kendi yeteneklerine dair daha fazla güven duydukları bulgusuna ulaşılmıştır (Turner, Steward ve Lapan, 2004).

Görüşme yapılan müdür yardımcılarında biri, velinin öğrencinin ihtiyaçlarını çok iyi belirlemesi, öğrencinin eğitime dahil olarak öğrenciye rol model oluşturması ve okuldaki eğitim faaliyetlerine katılarak öğrencilerin eğitime destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenler, ev ortamının ve evde gerçekleştirilen aktivitelerin öğrencilerin eğitiminde oldukça önem arz ettiğini ve evde düzenli olarak eğitimsel aktivitelerin gerçekleştirilmesi gerektiğini, aile ortamının öğrencinin eğitimi için oldukça önemli olduğunu ve aile içerisinde düzenli bir şekilde gerçekleştirilen eğitimsel aktivitelerin öğrencinin ilgi ve yeteneklerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Görüşme yapılan öğretmenlerden biri öğrencinin sağlıklı bir eğitim sürecinden geçebilmesi için velisi tarafından bütün fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini belirtmiş, öğrencinin evde derse hazırlık aşamasından başlanılarak okula ulaşımına kadar geçen bütün zaman dilimlerinde fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği vurgulanmıştır.

### 5.2.1.3.Veliden Beklentiler

Görüşmeler sonucunda velinin öğretmenle işbirliği içerisinde okulda gerçekleştirilen proje ve etkinliklere katılım göstermesinin büyük önem arz ettiği, evde öğrencilere oluşturulan ortamın öneminden bahsedilerek evde oluşturulan ortamın okulda oluşturulan ortama benzemesi gerektiği, ayrıca velilerin öğrencilere sevgi göstermesi gerektiği, okul ile birlikte çalışarak öğrencinin temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği, okulun hedeflerinin veliler tarafından bilinmesi gerektiği, öğrencilerin sosyalleşmesinin ve sosyokültürel aktivitelere katılmasının öğrencinin akademik başarısına katkı sağladığı, velilerin çocuklarına sosyal ve kültürel aktivitelere katılması konusunda destek vermeleri ve okulda gerçekleşen eğitim seminerlerine katılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda velilerin okulda gerçekleşen proje, seminer ve kültürel faaliyetlere katılım göstermesi gerektiği, velilerin okul ile işbirliği içerisinde olarak öğrencinin genel ihtiyaçlarının karşılanması için çaba göstermesi gerektiği, velinin kararlı bir tutum sergileyerek okul ile işbirliği içerisinde olması gerektiği, okulda gerçekleştirilen eğitim çalışmalarının içeriğinden haberdar olarak bu çalışmaları desteklemesi gerektiği ve okulda verilen ahlaki değerler eğitiminin tam olarak öğrenci üzerinde etkili olabilmesi için evde de bu eğitime yönelik aktivitelerin gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri hayata geçirebilmeleri için öğrendiklerini uygulama safhasında velileri tarafından desteklenmeleri gerektiği, velilerin okulda öğrenilen bilgilerden haberdar olarak okulda verilen eğitimin evde de devam etmesi gerektiği, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri pekiştirebilmesi için velilerin evde sağlıklı bir ortam yaratması gerektiği, öğrencinin okulda öğrendiği torik ibadet bilgilerinin evde aile ile birlikte hayata geçirilmesi gerektiği, öğrencilerin sorumluluk sahibi bir birey olabilmesi için velilerin evde öğrencilere sorumluluklar vermesi gerektiği ve velilerin öğrencilerin kendi sorumluluklarını bilerek planlı ve programlı bir şekilde hareket etmesi için öğrenciyi desteklemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

#### **5.2.1.4.Velilerden İstenenler**

Görüşmeler sonucunda okulda gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için velilerin okula maddi destek sağlaması gerektiği, velilerin okulları daha çok destekleyerek öğrencilerin istenilen başarıyı yakalayabilmesi için öğretmenlerle birlikte çalışması gerektiği, öğrencileri en yakından tanıyan kişilerin veliler olduğu ve velilerin öğrenciyi yakından tanıdığı için mutlaka okul ve öğretmen ile işbirliği içerisinde bulunarak öğrencinin eğitimine destek vermesi gerektiği, sağlıklı bir şekilde veli-öğretmen işbirliğinin kurulabilmesi için velilere ve öğretmenlere eğitim verilebileceği, veli-öğretmen ilişkisinin daha rahat gerçekleşebilmesi için velilerin okuldaki aktivitelere katılımının desteklenmesi gerektiği, velilerin projeler ve maddi kaynaklar oluşturarak okula destek vermesi gerektiği, velilerin okul aile birliğine katılım göstererek okulun ihtiyaçlarının giderilmesi için maddi destek olması gerektiği, velilerin okulu eleştirmek, okulun eksiklerini bulup öğretmenleri suçlamak yerine okulun eksiklerinin giderilmesi için öğretmenlerle birlikte çaba sarf etmesi gerektiği, velinin okulda gerçekleşen eğitimden haberdar olarak öğrenciyi motivasyon sağlaması gerektiği, öğrencilerin okulda uygulanan kılık kıyafet zorunluluğu kuralına uyabilmesi için velilerin destek olması gerektiği, velilerin evde elektronik alet kullanımını sınırlandırarak öğrenciyle kaliteli zaman geçirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

#### **5.2.1.5.İHO'ya Özgü Beklentiler**

Görüşmeler sonucunda velilerin İHO'ya özgü farklı beklentiler içerisine girdiği, öğrencilerin ulusal sınavlarda başarılı olabilmesi için velilerin okulda meslek derslerinin yüzeysel verilmesini istedikleri, öğrencilerin okulun kıyafet kurallarına uyabilmesi için velilerin öğrencilere destek olması gerektiği, okulda oluşan imam hatip kültürünün evde de devam etmesi için velilerin öğrencileri teşvik etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Eğitim öğretimin üç temel parçasının olduğu ve bu parçaların veli-öğrenci-okul olduğu vurgulanarak bu parçaların görevlerini eksiksiz yapması gerektiği, bir parça bile eksik çalışırsa eğitim öğretimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşemeyeceği, öğretmenlerin çoğu zaman derslerden feragat ederek öğrencilerde oluşan önyargıları kırmaya uğraştığına dikkat çekilmiştir. Velilerin öğrencilerde oluşan ön yargının giderilmesi için çaba sarf etmeleri gerektiği, velilerin öğrenciden duyduklarıyla öğretmeni ve okul idaresini yargıladığı ve çoğu zaman velilerin öğretmenlere saygı duymadığı, velilerin okulda verilen eğitime destek olarak evde de çocuğun yetişmesi için çaba sarf etmesi gerektiği,



okulda verilen ibadet bilgilerinin öğrenciler tarafından hayata geçirilebilmesi için velilerin çocukları teşvik etmesi gerektiği, velilerin öğretmenlerle kaynaşabilmesi için okulların bir ortam yaratması gerektiği, İmam Hatip Okullarının kendine ait bir müfredata sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

### **5.2.2.Velilerin Beklentileri**

Görüşme yapılan velilerin düşünceleri doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıda tartışılmıştır.

Görüşmeler sonucunda kişisel gelişimini tamamlamış, milli ve dini değerler eğitimi almış bir birey olması için öğrencinin İHO'ya kayıt yaptırıldığı, liseye hazırlık için İHO'ya gönderildiği, İmam hatip Okullarında akademik derslerin yanında dini derslerinde verildiği için İmam Hatip Okullarına gönderildiği, İmam Hatip Okullarının model bir eğitime sahip olduğunu ve İmam Hatip Ortaokullarında dil eğitimiyle beraber dini eğitimin de verilmesinin çocuğun bu okula kayıt yaptırmasında önemli bir rol oynadığı, öğrencinin kendi cinsleriyle birlikte eğitim görmesini ve dini eğitimini iyi bir şekilde almasını istedikleri konusunda velilerin düşünceleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguya benzer şekilde Kuşçu, (2016) araştırmada velilerin çocuklarını İmam-Hatip Lisesine gönderme nedenleri ve İmam-Hatip Liselerinden beklentilerine yön veren etkenler ortaya konmaya çalıştığı çalışma bulgularına dayanılarak velilerin çoğunluğu çocuklarını İmam-Hatip Liselerine kendi istekleri ile gönderdiklerini ifade ederek çocuklarının daha iyi din eğitimi almaları ve ahlaklı olarak yetişmeleri için tercih ettiklerini beyan etmişlerdir. Erkek ve kız öğrenciler bağlamında ise velilerin tercihlerinde farklılık olmadığı saptanmıştır. Erdem (2017) de benzer şekilde imam hatip öğrencileri velisinin okula has farklı beklentiler olduğu be beklentiler arasında milli ve manevi değerlerin öncelikli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Görüşme yapılan velilerden bazıları öğrencinin öğretmenleriyle yakın temaslar kurabilmesi, aldığı eğitim sayesinde ahlaklı, milli ve dini değerlerini bilen bir birey olarak yetiştirilebilmesi için öğrenciye İmam Hatip Okullarını seçtiğini, öğrencinin milli ve dini değerler eğitimi alarak iyi bir birey olabilmesi, dinini öğrenerek ibadetlerini yapan iyi bir kul olmasını istediğini, karma okullarda eğitim ortamının verimli olmadığını ve bu sebeple öğrenciyi İmam Hatip Okullarına kayıt yaptırdığını,

İmam Hatip Okullarında daha iyi eğitim alabileceğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Emiroğlu (2016) Türkiye’de Din Eğitimi Bağlamında İmam Hatip Okulları adlı doktora çalışmasında Şu sonuçlara ulaşmıştır; İHO/İHL okullarına öğrencilerin gönderilmesinde velilerin büyük etkisi vardır. Ancak okula başlayan öğrenci, bu tercihin en doğru tercih olduğuna kanaat getirmektedir. Bu okullara gitmenin asıl maksadı din adamı olmak değildir. Dinini doğru öğrenmek, milli ve manevi değerlerle ülkesine bağlı bireyler olarak yetişebilmektir. Ateş (2016) ise İmam Hatip Lisesi’nde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesi’ni Tercih Nedenleri Ve Beklentileri adlı yüksek lisans tezinde Şu sonuçlara ulaşmıştır: Öğrenciler İHL’ni genellikle kendi istekleriyle tercih etmişlerdir. Ancak onların aileleri de bu okula gelmelerini desteklemektedir. Özellikle kız öğrencilerin bu okulları kendi cinsiyetlerine daha uygun görmekteirler. Bunun sebebi İHL’de dini hassasiyetlerinden dolayı kız erkek ilişkilerinin daha seviyeli olacağının düşünülmesi olabilir.

Görüşmeler sonucunda öğrenciler için okullarda günlük yaşamda ortaya çıkan güncel konuları hedef alan eğitim seminerleri düzenlenmesi gerektiği, çocukların isteklerine ve düşüncelerine karşı ters gidilmemesi gerektiği, çocukların kendilerini kanıtlamaya çalıştığı dönemde onların kendilerini ortaya çıkarmasına yardım edilmesi gerektiği ve çocukların fen bilimleri ve dini bilgileri dengeli ve verimli bir şekilde öğrenmeleri gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Bazı velilerle yapılan görüşeler neticesinde, öğrencilerin milli ve dini değerleri kazanabileceği faaliyetlerin düzenlenmesi gerektiği, milli ve dini değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için sosyokültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği, öğrencilerin manevi değerlerini daha iyi öğrenebilmeleri için onlara rol model olacak önemli dini şahsiyetlerin tanıtılması gerektiği, öğrencilerin milli ve dini değerlerini kazanabilmesi için okul içinde etkinlikler düzenlenebileceği ve bu değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için öğrencilere örnek olabilecek kişilerin okullara getirilmesi gerektiği, hazırlanan projelerle kültürel aktivitelere destek olunması gerektiği, sosyal çalışmaların artırılabilceği, ayrıca bu aktivitelere velilerinde dahil edilmesinin öğrenciyi teşvik edici bir durum olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca milli ve manevi değerlerin daha iyi anlaşılabilmesi için aktivitelerin yapılması gerektiği, öğrencilerin milli ve manevi değerler kazanmasında öğretmenlerin etkin bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Kuşçu (2016) velilerin diğer okullarla ilgili sahip oldukları bilgi ve önyargılar İmam- Hatip Lisesini seçmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Yıldırım (2015) İmam Hatip Liselerinde okul kültürü araştırması sonucunda; İmam Hatip Liselerinin buldukları çevrede iyi bir itibara sahip olmaları toplumdaki bu okullara olan teveccühün bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Öğretmen teknikleri ile öğretim teknikleri ve öğretim stratejilerinin öğrenilmesi beklenmektedir (Holland, 2009). Bu stratejiler, derslerinde eleştirel düşünmeyi veya materyal sunumunu hızlandırabilir. Hollanda'ya göre, öğretmenlerin bir başka beklentisi de öğrenciler, ebeveynler ve diğer öğretmenlerle etkili etkileşim becerilerini öğrenmek ve geliştirmek. Bu yaklaşımın bir örneği, okula öğrenciler veya hatta diğer meslektaşları tarafından getirilen akademik olmayan sorunlarla baş etme hassasiyetine sahip olabilir. Zamanla, müdürler ayrıca öğretmenlerden özerklik ve karar verme kabiliyeti almalarını bekler (Holland, 2009). Sonunda, öğretmenlerin liderlik, işbirliği ve öğrenci başarısı için gerçek bir endişe gösteren kendini yönlendiren profesyoneller olmaları beklenir (Soehner ve Ryan, 2011).

Branch, Hanushek ve Rivkin (2013), ortalama olarak oldukça etkili bir müdürün, yedi aylık öğrenmeye eşdeğer bir öğrenci başarısını artırdığını bildirmiştir. Öğretmenler kendi öğrencilerini doğrudan etkilerken, okul müdürü, hem öğretmenler hem de öğrenci nüfusu için standartlar belirlediği için, bir okuldaki tüm öğrencilerin performansını etkileme potansiyeline sahiptir. Finnigan (2010) beklenti, motivasyon ve performansın birbiriyle ilişkili olduğuna vurgu yapmıştır. Bu görüşe göre, okul müdürleri ile öğretmenler arasında karşılıklı bir ilişkinin sağlanabilir.

Müdürün sorumluluğu, öğretmenleri öğretimi geliştirebilecek yeni eğitim araçları ve stratejileri hakkında bilgilendirmektir. Bu nedenle, öğretmenlerin sınıflarında etkili öğretimi ve öğrenci öğrenmesini teşvik etmek için bu yeni stratejilerden ve araçlardan yararlanmaları beklenmektedir (Vanderhaar, Munoz, Rodosky, 2006).

Görüşmeler sonucunda öğrencilerin yetenekleri keşfedilerek öğrenciler için çeşitli aktivitelerin yapılacağı, sosyokültürel aktivitelerin okulun eğitim sisteminin

ayrılmaz bir parçası olması gerektiği, eski eğitim sitemindeki gibi fen bilimleri eğitiminin laboratuvarlarda, dini eğitimlerin ise camilerde verilmesi gerektiği, çocuğun yetenekleri belirlenerek bu yeteneklerini geliştirebilecekleri çalışmalara yönlendirilmelerinin önemli olduğu, öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için öğretmenlerin rehberlik etmesi gerektiği ve öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarına uygulayabilmesi için öğretmenlerin öğrencilere destek olması gerektiği, okul içerisinde öğrencilere sorumluluklar verilerek öğrencilerin hem sorumluluk bilincinin gelişmesi hem de öğrencilerin özgüven kazanmasında faydalı olabileceği grup çalışmaları gerçekleştirilerek öğrencilerin hem sosyal hem de el becerilerinin gelişmesi sağlanabileceği, öğrencilerle pratik çalışmalar yapılarak öğrencilerin toplumsal yaşam konusunda deneyimlerinin arttırılmasının sağlanabileceği, okullarda öğrencilerin sevgi, saygı, temizlik gibi konularda eğitilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda akademik başarıya vurgu yapılmış, velilerden biri öğrencilerin başarılı olabilmesi için derslerini ve öğretmenini sevmesi gerektiği, ayrıca öğretmen tarafından öğrencinin derse olan ilgisinin takip edilmesi, eğer bir sorun varsa detaylı analiz edilmesi gerektiği ve derse ilgisiz olan öğrencilerin derse kazandırılması için öğretmenlerin çalışmalar yapması gerektiği, öğrencilerin dersi sevmesi için çalışmalar yapması gerektiği, öğrencilerin başarısız olma nedenlerini araştırması gerektiği, bütün öğrencilerin dersi sevmesi için çaba sarf etmesi gerektiği ayrıca dersini öğrencilere sevdiren öğretmenin başarılı bir öğretmen olduğu, öğretmen ve dersin uyumluluğunun ölçülmesi için anket uygulanabileceği, öğretmenlerin öğrencilerle ilgilenmelerinin takdir edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okulda öğrencilerin ders çalışabileceği ortamların oluşturulması gerektiği, öğrencilere verilen hafta sonu derslerinin çok faydalı olduğu ve öğretmenlerin öğrencilere akademik başarının her şey olmadığını belirtmeleri gerektiği, öğrencilerin sınavlara daha iyi hazırlanabilmesi için öğretmenlerin öğrencileri hazırlaması ve deneyimlerini paylaşması gerektiği, öğrencilere düzenli olarak ödev verilmesi gerektiği, öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanabilmesi için aktiviteler düzenlenebileceği, öğrencilerin dersleri daha iyi anlayabilmesi için öğretmenlerin öğrencilere sorular sorması gerektiği, öğrencilerin ahlaki ve dini değerler eğitimini tam bir şekilde alması gerektiği ve bu bağlamda öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmelerde maddi olarak desteklenen bir okul aile birliğinin öğrencilerin eğitimi için daha fazla kurs düzenleyebileceği, rehberlik çalışmalarıyla öğrencilerin derse olan ilgisinin arttırılabileceği, öğrencilerin akademik başarıları incelenerek analiz edilmesi gerektiği, öğretmenlerin ders zamanını verimli kullanmaları ve ders için daha fazla kaynak taramaları gerektiği, öğretmenlerin öğrencilerin seviyelerini tespit ederek öğrencilere göre dersi anlatması ve bütün öğrencilere eşit davranması gerektiği, düzenli bir şekilde deneme sınavların yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerin kişisel becerilerini geliştirecek, yaşamın gerçeklerini de derse yansıtabilecek ve akademik başarıları da getirebilecek bir eğitim anlayışına sahip olmaları ve öğrencilerin okulda sosyal olarak rahat edebileceği bir okul ortamının olması gerektiği, öğrencilerin sosyokültürel faaliyetlere katılarak bir anı defteri tutmasının onlara oldukça faydalı olacağı, öğrencilerin kişisel becerilerini geliştirebileceği kursların açılması gerektiği, öğrencilerin daha fazla sportif faaliyetlere katılabilmesi gerektiği, öğretmenlerle olan ilişkisini geliştirebileceği sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiği milli ve manevi değerlerin daha iyi pekişmesinin önemli olduğu ve bunun ancak sosyal faaliyetlerle gerçekleşebileceği, öğrencilere eğitici kursların yapılması gerektiği, öğrencilerin gelecekte işine yarayabilecek el becerilerinin gelişmesi için aktivitelerin yapılması gerektiği, öğrencilerin yeteneklerini tespit ederek öğrencilere yönelik sportif ve kültürel çalışmaların yapılması gerektiği, milli ve manevi değerler eğitiminin tam olarak gerçekleşebilmesi için gezi ve sanatsal faaliyetlerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karaoğlan (2010), yapmış olduğu çalışmada okul kültürünün yüksek motivasyon ve verimlilik boyutu ile ilgili yüksek motivasyon ve verimliliğin güçlü okul kültürlerinin ayrılmaz bir bileşeni olarak görülmesi gerektiğinin ifade etmiştir. Güçlü okul kültürünün oluştuğu okullarda işbirliği ve güven, olumlu insan ilişkileri ve etkili iletişim gibi yüksek motivasyon ve verimlilik de üst seviyede olacaktır. İşbirliği ve güvenin, etkili iletişimin, olumlu insan ilişkileri ile benzer kültürel öğelerin yüksek olduğu okullarda, okul üyelerinin motivasyon ve verimliliklerinin de yüksek olması doğal bir sonuç olarak düşünölmektedir.

Öğretmenlerin, öğrencilerin duygu ve düşöncelerini öğrenmesi gerektiği, öğrencileri daha iyi tanınması için çaba göstermesi gerektiği, öğrencilerin yemek ihtiyaçlarının giderildiği kantinin düzenli olarak denetlenmesi gerektiği, öğrencilerin

fiziksel aktivitelere katılabilme olanaklarının artırılması ve öğrencilerin her türlü gelişimlerini sağlayacak ortamların oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Okulda dilek ve şikayet kutusunu olması gerektiği belirtilmiş, yabancı dil ağırlıklı sınıflarda müzik, resim gibi derslerin olmamasının eksiklik olduğu, öğretmenlerin öğrencilere rol model olması ve öğrencilere kötü alışkanlıklar kazandıracak davranışlarda bulunmaması gerektiği, öğrencilere milli ve manevi değerler eğitimi verilmesinin öğrenciye faydalı olacağı, öğretmenlerin öğrencilerin manevi değerlerini arttıracak çalışmalarda bulunması gerektiği, öğrencilerin okulda öğrendikleri dini bilgileri yaşamına yansıtabileceği çalışmaların yapılması gerektiği, kadın öğretmenlerin başörtü takması gerektiği, öğrencilerin imam hatip şuurunda yetişmesi gerektiği, İmam Hatip Okullarına öğretmen atanırken atama yerine farklı bir eleme sürecinden geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

DeneySEL kanıtlar, yüksek motivasyona sahip öğrencilerin bile öğretmenler tarafından desteklenip teşvik edildiğinde daha iyi performans gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, çoğu öğrenci daha yüksek beklentilere maruz kaldıklarında zorluğa çıkacaktır (Hinnant ve diğ., 2009). Black'e (2006) göre öğretmenler, öğrencinin akademik gelişiminin temel kolaylaştırıcıları olarak kabul edilir. Rubie-Davis ve diğ. (2010), öğretmen beklentilerinin öğrenci çıktıları üzerinde kapsamlı etkileri olduğu kabul edildiğini belirtmiştir.

### **5.3.Öneriler**

#### **5.3.1.Öğrencilere Öneriler**

1. İmam Hatip ortaokullarının farklı müfredatı olduğu bulgusundan yola çıkarak bu okulları tercih eden öğrencilerin bu bilinçte olmaları, bu okulların özelliğini bilerek gelmeleri ve okulun hedeflerine ulaşmak için gayret etmeleri önerilebilir.

2. Okulun eğitimsel hedefleri içinde yer alan milli ve manevi değerleri kazanması ve hayata aktarmaları önerilebilir.

3. Okul içinde sosyal faaliyetlere katılmaları, okul yönetiminin düzenlediği etkinliklere gönüllü katılmaları önerilebilir.

4. Okul içinde öğretmenleri ile iletişim kurmaktan kaçınmamaları ve derslerine düzenli çalışmalarını önerilebilir.

5. Akran dayanışması ile üst sınıfların daha küçük sınıfta okuyan öğrencilere rehberlik yapması önerilebilir.

#### **5.3.2.Velilere Öneriler**

1. Ebeveynlerin, çocuklarının eğitimsel kazanımlarını etkileme beklentilerinin potansiyelini kabul etmeleri ve bunun akademik başarıyı nasıl etkilediğini anlamaları önemlidir. Bu bağlamda okulun gerçekleştirdiği organizasyonlara velilerin katılım göstermesi önerilebilir.

2. Veli-öğretmen-öğrenci bağlarının kaynaşmasına olanak sağlamak için velilerin okul aile birliklerinde aktif rol alması önerilebilir.

3. Velilerin öğrencilerin okulda öğrendiği teorik ibadet bilgilerini evde hayata geçirmesi için olanak sağlaması gerektiği önerilebilir.

4. Okula dışarıdan bakabilecek bir göz olduğu için, velilerin okulun eksikliklerini tespit ederek öğretmenlere ve okul yöneticilerine iletmesi gerektiği ve öğrencilere verilen eğitimin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için velilerin öğretmenleri ve öğrencileri motive edecek şekilde davranmaları önerilebilir.

5. Eğitim materyalleri eksikliklerinin giderilmesi için velilerin destek olması önerilebilir.

6. Sınıf toplantılarına katılım göstermesinin öğrencinin eğitimi için ne kadar önemli olduğunun farkında olması ve öğretmenin verdiği eğitime olumsuz eleştiriden ziyade öğretmenin başarılı bir şekilde eğitim vermesi için öğretmene destek vermesi önerilebilir.

7. Velinin öğrencinin genel olarak okula yeterli düzeyde hazırlanabilmesi için öğrenciyi maddi ve manevi olarak hazırlaması gerektiği, evde veli tarafından düzenli bir ortam oluşturularak öğrencinin ders çalışmaya ve kitap okumaya özendirilmesi önerilebilir.

### **5.3.3.Öğretmenlere Öneriler**

1.Öğretmenlerin gelecek nesilleri yetiştirmeleri nedeniyle toplum için önemli bir temel oluşturduklarına inanmaları gerekir. Bu açıdan öğretmenin her öğrenci ile yakından ilgilenmesi önerilebilir.

2.İmam Hatip Ortaokullarının müfredatları gereği bu okullarda çalışan öğretmenlerin belli bir bilinçle hareket etmesi gerekmektedir. Okulun eğitimsel hedeflerine ulaşması için azami gayret göstermesi önerilebilir.

3.Öğrencilerin genel yeteneklerini tespit etmesi ve bu bağlamda yönlendirmesi, destek olması önerilebilir.

4.Öğrenci akademik performansı ile öğretmenlerin, yöneticilerin ve ebeveynlerin beklentileri arasında belirgin bir ilişki olduğu düşünüldüğünden öğretmenin eğitimin diğer paydaşları ile sağlıklı iletişim kurması önerilebilir.

5.Öğretmenin önce kendisinin rol model olması gerekmektedir. Öğretmenin davranışlarının öğrenci tarafından yakından izlendiği düşünüldüğünde öğretmen rol model olmaya özen göstermelidir.



#### **5.3.4.Okul Yöneticilerine Öneriler**

1. İmam Hatip Ortaokullarının amaçlarının ilkokullara iyi anlatılması, kayıt edilen öğrencilerin okulun amaçlarını bilerek gelmesi için önemlidir. Bu açıdan okul yönetimleri okullarını ilkokuldaki öğrencilere iyi anlatmaları gerekmektedir.

2. İmam Hatip Ortaokullarında yöneticiler, eğitimin verimli hale gelmesi için sağlıklı iletişim temeline dayalı bir okul kültürü oluşturulmasına özen göstermelidirler.

3. Okulda öğrencilerin ihtiyaç duyduğu başta fiziksel ihtiyaçlar olmak üzere düzenleyici çalışmalar yapmalı, milli ve manevi değerlerin kazandırılması için ortam hazırlamaya dikkat etmelidirler.

4. Okul içi sosyal aktivitelere önem vererek, seminerler düzenleyerek öğrenci ve velilerin katılımını sağlamalıdır.

5. Okulda yapılan eğitim faaliyetlerinin öğrenciye ne denli faydalı olduğunu ve öğrencilere oldukça fazla emek harcayan, öğrencinin başarısı için çaba sarf eden öğretmenleri takdir etmesi önerilebilir.

#### **5.3.5.Politika Yapıcılara Öneriler**

1. İmam Hatip Ortaokullarının müfredatının güncelliğinin sürekli denetlenmesi, milli ve manevi değerleri öne çıkaracak şekilde seçmeli derslerin ilave edilmesi önerilebilir.

2. İmam Hatip Ortaokullarında çalışacak öğretmenlerin manevi değerlere sahip olmak yönüyle rol model olma özelliği olan öğretmenler arasından atanması için merkezi atama yerine farklı bir atama yöntemi geliştirilmesi önerilebilir.

3. İmam Hatip Okullarına özgü yönetmeliklerin çıkarılması önerilebilir.

4. Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak çalışmaların yaygınlaştırılması önerilebilir.

## KAYNAKÇA

- Akbaşı, S. ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 1 – 21.
- Akkök, F. (2004). *Ailelerin eğitim sürecine katılımı* İlköğretimde Rehberlik, edr. (Yıldız Kuzgun) Ankara: Atlas Yayınları.
- Anthony, E., & Stone, S. (2010). Individual and contextual correlates of adolescent health and wellbeing. *Families in Society*, 91, 225-232. doi:10.1606/1044-3894.3999
- Apuhan, R. Ş. (2005). *Ergenlerle iletişim*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Argon, T ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 81.
- Atabey, D. ve Tezel Şahin, F. (2011). Aile öğretmen iletişim ve işbirliği ölçeği, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 93-804.
- Ateş, P. (2016). *İmam hatip lisesi'nde okuyan öğrencilerin imam hatip lisesi'ni tercih nedenleri ve beklentileri (Gaziantep Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydın, İ. (2004). *Okul çevre ilişkileri*. Yayımlandığı Kitap Y. Özden (Editör), Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. (2007). Eğitimci Gözüyle Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi', <http://www.mehmetzekiaydin.com/diger-makaleler/35-diger-makaleler-yazilar/172-200736> eğitimci-gozuyle-cocugun-egitiminde-ailenin-onemi-hanımefendi-ocak-2007-istanbul-say4ss. 6-9.
- Bahçekapılı, M. (2012). *Türkiye'de din eğitiminin dönüşümü raporu (1997-2012), ilke ilim kültür eğitim derneği*, İstanbul: İlke Yayınları:1, İlke Raporları:1, 2012.
- Balkar, B. (2009) Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3. ss. 105-123.
- Bakanay, E.A. (2014). *Etkili ders çalışma yöntemleri*. Psikolojik Danışmanlık, [http://www.guncedanismanlik.net/index.php?option=com\\_content&task=view&id=323&Itemid=229](http://www.guncedanismanlik.net/index.php?option=com_content&task=view&id=323&Itemid=229) sayfasından erişilmiştir.
- Başaran, S. Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

- Berthelsen, D. & Walker, S. (2008). Parents' involvement in their children's education. *Family Matters*, (79), 34-41.
- Beydoğan, Ö. (2006). Ailelerin eğitim sürecine katılımına yönelik modeller ve yaklaşımlar. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 76.
- Black, S. (2006). The power of caring to help kids adjust and achieve is now documented. *Education Digest Essential Readings Condensed for Quick Review*, 72(4), 18-23. Retrieved from ERIC database. (ED EJ769387)
- Bowen, G. L., Rose, R. A., Powers, J. D., & Glennie, E. J. (2008). The joint effects of neighborhoods, schools, peers, and families on changes in the school success of middle school students. *Family Relations*, 57, 504-516. doi:10.1111/j.1741-3729.2008.00518.x
- Bowen, G. L., Hopson, L. M., Rose, R. A., & Glennie, E. J. (2012). Students' perceived parental school behavior expectations and their academic performance: A longitudinal analysis. *Family Relations*, 61(2), 175-191. doi:10.1111/j.1741-3729.2011.00695.x
- Bozan, İ. (2007). *Devlet ile toplum arasında bir okul: imam-hatip liseleri bir kurum: Diyanet İşleri Başkanlığı*, İstanbul: TESEV Yayınları.
- Bozan, İ., Çakır, R., Talu, B. (2004). *İmam-Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- Branch, G., Hanushek, E., & Rivkin, S. (2013). School leaders matter. *Education Next*, 13(1), 62-69. Retrieved from [http://hanushek.stanford.edu/sites/default/files/publications/Branch%2BHanushek%2BRivkin%202013%20EdNext%2013\(1\).pdf](http://hanushek.stanford.edu/sites/default/files/publications/Branch%2BHanushek%2BRivkin%202013%20EdNext%2013(1).pdf)
- Bursalıoğlu, Z. (2010). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, Ankara: PegemA.
- Butler, J., Giuliano, P., & Guiso, L. (2012). Trust, Values and False Consensus, Discussion Paper Series (No. 6916). National Bureau of Economic Research. doi:10.3386/w18460
- Can, G. (1992). *Akademik başarısızlık ve önlenmesi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Cebeci, S. (2005). *Din eğitimi bilimi ve Türkiye'de din eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- Chen, W., & Gregory, A. (2009). Parental involvement as a protective factor during the transition to high school. *Journal of Educational Research*, 103, 53-62. doi:10.1080/00220670903231250
- Creswell, J.W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed method approaches* (2nd edition). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Creswell, J.W. (2015) *Nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çetinkaya, B. (2004). *Sağlıklı Aile sağlıklı çocuk*, Ankara: Empati Yayınları.
- Çeviş, M. (2002). *Denizli ili merkez ilköğretim okullarındaki okul-aile işbirliğinin yönetici, öğretmen ve veli tarafından ideal ve pratik düzeyde değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Dikbaş, İ. (2008). *Veli beklentileri ve karşılama düzeyleri: özel vakıf okulları örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, R. (1998). "II. Meşrutiyet Dönemi Eğitim Hareketlerinde Din Eğitim Öğretimi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 426-428
- Dubow, E., Boxer, P., & Huesmann, L. (2009). Long term effects of parents' education of children's educational and occupational success: Mediation by family interactions, child aggression, and teenage aspirations. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55(3), 224-249. doi:10.1353/mpg.0.0030
- Dündar, F. G. (2008) *Çocuklarını imam hatip lisesine gönderen anne babaların imam hatip liselerini tercih nedenleri ve beklentileri* (Yozgat İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eccles, J. S. (2005). Influences of parents' education on their children's educational attainments: the role of parent and child perceptions. *London Review of Education* 3 (3), 191-204. doi:10.1080/14748460500372309
- Emiroğlu, A. (2016). *Türkiye'de din eğitimi bağlamında imam hatip okulları (1924-1980)* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Erdoğan, İ. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*. 2. Basım. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2006). *99 Sayfada verimli ders çalışma*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Erdem, İ. (2017) *İmam hatip lisesi bünyesindeki imam hatip ortaokullarıyla müstakil imam hatip ortaokullarındaki örgüt kültürünün incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergin, H. (2007). Etkili okul-aile işbirliğinin sağlanmasının önemi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı.86, 164-169.
- Geray, C. (1997) *Çevre için eğitim, insan çevre toplum*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Gökçaftı, M.A. (2005). *Türkiye’de din eğitimi ve imam-hatipler*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:7, 204-209.
- Gürhan C. (2004). *Kişilik Gelişimi, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, edit.: Binnur Yeşilyaprak, Ankara: PegemA Yayınları.
- Finnigan, K. (2010). Principal leadership and teacher motivation under high-stakes accountability policies. *Leadership and Policy in Schools*, 9(2), 161-189. doi:10.1080/15700760903216174
- Hedgos, P. (1997). *Kişiliğimizi tanımanın yolları*. (2. Baskı) (B. Büyükkal, Çev.). İstanbul: Rota Yayınları.
- Helling, M. K. (1996). School-home communication and parental expectations. *The School Community Journal*, 6 (1).
- Hinnant, J., O’Brien, M., & Ghazarian, S. (2009). The longitudinal relations of teacher expectations to achievement in the early school years. *Journal of Educational Psychology*, 101, 662-670. doi:10.1037/a0014306
- Holland, P. (2009). The principal’s role in teacher development. *SRATE Journal*, 18(1), 16-24. Retrieved from ERIC database. (ED EJ948665)
- İpek, C. (2011). *Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (sbs) üzerindeki etkisi*. Rize Üniversitesi Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi.
- Kamburoğlu, B. (2011). *Popüler kültür – din eğitimi ilişkisi: imam hatip liseleri örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, F. R. (2016). *İmam hatip ortaokulu öğrenci velilerinin beklentileri* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Karaman, F. (2007). *Sosyal bilgiler öğretim programı uygulamalarında okul-aile işbirliği düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Karaoğlan, R. (2010). *Körfez ilçesinde devlet ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul kültürü algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Kay, O. (2007) *Yeni 2005 ilköğretim matematik öğretim programının veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kaypakoğlu, S. (2010). *Kişilerarası iletişim cinsiyet farklılıkları güç ve çatışma*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Kuşçu, T B. (2016) *Velilerin çocuklarını imam-hatip liselerine gönderme nedenleri ve beklentileri (Gaziantep-İslahiye Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kuzu, A. (2013). "Araştırmanın planlaması", *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ed.Kurt, A. A.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi No: 2750.
- Ladd, G., & Pettit, S. (2002). *Parenting and the development of children's peer relationships*. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of Parenting: Vol. 5: Practical Issues in Parenting* (pp. 269-309). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Lindner, K. (2004/ *Parental Needs and Expectations of School-Home Communication In a Child's Preparatory Year of School*. Paper Presented at The Australian Association of Research in Education 2004 Annual Conference: Melbourne.
- Nar, E. (2006). *Kimse Beni Anlamıyor*, İstanbul: BKY Yayınları.
- Neuenschwander, M., Vida, M., Garrett, J., & Eccles, J. (2007). Parents' expectations and students' achievement in two western nations. *International Journal of Behavioral Development*, 31(6), 594-602. doi:10.1177/0165025407080589
- Nicholas-Omoregbe, O. S. (2010). The effect of parental education attainment on school outcomes. *IFE Psychologia: An International Journal*, 18(1), 176-182. Retrieved from SA ePublications Service database. (Accession No. edssas.ifepsyc.v18.n1.a17)
- Okantey, G. (2008). Facilitating educational attainment and student achievement: Science bound parents program. Purdue Extension, Marion County 6640.

- Öcal, M. (2011). *Medresetü'l-Eimme Ve'l-Huteba'dan İmam Hatip Liselerine Bizim Okullarımız* İstanbul: Önder İmam-Hatip Liseleri Mezunları Yayınevi.
- Ömeroğlu, E. , Can Yaşar, M. (2004). *Ağaç yaşken eğiliyor*, Okul Öncesi Eğitim, Görüş Dergisi, İstanbul: Tüsiad Yayınları, 74-80.
- Özkan, Z. (2005). *Aile içi iletişim*, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Özkara, Y. (2002). *Özel ilköğretim okullarının veli beklentilerini karşılama düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özyürek, L. (1983). “Çocuğumun öğretmeni (veli- öğretmen ilişkisi konusunda küçük bir inceleme)”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 16/2, s:61–76, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/514/6378.pdf> adresinden alınmıştır.
- Pehlivan, İ. (2000). Okul-çevre ilişkileri, (Yönetici Adaylarının Eğitimi Ders Notları), Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Phillipson, S. (2010). Parental role in relation to students' cognitive ability towards academic achievement in Hong Kong. *Asia-Pacific Education Researcher*, 19(2), 229-250. Retrieved from EBSCOhost database. (Accession No. 60782791)
- Rogers, M. A., Theule, J., Ryan, B. A., Adams, G. R., & Keating, L. (2009). Parental involvement and children's school achievement: Evidence for mediating processes. *Canadian Journal of School Psychology*, 24(1), 34-57.
- Rosenblatt, Z., ve Peled, D. (2002). School Ethical Climate and Parental Involvement. *Journal of Educational Administration*, 40(4), 349-367.
- Rubie-Davies, C., Irving, E., Widdowson, D., & Dixon, R. (2010). Expectations of achievement: Student, teacher, and parent perceptions. *Research in Education*, 83(1), 36-53. doi:10.7227/RIE.83.4
- Russell, F. (2005), Starting School: The Importance of Parents Expectations. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 5 (3), pp. 118-126.
- Rutchick, A., Smyth, J., Lopoo, L., & Dusek, J.. (2009). Great expectations: The biasing effects of reported child behavior problems on educational expectations and subsequent academic achievement. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28(3), 392-413. Retrieved from EBSCOhost database. (Accession No. 38024603)

- Sağtürk, B. (2001). *Ana-Baba tutumlarının çocukta sorumluluk duygusuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Shells, T. (2015) *Expectations of Teachers, Administrators, and Parents for the Academic Achievement of Students* Walden Dissertations and Doctoral Studies
- Soehner, D., & Ryan, T. (2011). The interdependence of principal school leadership and student achievement. *Scholar-Practitioner Quarterly*, 5(3), 274-288. Retrieved from ERIC database. (ED EJ974355)
- Soylu, Ö. (2013) *Türkiye’de din eğitimi ve imam hatip liseleri* (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Sönmez, V. (2002). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, F. T., & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.
- Şişman, M. (2010). *Eğitim bilimine giriş*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2004). *Eğitim ve okul yönetimi. eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı*. (Editör: Yüksel Özden), 2. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tatar, M ve Horenczyk, G. (2000) Parental expectations of their adolescents' teachers *Journal of Adolescence* 23, (4), 487-495.
- Tezcan, M. (1996). *Eğitim sosyolojisi*, Ankara: Feryal Matbaası.
- Turner, S., Steward, J., & Lapan, R. (2004). Family factors associated with sixth-grade adolescents’ math and science career interests. *The Career Development Quarterly*, 53(1), 41-52. Retrieved from ERIC database. (ED EJ 741526)
- Tutkun, Ö. ve Köksal, A. (2000). Okul- Aile İşbirliğinde Yeni Yaklaşımlar, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*.
- Uyan Semerci, P., Müderrisoğlu, S., Karatay, A., Ekim Akkan, B., Kılıç, Z., Oy, B. ve Uran, Ş. (2012). *Eşitsiz Bir toplumda çocukluk*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ünlü, H. (2005). *Anne babalar için eğitim rehberi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ünsür, A. (2005). *Kuruluşundan günümüze imam-hatip liseleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.



- Vanderhaar, J. E., Munoz, M. A., & Rodosky, R. J. (2006). Leadership as accountability for learning: The effects of school poverty, teacher experience, previous achievement, and principal preparation programs on student achievement. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 19(1-2), 17-33. doi:10.1007/s11092-007-9033-8
- Vural, B. (2004). *Öğrencinin başarısı için aile- okul birlikteliği*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Vural, B. (2004). *Öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zeka*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Vural, A. (2016) *İmam-Hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin mesleki yeterlilik algısı* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Weiner, B. (2005). Motivation from an attribution perspective and the social psychology of perceived competence. In A. J. Elliot & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 73–84). New York: Guilford.
- Wherry, J. H. (2003). What Do Parents Expect From Schools? Principal, *The Embattled Principal, Parents and School*, 83 (1), pp. 6.
- Wilson, K., Smeeding, T., & Haveman, R. (2007). A Glimpse Inside the Black Box-of Social Mobility.
- Wyrick, A. J. ve Rudasill, K. M. (2009). *Parent involvement as a predictor of teacher-child relationship quality in third grade*. *Early Education and Development*,.
- Yamamoto, Y. ve Holloway, S. D. (2010) Parental Expectations and Children's Academic Performance in Sociocultural Context *Educational Psychology Review*, 22,(3) 189–214 |
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazedjian, A., Toews, M., & Navarro, A. (2009). Exploring parental factors, adjustment, and academic achievement among White and Hispanic college students. *Journal of College Student Development*, 50(4), 458-467. doi:10.1353/csd.0.0080

Yıldırım, C. (2015). *İmam hatip liselerinde okul kültürü algısı (Diyarbakır Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit, B. ve Bayraktar, M. (2006). *Okul çevre ilişkileri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1. Baskı, 2006.

Zengin, Z. S. (2002). *II. Meşrutiyette medreseler ve din eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

İnternet Kaynakları

[http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim\\_Kitapcigi\\_EN.pdf](http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Tanitim_Kitapcigi_EN.pdf)

(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>.)

**EK-1**

## **VELİ GÖRÜŞME FORMU**

### **GİRİŞ**

Merhaba, ben İsmail YURTSEVER. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans eğitimi almaktayım. **İmam Hatip Ortaokullarında Okul ve Velilerin Birbirlerinden Beklentilerinin Karşılıklı Olarak Belirlenmesi** konusunda sizinle görüşmek istiyorum. Görüşmede amacım, İmam Hatip Ortaokullarında öğrencisi bulunan velilerin okuldan beklentilerinin neler olduğunu araştırmaktır. Bu çalışmadan ortaya çıkacak sonuçların, okul yöneticilerine ve öğretmenlere eğitimin planlanması ve uygulama safhasında yardımcı olacağını düşünüyorum.

Görüşmede elde edeceğim bilgiler ve katılımcıların kimlikleri gizlidir, bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir.

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum, böylelikle herhangi bir bilgi atlanmamış olacaktır.

İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Öğrencinizi İmam Hatip Ortaokuluna kayıt yaptırırken neleri önceliklendirdiniz?
2. Öğrencinize Milli ve Manevi Değerler kazandırma adına okulda ne tür çalışmalar yapılmasını istersiniz?
3. Çocuğunuza yaşam becerileri kazandırma noktasında okulun ne tür çalışmalar yapmasını beklersiniz?
4. Bir veli olarak öğrencinizin okuldaki ders başarısının artırılması noktasında okuldan ne tür destekler beklersiniz?
5. Öğrenciniz için okuldan beklediğiniz ders dışı etkinlikler nelerdir?
6. Bunların dışında farklı beklentileriniz varsa lütfen belirtiniz.

**EK-2**

**OKUL YÖNETİCİSİ / ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU**

**GİRİŞ**

Merhaba, ben İsmail YURTSEVER. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans eğitimi almaktayım. **İmam Hatip Ortaokullarında Okul ve Velilerin Birbirlerinden Beklentilerinin Karşılıklı Olarak Belirlenmesi** konusunda sizinle görüşmek istiyorum. Görüşmede amacım, İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin velilerden beklentilerinin neler olduğunu araştırmaktır. Bu çalışmadan ortaya çıkacak sonuçların, okul yöneticilerine ve öğretmenlere eğitimin planlanması ve uygulama safhasında yardımcı olacağını düşünüyorum.

Görüşmede elde edeceğim bilgiler ve katılımcıların kimlikleri gizlidir, bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir.

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum, böylelikle herhangi bir bilgi atlanmamış olacaktır.

İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak velilerin okula katılımı hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak öğrencisinin eğitimine destek olmak adına veliden beklediğiniz ön hazırlıklar nelerdir?
3. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak veliden okulda yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerini destekleyici ne tür katkılar beklersiniz?
4. Bir okul yöneticisi / öğretmen olarak okulun geliştirilmesine yönelik velilerden istekleriniz nelerdir?

Bunların dışında farklı beklentileriniz varsa lütfen belirtiniz

## ÖZGEÇMİŞ

İsmail Yurtsever

Email: [yurtseverism@gmail.com](mailto:yurtseverism@gmail.com)

### A. EĞİTİM

**Yüksek Lisans:** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Ortak Programı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetimi Bölümü, 2019, İstanbul

**Lisans:** İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 2010, İstanbul

**Lisans:** Ezher Üniversitesi Usuluddin Fakültesi, 1997, Kahire

### B. İŞ DENEYİMİ

Öğretmen - Milli Eğitim Bakanlığı

Eğitim Yöneticisi - Milli Eğitim Bakanlığı

### C. İLGİ ALANLARI

Spor, eski eserler, tarım.